

DEMOCRACIA I TRADICIO

EL fet que la tradició immediata a la democràcia moderna fos antidemocràtica, engendrà i generalitzà la idea de la incompatibilitat entre democràcia i tradició. Però calia adonar-se de bell antuvi que una tradició immediata és el contrari d'una tradició, perquè és un corrent que ha començat de poc, segurament eixugant-ne un altre. Cal seguir els corrents anteriors i, o bé trobar un subcorrent que els travessi tots, o bé examinar si una corrupció essencial no s'ha produït en un punt determinat de la sèrie.

La democràcia ha d'incloure la tradició per necessitat i per justícia. Un poble no és el resultat dels individus que el formen ara, sinó de tots ls que l'han format d'ençà que existeix. Cap d'ells no és ben bé mort. Ja és sabut que el pensament dels passats és el llevat que farà fermentar la massa dels coneixements que adquiriran els actuals i els venidors. No és això sol, encara. Una misteriosa llei d'herència col·lectiva fa que fins les habituds bones i les dolentes dels traspassats influeixin en les dels presents i en llur captivença intel·lectual i moral davant el món. Les tradicions dels oficis que en certs llocs arriben a determinar una perfecció assenyalada de mà d'obra, les predisposicions dels fills de certs països per a aprendre fàcilment i àdhuc excel·lir en determinades professions, tot això que en frases elíptiques anomenem tradició científica, industrial o artística, no és una col·laboració actual dels morts en la nostra obra? El més alt de tots els instruments de treball, la llengua, que de tal manera determina el nostre pensament i la seva modalitat que bé es pot dir que tals pensadors acostumen a tenir tals idees perquè la llengua llur els forneix elements expressius que les suggereixen, no és altre que una cooperació constant dels difunts en el treball dels vivents. Podem estendre aquesta corresponsabilitat a l'ordre moral, i rebaixar tant el nostre mèrit com les nostres culpes per carregar-ne una part als hàbits bons o dolents dels nostres pares que, si no ens determinaren, ens predisposaren a l'adquisició de certs costums.

Si una munió d'homes deixats en un país verge, encara que parlessin una mateixa llengua, si no portaven una tradició homogènia

no constituïrien un poble, ans caldria que passessin alguns segles perquè el fet nacional aparegués—recordem l'exemple de Nordamèrica—és prou evident que no seria just que, en arribar a posseir un tresor col·lectiu d'idees, d'emocions i d'aspiracions capaces d'ajaiçonar un poble novell, fossin oblidats els creadors d'aquell tresor en nom del progrés o de la democràcia.

Cada generació està unida a les anteriors per una espècie de cordó umbilical invisible, pel qual li arriba tot aquell conjunt d'idees, llegendes, històries, mites, habituds i aspiracions que són el nodriment de l'esperit nacional, mai substituït, però sempre acrescut per l'aportació de cada gènere. Trencar aquest cordó seria deixar el poble escanyat de llet, o pitjor encara, no deixar-lo passar de l'estat fetal.

Per això, la veu dels morts és necessària en el joc de la democràcia, i perquè és necessària, és justa. Sense ella, hi hauria opinions no representades, aquelles precisament que són a la base de la dinàmica de cada moment de lluita, i en sostenen l'abalanç. Democràcia i tradició coincideixen així en una identitat perfecta. El vot dels morts és alguna cosa de més pregon que una trampa electoral.

Aquesta identificació és tan perfecta, que creiem que ni la democràcia pot ésser altre que tradicionalista—entès en el sentit de justícia envers la tradició—ni la tradició es pot salvar sinó dintre una democràcia. El poder personal odia instintivament tota traba, i l'experiència ens acaba de demostrar que el respecte a l'opinió dels avis li és una traba molt més forta que el respecte a l'opinió dels vius. La dictadura odiava més les energies populars arrelades en segles d'història que les opinions vulgars, àdhuc les més extremes.

Ia sabem que ens poden contestar que les opinions dels traspasats són representades pels vivents. Però és que nosaltres no pretenem pas que es doni vot als morts, realment. Els morts tenen i tindran tots els vots dels vius, mentre la democràcia serà veritable democràcia. Al que anem nosaltres és a deixar ben establert que la democràcia no pot rompre amb la tradició, i que un poble o un govern que en un moment de folia renovadora volgués trencar tot lligam amb les generacions passades, no sols obraria contra seny i contra justícia, sinó contra democràcia. No tot es pot deixar a la lliure discussió dels homes d'un moment. Hi ha en les societats coses bàsiques, institucions fonamentals, idees mares que formen com l'ossamenta de cada família nacional. Dur-les a l'encant, fos quin fos

el pretext, seria l'assassinat d'un poble, gairebé sempre un suïcidi, única mort violenta de què poden morir els pobles. Això s'ha fet a Catalunya durant tres segles llargs en nom d'un assimilisme no reeixit. L'assimilisme, després de tot, era lògic. Si provava de fer-se en nom de la democràcia, a més d'un atemptat tan blasmable com quan era fet per l'absolutisme, constituïria una monstruosa contradicció.

I n'hi ha tants d'homes que es pensen que han de muntar per peces menudes la religió, la filosofia, la política, i no sabem si també la història des de la primera pedra! Petulants dignes de planyença, creuen que tota la investigació que ha fet fins ara la humanitat en matèries morals ha de llençar-se a l'oblit, i que una curta vida humana pot refer el procés laboriós i ple d'avencades i reculades de tants segles de cultura. I encara hi ha hagut més. Hi ha hagut qui ha pretès que aquesta revisió crítica per a la qual no bastaria la vida centenària d'un Aristòtil doblat de Plató, havia de fer-la cada infant en el brevíssim curs de la seva formació escolar.

L'home neix dins una tradició, i no pot prescindir-ne. Així com rep un cos amb un temperament determinat, rep una ànima amb un fons familiar i nacional d'idees i creences, que van afaïçonant-lo espiritualment dins aquell úter espiritual amb què Sant Tomàs compara la llar paterna i amb què podem comparar també la llar nacional. La religió i la pàtria s'inventen tan poc com la història.

És clar que aquesta herència espiritual és més subjecta a revisió que la corporal, i que l'home té la intel·ligència per a controlar les idees, però l'actitud absurda, injusta i antidemocràtica que hem volgut blasmar avui, seria la d'aquell qui per esperit de progrés volgués desentendre's per endavant de tota idea beguda en la deu sempre inestroncable i sempre creixent de la tradició.

ELS SOMNIS

I.—ANALÍTICA DEL SOMNI

POTSER judicarà més d'un lector que el tema que encapçala aquestes línies és massa frívol per a ésser portat a una revista tan seriosa com LA PARAULA CRISTIANA. Ben mirat, però, la matèria no és tan frívola com sembla.

Un fenomen al qual tota l'antigor atribuí un origen semi-diví, que omple una part tan considerable de la nostra vida, i que posa al descobert aspectes interessantíssims i poc coneguts de la personalitat humana, no pot ésser indiferent a cap persona culta, i menys a la que conrea els estudis psicològics.

No serà, doncs, fora de lloc que dediquem a l'estudi del somni un article, i encara no podrem fer més que vorejar l'assumpte.

Farem, en primer lloc, com una *analítica* del somni, això és, l'estudi de la intervenció de quiscuna facultat en ell; esbossarem després una *teoria general* o visió sintètica del fenomen.

Abans de començar, ens cal fer una suposició, la suposició que tant els lectors com jo estem, en aquest moment, desperts. Això, que sembla un acudit dolent, és, pel contrari, una constatació fonamental. En efecte, el somni no pot ésser objecte d'estudi sinó un cop s'ha esvaït, això és, en l'estat de vetlla. Aquí trobem la primera i una de les més greus dificultats d'aquesta llei d'investigacions. Per a estudiar el somni ens cal refiar-nos de la memòria, i tot ens indueix a sospitar que el testimoni esmentat no és gaire fiador. Quasi sempre, i amb la més absoluta bona fe, en despertar, completament amb elements ficticis, i sistematitzem en forma lògica allò que en realitat no havia estat més que una desfilada d'imatges fragmentàries i caòtiques. Així s'explica que moltes vegades creiem haver somniat en pocs moments tota una novel·la. El que hi ha hagut verament és una successió de tres o quatre imatges isolades, que després nosaltres completament inconscientment en l'estat de vetlla, imitant el músic que basteix sobre la tònica i la dominant una frase melòdica completa.

Si la memòria ens inspira poca confiança, potser podríem acudir a la Fisiologia. Hi ha un índex revelador. El somni pròpiament dit només es produeix en l'acte de dormir. El mecanisme del dormir podria tal vegada obrir-nos les portes d'aquest reialme misteriós del somni. Però, ai las!, aquell mecanisme ens és enterament desconegut. Cap fisiòleg que es respecti no gosarà avui contestar a aquesta pregunta: Per què dormim? S'han fet una pila de suposicions. Mosso creia en un estat d'anèmia cerebral. Langlet està per la hiperèmia; Lagendre i Piéron creuen explicar-ho com una intoxicació del cervell per producte de desassimilació, mentre Weichardt ens presenta les seves famoses *Kenotoxines*; Matias Duval vulgaritzà la hipòtesi que el somni seria la conseqüència d'una suposada retracció de les dendrites neuronals, retracció que mai cap fisiòleg no ha pogut comprovar en el son normal...

No gastem més temps en suposicions gratuïtes, i entrem en el camp de la Psicologia.

L'estudi una mica seriós dels somnis data d'una seixantena d'anys aproximadament. El marquès d'Hervey de St. Denis publicava, en 1867, amb el títol de *Les rêves et le moyen de les diriger*, una obra molt documentada i de fina penetració, però basada quasi exclusivament en somnis propis. Més influència i difusió va aconseguir el llibre d'Alfred Maury, *Le sommeil et les rêves* (1878), menys copiós en material, però més metòdic. Després la literatura onírica ha esdevingut tan abundant, que només podem esmentar alguns noms entre els seus conreadors. Són universalment coneguts els de Mosso, Tissié, Max Simon, Vaschide, Mourly Vold, Sante de Sanctis, etc.

Quins resultats han donat tan nombroses investigacions? Ho veurem resseguint una per una les potències o activitats que poden actuar en el somni.

Els escolàstics havien definit el son "ligamen sensuum", això és, un estat en què els sentits es troben com encadenats. Aquesta afirmació inclou una veritat molt incompleta. Avui cap psicòleg no dubta que la sensibilitat externa no està abolida, sinó sols atenuada, durant l'acte de dormir. Si en les hores que la son és poc pregon, hom acosta als narius d'una persona adormida un flasconet d'aigües d'olor, s'observa que aquella persona ensuma amb mostres de plaer; si en iguals circumstàncies se li passa suaument per la cara un mocador, es veurà com un conat d'aixecar el braç i d'aproximar

la mà a la cara, com qui vol desempellegar-se d'alguna cosa molesta. Tot això, naturalment, sense despertar-se. Podríem encara multiplicar els exemples.

Fins hi ha una categoria de sensacions que durant el son apareixen intensificades. Són les internes, que hom anomena cenestèsiques. Metges distingits, com els Drs. Paul Meunier i René Maselon, atorguen al somni una valor semeiològica en determinades malalties d'òrgans interiors. Recordem algun exemple clàssic, que prenem de Jordi Dwelshauvers: "Arnau de Vilanova somnia que un gos el mossega a una cama: alguns dies després aquesta cama és envaïda per una úlcera cancerosa. Gessener es creu, en somnis, mossegat al costat esquerre per una serp: poc després en el mateix punt se li forma una àntrax que acaba per matar-lo. Macario somnia que sofreix un violent mal de gola: es lleva perfectament sa, però algunes hores més tard és atacat d'una amigdalitis intensa." ¹

Hi ha una facultat que durant el somni desplega una activitat intensa i ordinàriament molt superior a la que manifesta en l'estat de vetlla. És la fantasia, que ja els grecs anomenaven *mare* dels somnis. Sense fer esment de les novel·les que tots—àdhuc els més pobres d'inventiva—confegim tot somniant, no cal més que recordar la intensitat al·lucinatòria que assoleixen les imatges en aquell estat. Som molts els qui experimentem una gran dificultat a representar-nos durant la vetlla la fesomia d'una persona familiar o bé un quadro dotzenes de vegades contemplat; en canvi, en somnis veiem aquestes o altres coses amb una vivesa de color i minuciositat de detalls, que el millor pintor ens envejaria. Esbrinar la causa d'aquest fenomen ens portaria lluny: el que de moment ens interessa és constatar-lo.

Notem, però, que en el somni—com en la vida corrent—hi ha molta menys invenció del que sembla a primera vista. Una pila de records mig oblidats, o potser oblidats del tot, sorgeixen durant el somni i s'insereixen entre les imatges d'una faiso que sembla capriciosa, donant al somni aquella doble impressió de cosa nostra, de cosa viscuda, i al mateix temps, de quelcom estrany, que no sabem d'on ha vingut. No fóra improbable que aquesta mena d'antinòmia que en els somnis apareix sigui un dels orígens de la fantàstica creença en una vida anterior en qualche planeta desconegut. Tot això

¹ *L'Inconscient*, p. 144. Paris, Flammarion, 1919.

vol dir que la memòria també funciona, i activament, durant el somni.

No ens sembla poder ésser tan afirmatiu respecte a l'afectivitat. Vaschide sosté resoltament que l'emotivitat és un caràcter essencial i, per tant, inseparable, de tota imatge onírica; fins creu que la intensitat al·lucinatòria, que la distingeix de les imatges ordinàries, és deguda al factor emotiu².

Aquí tenim una afirmació i un conat de prova. Quant a l'afirmació, és innegable que la majoria dels somnis es presenten amb una forta càrrega emocional. Tots, però, haurem tingut alguns o molts somnis en què l'emoció faltava enterament, tot i que les escenes reproduïdes eren ben aptes per a desvetllar-la.

Quant a la causa del poder al·lucinatori de la imatge onírica, crec que s'explica a bastament per la manca de reductors, sempre que s'entengui per *reductors*, no sols les sensacions antagoniques, sinó també el control de la intel·ligència.

Acabo d'insinuar que no totes les facultats anímiques operen durant el somni. Manquen les facultats superiors, intel·ligència i voluntat, les quals, per la major delicadesa llur, no troben en l'estat de depressió, i potser desarticulació, nerviosa que caracteritza el son, les condicions adequades de llur funcionament.

Sobre el comportament de la intel·ligència respecte el somni, s'ha discutit molt; però la discussió es funda, ordinàriament, en una confusió de termes. Si hom vol entendre per intel·ligència la capacitat d'associar imatges en forma més o menys esquemàtica que els dona l'aparença de raciocini, podem parlar de la intervenció d'aquella facultat en el somni. Ara, si parlem de la veritable intel·ligència, de l'abstractiva, de la crítica, de l'elaboradora de síntesis científiques o creadora de bellesa artística, cal absolutament negar-la al somni. És veritat que es contenen casos de determinats invents o de creacions artístiques que tingueren lloc en somni, però les primeres són simples efloracions de l'inconscient, que també s'esdevenen en la vetlla —un nom oblidat o una solució que se'ns presenten quan menys hi pensàvem—; les segones tothom les considera avui com a llegendes. Tal, per exemple, la famosa "Sonata del diable", que Tartini hauria compost en somnis. Hi ha un fet que tots els meus lectors en podran ésser testimonis. Més d'una vegada se'ns hauran presen-

² *Le sommeil et les rêves*, pàg. 294. París, Flammarion. 1918.

tat en somnis plans, idees, raciocinis, que en els primers moments de despertar, quan l'enteniment encara parpalleja, ens semblaven admirables i potser sublims, però que algunes hores més tard, calmada ja la fantasia i reconquerit per la raó tot el seu poder, els hem trobats vulgars i fins i tot absurds.

Altrament, si la raó funcionés durant el somni, com toleraria, ella que és essencialment ordenadora, aquell caos d'imatges, en què són desconegudes les relacions més primitives de temps i de lloc i violades les lleis bàsiques de la intel·ligència, inclús el principi d'identitat? Hom somnia, per exemple, que es troba a París, embadalit davant l'obelisc de la plaça de la Concòrdia, quan és distret pel salmejar d'un enterrament que baixa de l'avinguda dels Camps Elisis, i entra majestuosament... a la Catedral de Barcelona, i encara, potser, amb la circumstància, una mica agreujadora, que el difunt és el mateix contemplador.

És veritat que abunden els somnis menys catòtics i més penetrats de lògica, com acostumen a ésser els de la matinada; però això és degut a la paulatina intervenció de l'enteniment, la llum del qual, semblant a la de l'alba, es va estenent i intensificant per graus.

Faltant la intel·ligència en el sentit propi de la paraula, és evident que ha de faltar també la voluntat, que depèn absolutament de la primera. No tots ho admeten, i ja ho negava el marquès d'Hervey de St. Denis, però és perquè prenen la paraula *voluntat* no en el sentit precís d'apetit racional i lliure, sinó en el més indeterminat de tendència o afectivitat. La psicologia dels somnis—com totes les branques de la Psicologia—sofreixen enormement d'aquesta manca de precisió en els termes.

Cabalment l'absència o suspensió de la voluntat és una característica tan fonamental del somni, que molts hi veuen—i no sense raó—la seva condició generadora, això és, la causa perquè dormim.

L'antecedent o causa remota del dormir és quasi sempre la fatiga, però la causa pròxima és la indiferència o desinteressament. Bergson ha escrit una frase pregonera que sembla un joc de paraules: "Veiller c'est vouloir", vetllar és voler. En l'estat de vetlla ens interessem per una munió de coses: les persones que tractem, els objectes de la nostra pertinença, la tasca que portem, els problemes que ens capfiquen...; però ve que, cansats de sentir, d'obrar o de cavillar, ens retirem a les nostres tendes, ens isolem espiritualment del món, ens desinteressem, en una paraula, deixem de voler, i llavors baixa la

son a cloure'ns les parpelles. Mentre la voluntat estigui tesa o bé actuï sobre l'enteniment, obligant-lo a l'atenció, no és pas fàcil d'adormir-se. Tots ho haurem experimentat.

Als qui pateixen d'insomni solem aconsellar-los que no pensin en res; potser fóra més eficaç de dir-los que no vulguin res, ni àdhuc el dormir.

Hi ha fets curiosos, per bé que molts coneguts, que demostren les íntimes relacions que corren entre el desinteressar-se i el dormir.

El desinterès és relatiu com l'interès. Una mare dorm al costat del seu fillet malalt: els sorolls del carrer, per bé que estrepitosos, no bastaran a despertar-la; en canvi, que el fillet somiqui, sols sigui feblement, i la mare es desvetlla tot seguit. La raó és òbvia: aquella mare dormia per a tothom menys per al seu fill, perquè de tot s'havia desinteressat, fora d'aquest. Així mateix, si hom té gran interès a despertar-se a una hora fixa, per bé que insòlita, generalment ho aconsegueix, o s'hi acostuma molt aviat. Aquests fets i altres de semblants establirien el contacte entre el son normal, el sonambulisme i el son hipnòtic. Probablement, tots aquests fenòmens obeeixen a una desarticulació cerebral de tipus histeroide.

II.—LES TEORIES GENERALS DEL SOMNI

La revisió que acabem de fer de l'estat de les nostres facultats durant el son, i conseqüentment de llur possible intervenció en el somni, ens permetrà fer ara una reconstrucció, almenys en línies generals, d'aquest fenomen. L'intent no deixa, però, de comportar greus dificultats. La prova la tenim en què s'hagin excogitat diverses teories, i cap d'elles no doni raó de tots els somnis, ni de tots els elements de cada somni.

Per no allargar-me massa, sols faré esment de les dues teories que han acoblat major nombre de partidaris.

La primera col·loca el centre de gravetat del somni en la fantasia, i ha estat exposada magistralment i completada per Bergson en el seu llibre *L'Energie spirituelle*. El fons de la teoria es redueix als punts següents. Mentre dormim arriben al cervell diverses impressions sensorials, per bé que atenuades, com dèiem en la primera part d'aquest article. Una d'elles, que per un atzar qualsevol assoleix una major intensitat, evoca, per la llei de l'associació, les imatges o els records que tenen amb ella una més gran analogia, sigui posi-

tiva, sigui de contrast; aquestes n'evocuen d'altres, per idèntic mecanisme, i així es van formant aquells teixits tan pintorescos, i a voltes extravagants, que tenen nom de somnis³. Posem-ne un exemple, pres del mateix autor. En un somni Bergson es creu a la tribuna arengant a una assemblea. Un murmuri confús s'aixeca de l'auditori i es va intensificant fins a esdevenir un terrabastall. Per últim, ressonen de tots els costats de l'assemblea, amb un ritme regular, els crits de: *fora! fora!* Bergson es desperta bruscament i sent que el gos lladra al seu jardí, i cada lladruc té el mateix ritme i un so no gaire diferent dels *fora! fora!* que havia sonmiat..

Que per mitjà de mecanismes desconeguts, les sensacions actuals de la persona que dorm evocuen imatges oníriques amb elles relacionades, ho ha demostrat copiosament—després d'altres—el professor de Cristiania Mourly Vold. La principal i fecunda troballa del professor suec és que moltes de les al·lucinacions, tant en somnis com en estat de vetlla, tenen un origen muscular. No cal dir com aquesta concepció eixampla el camp de les imatges que poden ésser provocades per una sensació⁴.

Hom ha objectat a la teoria aquí exposada que dona una importància excessiva a la llei d'associació, i que sols podria donar raó d'alguns somnis més senzills, mentre se'n donen de complicadíssims i que no presenten cap analogia amb la suposada sensació provocadora. A tal objecció respon Vaschi que molt sovint tenim dos somnis al mateix temps, provocats per dues sensacions diverses, somnis que es descabdellen paral·lelament, o bé s'articulen l'un amb l'altre de la manera més fantàstica. El somni que, en la primera part del nostre estudi, retriem de l'individu que és simultàniament a París i a Barcelona i que contempla el seu propi enterrament, seria un bon exemple d'aquells somnis compostos.

L'explicació susdita sembla acceptadora, però n'hi ha una altra de més segura. Les associacions d'imatges i records no són manta vegada immediates, sinó enllaçades per anelles que resten inconscients. Això és cosa vulgar en Psicologia, gràcies sobretot als estudis de Jastrow. Allò que hom ha desconegut fins als últims anys és que el llenguatge es presta admirablement a servir d'anella inconscient d'associacions. El psicòleg hongarès Kollarits veia en somnis

³ Un estudi més acurat ens obligaria a distingir aquesta explicació genèrica de la més matisada i personal de Bergson, però el fons és el mateix.

⁴ Vegi's principalment el seu opuscle *Expériences sur les rêves*. Cristiania.

un rostre de donzella que s'anava transformant per graus en la façirada d'un lleó. Alguns maliciarien qui sap què. L'explicació sembla senzilla. En hongarès, donzella es diu *lanyó*, i lleó és, en aquell idioma, *lanó*. Es tractaria, doncs, d'una simple associació verbal. Si-gui'ns permès d'insinuar que en aquesta mena d'associacions verbals inconscients trobarien els psicòlegs un camp fecund i quasi inexplorat. S'ha estudiat—i exagerat—la influència que les deformacions i contaminacions verbals han exercit en la mitologia; seria ben interessant d'investigar aquella influència en el somni, que és una altra manifestació del poder mito-poètic de la fantasia.

A la teoria aquí esbossada—i que podríem titular cognoscitiva—s'ha sobreposat, els últims anys, una altra d'afectiva, que els deixebles de Freud han vulgaritzat. Suposo els lectors poc o molt assabentats de les teories psico-analítiques. En recordaré solament la idea fonamental. Segons Freud, tota la vida subconscient i la major part de la conscient estan sota el domini o la influència de l'instint sexual. Aquest domini de l'erotisme haurà, doncs, de palesar-se en els somnis amb notable claredat, ja que ells constitueixen la principal eclosió de la vida del subconscient. Essent així, els somnis tindrien un sentit, i aquest sentit seria, en la immensa majoria dels casos, de naturalesa sexual. Freud va analitzar una porció de somnis, principalment propis i d'infants, i va creure que tots ells representaven la realització, més o menys disfressada, d'un desig.

No tracto ara de judicar en conjunt tot el freudisme. Altres ho han fet abans que jo, i no cal dir que amb més autoritat. Pierre Janet, Rogues de Fursac, Storrington, Blondel, Régis-Hernard... metges i psiquiatres eminents—estranys la majoria al camp catòlic—declaren sense embuts que els fonaments del freudisme són quasi tots fantàstics, els seus mètodes infantils i perillosos, i les seves conseqüències de tan enorme exageració, que deshonren la ciència. Cal, però, reconèixer que Freud, a còpia de furgar en els baixos fondals de la natura humana, n'ha arribat a extreure algunes parcelles de veritat, que, tot i no valer la part de deliri i extravagància, són, tanmateix, aprofitadores.

Però concretem-nos ara al somni. No és veritat, en primer lloc, que el somni sigui en tots els casos la manifestació d'algun desig. Ben sovint és al contrari. Qui no ha tingut moltes vegades en la seva vida aquella mena de somnis, que anomenem pesombres, durant els quals som víctimes de persecucions, robatoris, i fins assassinats? Su-

poso que ningú no desitja experimentar semblants tortures físiques o morals.

Però, àdhuc suposant que el somni tradueixi un desig, tampoc no podríem concedir que tal desig fos quasi sempre d'ordre sexual. La major o menor freqüència d'aquells somnis serà qüestió d'edat, temperament, règim alimentici, faisó moral de viure...; però en totes les edats i circumstàncies abunden els somnis en què no pot descobrir-se cap vestigi de sexualitat, i en canvi s'expliquen perfectament per la teoria que hem anomenat cognoscitiva.

Que em sigui permès de recordar-ne un de personal, que té l'avantatge d'ésser dels més senzills.

Entre un i dos quilòmetres de Friburg, darrera l'hospital cantonal, hi ha un turonell anomenat *Guinzel*, que ofereix una bona vista dels Alps, o millor, pre-Alps de l'Oberland bernès. Durant els meus estudis en aquella Universitat, o hi anava molt sovint, per tal de gaudir el bell espectacle. Recordo que per aquells indrets hi havia buscat endebades alguna font. Heus aquí ara el somni que vaig tenir alguns mesos després de la tornada. Havia pujat al turonell susdit, i sentint una gran set, m'havia posat a buscar una font. A còpia de diligències, en trobi una de natural, però vaig observar que pel mateix forat per on rajava l'aigua treia el cap una serp que em guaitava fixament. Vaig témer que em mossegaria, però la set era tan forta, que, menyspreant el perill, vaig atansar la mà esquerra per copsar-hi l'aigua. En el mateix instant, la serp allarga el coll i em clava els ullals en aquella mà. Per mor d'expellir la substància verinosa, vaig començar a fregar-me la mà amb la roba, i sens dubte aquest fregadís em despertà. Veus aquí ara els antecedents del somni. Al vespre havia sopat bacallà bastant salat. Això explica la set. Desitjant aigua, era natural que anés a buscar-la on ho havia fet tantes vegades, al *Guinzel*. El trobar a la deu mateixa una serpota pot referir-se a un cas real d'origen més antic. La tarda anterior, trastejant amb unes fustes, m'havia fet una pelada a la mà esquerra i precisament al mateix lloc on la serp del somni em mossegà. Em sembla que amb aquests elements: dues sensacions actuals, una de coïssor i altra de set, evocadores de dos records, queda suficientment explicat el somni, i que seria arbitrari i fins ridícul de cercar-hi la intervenció de cap factor eròtic.

Freud—a qui no pot negar-se un instint notable de psicòleg—es dona compte de la dificultat de descobrir rastres de sexualitat en una munió de somnis; però ha excogitat una mena de *deus ex ma-*

china que ho soluciona tot: és allò que ell anomena la *censura*. Les prescripcions morals, religioses o simplement estètiques ens han acostumat—diu Freud—a reprimir les tendències i representacions sexuals. Aquest conjunt de lleis imposades i d'hàbits adquirits han anat organitzant una mena de duana que fiscalitza totes les nostres representacions, privant a les sexuals la lliure circulació pel camp de la consciència. Qui exerceix la funció inhibidora s'anomena la *censura*.

Malauradament, no ens diu el psiquiatra vienès a quina de les facultats de l'ànima correspon aquella funció. Evidentment, serà una de les superiors: la intel·ligència o la voluntat. Però demostràvem en la primera part d'aquest article que cap d'elles no actua durant el somni. La *censura* és, doncs, una invenció fantàstica.

No ho és menys l'altra peça fonamental del mecanisme freudià per explicar els somnis: el *simbolisme*. Si no reconeixem—diu Freud—en moltíssims somnis cap vestigi de sexualisme, és perquè les tendències sexuals, inhibides per la *censura*, es disfressen, per tal de passar de contraband, creant una sèrie nombrosíssima de símbols, tots ells de significació eròtica. Aquí la fantasia lúbrica dels freudistes es dona lliure joc. Quasi no hi ha objecte, natural o artístic que no simbolitzi, segons ells, un òrgan o funció genèsica. No detallem, perquè la matèria és ensems grotesca i repugnant. Freud—més assenyat encara que la majoria dels seus partidaris—no es detura davant de les aproximacions més arbitràries i ridícules. Per exemple: el rabejar-se en l'aigua o el sortir-ne significa el naixement, car els mamífers—inclús, diu Freud, els avantpassats de l'home—descendeixen d'animals aquàtics, i també perquè la vida uterina es desenrotlla en el líquid placental. Com si la persona que somnia tingués d'ordinari cap esment d'aquestes biologies!

Crec que les explicacions donades basten per a fer veure que la teoria psico-analítica dels somnis és—com tot el freudisme en general—d'una arbitrarietat i extravagància, que sols pot explicar-se com un cas de monomania eròtica.

Però he confessat abans que es troba en ella algun element aprofitador. Qui tingui el costum d'analitzar els seus somnis veurà que no són un arabesc o un teixit del tot capriciós, sinó un dibuix més o menys incorrecte i fragmentari; que no són un laberint sense sortida, sinó un camí que fa marrades, però mena quasi sempre a un terme definit. En una paraula, els somnis—almenys en la seva majoria—tenen un sentit, una finalitat. Aquesta finalitat obeeix a una tendència, o el que ve a ésser el mateix, a un factor emocional.

La gran equivocació de Freud consisteix a suposar que aquella tendència o factor emotiu hagin d'ésser precisament de naturalesa sexual. Poden ésser-ho, i ho són moltes vegades; però poden també ésser-ho, i ho són amb gran freqüència, qualsevol altra tendència o sentiment: l'instint de conservació—que es troba a la base dels pesombres—, l'enveja o l'odi, l'ànsia de progrés, el culte de la ciència o de l'art, i àdhuc l'amor humà en les seves formes més platòniques i exemptes de sexualisme.

La teoria freudiana dels somnis podria ésser qualificada de teoria animalesca, car suposa l'home un animal com els altres, una mica més o una mica menys desenvolupat que ells—també aquests tenen instints més nobles que els purament sexuals—, però no és una teoria humana ni vertadera.

La teoria que podem anomenar verament humana seria la que donés al somni, com a punt de partida, una sensació externa o interna; com a camí, l'associació d'imatges i records, i com a culminació orientadora, un sentiment, que pot arribar fins a la llinda de l'estètica. Així el somni seria com una reproducció bastant exacta de la vida humana, però rebaixada de tonalitat, per l'absència de les dues facultats supremes: la intel·ligència i la voluntat.

JOSEP PUIGDESSENS, C. M. F.

ELS POBLES I ELS ESTATS

LA QÜESTIO DE LES LLENGÜES

LA diversitat de llengües dins els territoris d'un mateix Estat continua essent una qüestió pertorbadora sols en aquells els governs dels quals no s'han sabut incorporar a les orientacions jurídiques de la post-guerra. En els que s'han estructurat tenint-les en compte, la diversitat ha deixat d'ésser una qüestió, no perquè la diversitat hi hagi desaparegut, sinó per la raó ben diversa d'haver estat legalment reconeguda.

En una de les sessions de l'Assemblea que la Societat de Nacions va celebrar darrerament, Briand, referint-se al problema de les minories nacionals, deia que era en va d'intentar resoldre'l a base d'alteracions de fronteres, perquè qualsevol que fossin les condicions que s'anessin ideant, sempre resultarien Estats amb minories nacionals dintre del seu territori.

La mateixa observació evident es pot fer amb relació a les llengües. D'Estats que tinguin unitat, des d'aquest punt de vista, a Europa, no arriben a mitja dotzena; n'hi ha a Portugal, Mònaco, la república de Sant Marino i Andorra; llevat de Portugal, veritable excepció de la regla, perquè passa de cinc milions i mig d'habitants, tres Estats de població reduïdíssima. La resta, àdhuc els tan petits com Luxemburg i el de Dantzig, tenen pluralitat de llengües.

Les causes que han contribuït a què fossin superades les qüestions que deriven d'aquest fet, són múltiples, però es poden reduir a una sola, que és la que, en termes jurídics, s'anuncia dient que ha estat reconeguda la supremacia del dret natural sobre el polític, i, en termes vulgars, es podria dir que consisteix en el reconeixement, que és abans l'obligació de respectar les prerrogatives a la dignitat humana dels governats, que el dret de governar fent-ne cas omís. Si aquelles causes a què hem al·ludit abans, es van examinant una per una, en el fons, s'hi trobarà sempre aquesta.

Això malgrat, n'hi ha dues que són mereixedores d'especial esment, pel que representen cada una de per si, tot i ésser de ben diversa categoria.

La primera és el desig que tingueren els redactors dels tractats de pau d'eliminar el major nombre possible de perills de pertorbació. El canvi de fronteres havia de tenir per conseqüència que, en molts territoris, els elements que la vigília hi eren dominadors, l'endemà s'hi trobessin en minoria i sota el govern dels agreujats per les seves antigues mesures absorbents. A fi d'aminorar, en el possible, el malestar produït per la diferència de posició, era necessari allunyar el major nombre de perills de retrec entre els dos elements i regularen l'ús de la llengua, o de la diversitat de llengües, per entendre que les mesures autoritàries encaminades a restringir-ne l'ús, són sempre revoltants.

L'altra causa és d'haver legislat reconeixent la distinció entre la nació i l'Estat. De la confusió dels dos termes neixen un seguit de dificultats de govern, que queden superades en donar-los el seu just valor.

Essent la nació una entitat natural i l'Estat una concepció política ideada per a facilitar-li el desenrotllament de les seves activitats, no sols no hi ha inconvenient que dins un mateix Estat visquin diverses nacions o distintes llengües nacionals, sinó que és allò més natural.

L'Estat modern, instrument servidor de la nació, sols excepcionalment pot ésser d'unitat de llengua, perquè sols per excepció deixa d'acoblar diverses nacions, o, almenys, de tenir dintre el territori nuclis de ciutadans de nacionalitat diversa, els quals, en la moderna terminologia del dret públic, s'anomenen minories nacionals.

D'aquí ve la diferència que, en aquesta matèria hi ha entre els països que s'han sabut sobreposar a l'antic règim confusionari i els que continuen sostenint-lo. Aquests darrers cauen àdhuc en el contrasentit de reconèixer als estrangers el dret de realitzar actes que prohibeixen i castiguen si els realitzen els seus propis ciutadans. Així, per exemple, Itàlia, que atorga la seva protecció a les escoles de la colònia alemanya que viu dins el territori italià, prohibeix als ciutadans de llengua alemanya que tinguin escoles en la seva llengua; i una cosa semblant succeeix a França, que té ciutadans de llengua també alemanya a Alsàcia, i succeeix a Espanya amb l'ús del gallec, amb relació al portuguès, i amb el del català, tolerat a un francès de nacionalitat catalana, o a un súbdit d'Andorra, i prohibit a un català ciutadà del propi Estat espanyol.

Els qui s'han alliberat, en canvi, dels antics doctrinarismes, tenen dues o tres llengües oficials, segons que apleguin dos o tres nuclis de nacionalitat diversa, o regulen l'obligació dels òrgans estatals de parlar la llengua dels ciutadans, atenint-se al tant per cent de població de llengua diversa, en cada contrada del territori.

En aquestes mateixes pàgines han estat exposades prou aplicacions d'aquest principi, perquè sigui necessari de reproduir-les novament ¹.

Els avantatges del règim modern, bona cosa més humà i racional que l'antic, han tingut per conseqüència que nombre de professors s'especialitzessin en l'estudi de les llengües, des del punt de vista de la seva relació amb les organitzacions humanes, i els seus estudis posen de manifest dades de gran utilitat per a jutjar-los.

Ajuda, per exemple, a establir termes de comparació entre un i altre, el següent resum, fet per M. Tesnière, i publicat sota l'epígraf *Statistique des langues de l'Europe*, com a apèndix de l'obra *Les langues de l'Europe nouvelle*, del Prof. A. Meillet ², conegut també a Barcelona per haver donat, l'any passat, una conferència al *Conferentia Club* sobre un dels aspectes de la qüestió lingüística.

El treball de M. Tesnière classifica les llengües d'Europa segons el nombre d'habitants que les parlen; les llengües són 120, de les quals solament dinou ultrapassen els cinc milions d'habitants; 37 són parlades per més d'un milió, i 68 per més de 100.000.

El quadro estadístic en el qual exposa el resum, comença amb les 38 més esteses, i diu com segueix:

1. Alemany, el parlen	80.903.777	habitants
2. Rus	70.254.319	"
3. Anglès... ..	47.001.906	"
4. Italià... ..	40.807.847	"
5. Francès	39.841.584	"
6. Petit-rus, o ucranià... ..	33.945.027	"
7. Polonès	23.177.253	"
8. Espanyol	15.936.082	"
9. Romanès	13.739.474	"
10. Holandès i flamenc... ..	11.569.739	"
11. Hongarès	10.194.555	"

¹ El lector trobarà consignada en els articles inserits en aquestes mateixes pàgines, sota el comú epígraf: "Els Pobles i els Estats".

² A. MEILLET, *Les langues dans l'Europe nouvelle* (amb l'apèndix de Mr. Tesnière, i una carta geogràfica en colors). Paris, Llibreria Rayot. 1928. En 8.º, XII+495 pàgines. Preu: 60 francs.

12.	Serbo-croata	9.327.001	habitants
13.	Portuguès... ..	8.148.005	"
14.	Jueu-alemany... ..	7.503.889	"
15.	Txec	7.275.420	"
16.	Grec	6.915.405	"
17.	Blanc-rus... ..	6.621.276	"
18.	Suec.	6.431.709	"
19.	Català... ..	5.053.846	"
20.	Búlgar... ..	4.838.581	"
21.	Danès... ..	3.418.523	"
22.	Finès	3.324.255	"
23.	Noruec	2.755.111	"
24.	Eslovac.	2.276.626	"
25.	Turc osmalí	2.004.472	"
26.	Lituà	1.935.745	"
27.	Tàrtar de Kazan.	1.755.637	"
28.	Eslovè... ..	1.582.080	"
29.	Armènia	1.551.750	"
30.	Albanès.	1.513.627	"
31.	Azeri	1.500.000	"
32.	Letó	1.480.216	"
33.	Bachkir	1.410.172	"
34.	Estonià.	1.092.995	"
35.	Mordvià... ..	1.083.102	"
36.	Galès... ..	1.058.565	"
37.	Txuvac	1.031.188	"
38.	Bretó	1.000.000	"

Aquest quadro suggereix diverses reflexions.

Mostra, en primer lloc, que el reconeixement de personalitat, en dret públic, és independent de l'extensió territorial d'una llengua. Jurídicament, tanta categoria tenen, per exemple, Dinamarca o Estònia, com Itàlia o Alemanya, i la desproporció entre els habitants d'Europa de cada una de les llengües respectives és ben remarcable.

Ensenya també, que l'interès que per a la civilització tenen l'expansionament o l'ofegament d'una llengua, no depèn del nombre d'homes que la parlin, sinó de factors que hi estan per sobre, com és, per exemple, el seu major grau de cultura. És, per exemple, un fet que salta a la vista, que la literatura noruega o catalana estan bastant per sobre de la sèrbia, i el nombre dels qui parlen el serbi és ben superior al dels noruecs o catalans. La constatació, però, més remarcable, és la que es refereix a la relació entre la llengua i la personalitat pública. Classificant les trenta-vuit del quadro des d'aquest punt de vista, resulta que, per vint-i-vuit, la personalitat lingüística comporta la personalitat política, i sols deu d'elles constitueixen una excepció. Entre aquestes deu, hi ha

el català, de major densitat que el búlgar, el danès, el finès, el noruec, l'eslovac, el lituà, l'eslové, l'armenià, l'albanès, el letó i l'estonià, que estan inclosos en el nombre de les primeres; el català no està inclòs ni entre les vint-i quatre per a les quals la diversitat lingüística representa la independència estatal, ni entre les altres quatre, per a les quals comporta el reconeixement de diferenciació política dintre un Estat conjunt, amb el consegüent reconeixement de drets que en deriven, que és el cas de la república d'Armènia dins la Rússia actual, del país de Gal·les dins la Gran Bretanya i d'Eslovàquia dins Txecoslovàquia.

Val la pena de transcriure una de les estadístiques de Tesnière, per comprendre fins a quin punt és sense fonament l'afirmació que gairebé a la totalitat dels Estats hi ha la mitat de llengua.

L'estadística es refereix a les que *de fet* es parlen en els d'Europa, i diu el que segueix:

Albània

Albanès	823.401
Tzigar	11.509
Serbo-croata	4.645
Jueu-espanyol	92

Alemanya

Alemanys	61.814.233
Polonès i mazurià	1.155.490
Sorab	129.920
Txec i moravià	57.432
Frisó	29.410
Lituà	28.585
Holandès	25.475
Francès	11.805
Danès	11.300
Waló	857
Kabonc	331
Altres llengües	63.300

Anglaterra

(Imperi britànic europeu i Irlanda)

Anglès	47.001.096
Gal·les (País de Gal·les)	1.058.565
Irlandès (Irlanda)	390.509

Arab (Illa de Malta)	186.138
Escocès (Escòcia)	148.596
Francès (Illes anglo-normandes)	46.052
Italià (Illa de Malta)	30.125
Espanyol (Gibraltar)	16.524
Manx (Illa de Man)	581

Els habitants de parla anglesa estan distribuïts de la següent manera:

A Anglaterra	36.365.431
Al País de Galles	1.683.507
A Escòcia	4.762.496
A Irlanda	4.056.991
A les Illes anglo-normandes ...	45.918
A l'Illa de Man... ..	59.703
A Gibraltar... ..	4.556
A l'Illa de Malta	23.304

Austria

Alemanys... ..	6.010.629
Eslovè	91.605
Txec i moravià... ..	75.954
Serbo-croata... ..	43.440
Hongarès.	12.134
Italià... ..	8.396
Polonès	2.632
Eslovac	1.327
Ruthè.	1.314
Jueu-alemany.	627
Ladí	351
Romanès... ..	42
Altres llengües	6.287

Bèlgica

Flamenc... ..	4.015.317
Francès	3.471.409
Alemanys... ..	94.185
Altres llengües	322.146

Bulgària

Búlgar	4.277.270
Turc	574.607
Romanès... ..	79.448
Tzigan	65.150
Grec... ..	49.490
Jueu-espanyol	44.375
Armenià	11.750
Tàrtar	4.705
Albanès	1.666
Altres llengües	21.553

Dinamarca

Danès.	3.407.223
Alemaný... ..	41.603
Frisó	121
Estonià	35
Altres llengües	1.260

França

Francès (comprentent-hi el provençal).	35.119.413
Alsacià-Lorenès	1.289.834
Bretó	1.000.000
Cors	291.212
Flamenc	200.000
Català	186.259
Basc	100.000
Alemaný... ..	81.471
Jueu-alemany d'Alsàcia.	10.000
Tzigan	2.000

Grècia

Grec	6.314.545
Búlgar.	150.000
Albanès	100.000
Macedonià-romanès	20.000

Italià...	10.000
Turc ...	2.000
Arab ...	51
Altres llengües ...	3.404

Holanda

Holandès...	7.085.305
Frisó ...	317.914

Hongria

Hongarès...	7.499.404
Alemaný ...	519.686
Eslovac ...	148.877
Serbo-croata...	80.154
Jueu-alemany.	58.700
Romanès ...	24.931
Tzigan ...	7.310
Txec ...	6.897
Eslovè. ...	6.387
Petit-rus...	1.574
Altres llengües. ...	19.646

Islàndia

101.119 habitants, tots de llengua islandesa.

Itàlia

Italià...	39.370.082
Frinli...	383.250
Eslovac ...	371.474
Alemaný ...	295.150
Altres llengües ...	1.688

Cal comptar, a més, separadament, la llengua parlada a les illes Féroè, que és un dialecte del noruec-islandès, i hi és parlat per 26.606 habitants.

Dantzig (Estat lliure)

Alemaný ...	355.525
Polonès ...	13.265

Rus	2.681
Jueu-alemany.	614
Altres llengües	2.045

Espanya

Espanyol... ..	15.605.926
Català.	4.753.529
Gallec... ..	2.247.899
Basc	600.000
Tzigan	30.000

L'emplaçament dels nuclis catalans és, el següent:

A Espanya	4.753.529
A França (catalans francesos) .	186.259
Catalans en qualitat d'estrangers, és a dir, súbdits espanyols i d'Andorra	95.531
A Itàlia	13.296

Estònia

Estonià	969.428
Rus	99.306
Alemanys	20.324
Suec	7.916
Letó	5.546
Jueu-alemany.	3.748
Altres llengües	10.039

Finlàndia

Finès... ..	3.170.063
Suec	392.441
Rus	5.532
Alemanys	2.737
Lapó	1.845
Serbo-croata	187.085
Albanès	98.950
Francès	97.353
Grec	34.304
Ladí	16.583
Català... ..	13.296

Hongarès	6.628
Istro-romanès	1.058
Altres llengües	9.281

Letònia

Letó	1.332.942
Rus	223.213
Alemanys	81.260
Jueu-alemany	79.240
Polonès	46.019
Blanc-rus	34.274
Lituà	12.895
Estonià	4.586
Altres llengües	56.275

Lituània

Lituà	1.748.370
Jueu-alemany	154.362
Polonès	67.392
Rus	55.566
Alemanys	30.030
Letó	15.290
Blanc-rus	4.542
Suec	999
Tzigan	292
Altres llengües	199

Luxemburg

Luxemburguès (dialecte de l'alemany)	235.410
Waló	671

Memel (Territori)

Alemanys	71.835
Lituà	69.201
Polonès i mazurià	138
Altres llengües	170

Mònaco (Principat)

23.418 habitants, tots de llengua francesa.

Noruega

Noruec	2.755.111
Lapó	17.242
Finès	4.881

Polònia

Polonès	20.656.154
Petit-rus	4.435.930
Jueu-alemany	2.261.134
Blanc rus... ..	1.656.460
Alemaný	983.523
Kaxonb	154.853
Lituà... ..	76.694
Rus	62.814
Txec	34.209
Tzigan.	301
Altres llengües	32.235

Portugal

5.854.930 habitants, tots de llengua portuguesa.

Romania

Romanès... ..	13.186.550
Hongarès.	1.362.319
Jueu-alemany	802.795
Alemaný	593.831
Petit rus	576.366
Búlgar.	261.985
Turc	174.656
Jueu-espanyol.	70.486
Altres llengües	436.461

República de San Marino

13.374 habitants, tots de llengua italiana.

Territori de la Sarre

Alemaný	786.867
Francès	432
Altres llengües	4.262

Regne dels Serbis, Croates i Eslovens (Iugoslàvia)

Serbo-croates.	9.011.677
Eslovè... ..	1.112.614
Macedonià	627.897
Alemanys	557.492
Hongarès	512.909
Albanès	479.610
Romanès... ..	239.232
Turc	163.209
Búlgar	74.326
Tzigan... ..	50.664
Jueu-espanyol.	20.047
Italià	13.924
Macedonià-romanès	9.832
Altres llengües	174.135

Suècia

Suec	6.021.922
Finès	31.048
Lapó	7.352
Tzigan... ..	487

Suïssa

Alemanys	2.868.126
Francès	859.534
Italià... ..	248.734
Romaux	44.774
Altres llengües	174.135

Txecoslovàquia

Txec	7.100.928
Alemanys... ..	3.255.212
Eslovac	2.117.422
Hongarès	801.161
Petit rus	515.776
Jueu alemany.	195.862
Polonès	84.203
Romanès... ..	12.553
Tzigan... ..	10.073
Altres llengües	3.805

Turquia d'Europa

Turc	950.000
Grec	285.000
Búlgar	75.000
Armenia	50.000
Txerques	45.000
Jueu espanyol	30.000
Italià	15.000
Albanès	10.000

Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques

De la família de llengües indoeuropees

Gran rus... ..	67.805.207
Petit rus... ..	28.414.067
Blanc rus... ..	4.926.000
Polonès	841.960
Letó	126.438
Alemanys... ..	896.519
Jueu alemany	3.299.427
Suec	8.431
Romanès	165.828
Grec	232.066
Armenia	1.490.000
Tzigan	13.622
Llengües de branca iraniana ...	556.000

De la família finesa-usriana

De blanca finesa... ..	388.209
" " " del Volga (2)	1.481.914
" " " permiana (3)	768.212
" " " samoieda (1)	3.373

De la família mongòlica

6.370.562 habitants d'onze llengües diferents

De família turco-tàrtara

Kalmonk... ..	101.787
---------------	---------

De la família del Caucas

Georgià	300.000
Txetxen	240.000
Mingrelià	211.000

Aquest és el *fet*.

Des del punt de vista del *dret*, la visió és inversa perquè es pot concretar en una regla general, que tot i tenir matisacions, en nombre i intensitat ben diverses, representa l'aplicació d'un principi constant de respecte a les diferències que el fet posa de manifest.

És un aspecte en el qual, al primer cop d'ull, hom veu que els Estats hi han arribat per dues vies oposades: a contracor i d'una manera gairebé forçada, com França, o fent-ne una base primordial de l'organització de l'Estat, com Anglaterra; però que, a la fi, és una realitat.

Així com el *fet* es pot sintetitzar en una estadística, per a recollir aquest aspecte jurídic de la qüestió caldria reproduir antecedents que, en conjunt, formarien un voluminós llibre, tot i que n'hi ha, i per cert dels més interessants, que no tenen estat legal per la promulgació de cap llei o tractat, sinó, simplement, pel costum o manera de fer. A Anglaterra, per exemple, no hi ha cap llei semblant a la modèlica de Txecoslovàquia que reguli l'ús de les diverses llengües parlades pels ciutadans anglesos, a malgrat de fruir-hi una categoria no gaire menor que d'igualtat amb l'oficial.

Amb tot, sense descendir a un estudi científic ni detallat d'aquest estat de coses, les sensacions que rep el simple turista en creuar l'Europa, tot i el seu obligat superficialisme, poden donar-ne una idea.

Començant per la seva part meridional, heus aquí el que hi ensenyen.

A França està legalment reconegut l'alsacià i l'alemany com a llengua de l'ensenyament primari, i el de les diverses llengües parlades pels ciutadans francesos, en els estudis universitaris, àdhuc en el doctorat. A les Universitats de Tolosa i de Montpeller hi ha hagut, en els darrers anys, tesis doctorals en català, d'extraordinari relleu.

A Bèlgica, el flamenc ha assolit una categoria d'igualtat amb el való, fins i tot en l'exèrcit, i ha aconseguit el predomini oficial en el territori ètnicament flamenc.

A Anglaterra, la vida pública dels territoris que no parlen l'anglès és en la seva pròpia llengua; al país de Gal·les, per exemple, els pledejants, els advocats, els processats, els testimonis i els jutges es produeixen en gal·lès, i és en gal·lès el procediment, encara que, segons pràctiques de temps antics, la sentència hagi d'ésser en anglès.

A Holanda, hi ha, de fet, gairebé unitat en llengua i, per tant, no hi ha qüestió. Amb tot, Holanda, desitjosa de conservar les seves colònies, té escoles de les llengües colonials, i obliga a conèixer-les als funcionaris i representants seus que hi van a exercir algun càrrec.

Suïssa té tres llengües oficials, perquè els ciutadans suïssos les parlen, i encara, per respecte a una petita minoria que parla diferentment en el seu territori, la seva llengua pròpia hi frueix les prerrogatives d'oficial.

Alemanya ha establert un règim basat en el principi de la reciprocitat i concedeix a les llengües diverses de l'alemanya el tracte que cada un dels altres Estats autoritza per a ella. Aquesta manera de fer demostra que l'Estat alemany atorga les màximes prerrogatives a les seves llengües minoritàries, perquè amb aquesta llibertat assegura la dels ciutadans polonesos, escandinaus, txecoslovacs, iugoslaus, romanesos, teutons, estonians, etc., de nacionalitat alemanya, a intensificar l'ús de les seves llengües i cultura pairals arreu de l'Europa central i nòrdica.

Per aquest motiu, és innecessari d'anar citant l'estat de dret dels diferents països, perquè, sense excepció, han superat la desarticulada fórmula que confonia la unitat de l'Estat amb la de règim i llengua. La diferència entre uns i altres és, en realitat, externa; alguns estatueixen el règim de llibertat de llengua per mitjà d'una llei especial anexa a la Constitució, com Txecoslovàquia; altres per mitjà d'una que regula els drets de les minories nacionals a fundar i regir, autònicament, institucions de cultura i beneficiència, com Estònia amb la llei d'Hasseblat, i altres directament amb els articles de la mateixa Constitució, com Àustria.

Dos episodis, ben de darrera hora tots dos i deslligats l'un de l'altre, donaran encara més exacta idea que aquesta relació, de l'in-

terès amb què són tractades actualment a Europa les qüestions relatives a la llengua.

El primer es refereix als ciutadans alemanys de la Frísia del nord, i té un doble interès, perquè va ocasionar un incident, encara no liquidat del tot, en un dels Congressos de nacions minoritàries d'Europa, que es reuneixen, periòdicament, a Ginebra.

Els frisons constitueixen un petit nucli, de pocs milers de persones, que viuen a l'Occident d'Alemanya, prop de la frontera holandesa, i del Schleswig-Holstein; no parlen alemany, sinó la seva llengua pròpia, tenen una cultura autòctona, són racialment diversos dels alemanys i, en resum, reuneixen nombre de condicions suficients per a fruit la consideració de minoria nacional, segons les normes fixades pels diferents tractats que porten el nom de Sevres, Saint-Germain-en-Laye i Trianon, i el mateix tractat de Versalles. Una autoritzada representació seva va demanar que li fos reconegut el dret de participar al Congrés, però, al seu costat, un altre agrupament frisó va dir a la seva presidència que Alemanya els havia reconegut els drets de ciutadania, segons el desig que li havien exposat, i que, en conseqüència, no corresponia que cap representació del territori participés en els treballs que els tenien reunits.

La posició d'aquest agrupament era mancada de base, per la raó ben manifesta que part de les representacions que integraven el Congrés es trobaven en un cas semblant; i la prova són les lleis de reconeixement dels drets minoritaris de bona cosa d'Estats i les organitzacions que les minories nacionals hi tenen en sa gran part sostingudes amb participació de subvencions oficials. Les delegacions que es reuniren en els dos Congressos es destrien en corresponents a Estats que els neguen els drets de ciutadania i àdhuc les persegueixen, que són els menys, i Estats que els els tenen reconeguts i públicament les afavoreixen i emparen; i aquestes darreres no sols hi concorren, sinó que hi prenen part preponderant, deixant de banda les raons de solidaritat i de doctrina, pel desig comú amb els Estats mateixos, dels quals formen part, d'anar perfeccionant els seus respectius règims.

Com que el pretext oposicionista era d'allò més frèvol, els peticionaris no s'avingueren a cedir, i s'estrevà la qüestió fins a termes seriosos que, en definitiva, varen donar per resultat l'ajornament de la seva entrada.

Les obligacions, curiosament presentades per ambdues parts, feren el cas sumament interessant. La que sollicitava ésser admesa, la

justificava invocant el fet real de la seva personalitat distinta, aduint testimonis que posaven de relleu la similitud de les seves característiques amb les d'altres agrupaments participants al Congrés i, sobretot, amb les que les lleis i els tractats consideren demostratives de nacionalitat, i coronava les raons de fet amb l'afirmació categòrica que la seva voluntat era de mantenir la consideració de minoria nacional.

La que s'oposava a l'entrada començava fent constar la seva voluntat contrària, i en l'estrebament de la divergència, va acabar exposant la raó bàsica, si bé pot dir-se única, de la seva actitud que, en realitat, era definitiva i, en resum, consistia en els fets següents:

Una de les associacions nacionalistes del territori, l'Associació de frisons del Nord, havia convocat la *Bohmstedter Rechtlinien*, o sigui, una Assemblea general de la terra de Frísia enclavada dins les fronteres alemanyes, a Bohmstenddt, petita vila situada al nord de Husum, al terme del límit expansional de la llengua frisona: tres-cents cinquanta delegats havien formulat unes conclusions que, adreçades després al govern del Reich, havien de representar l'expressió del desig del país, i en una sessió magna, tinguda el 12 de setembre anterior, l'Assemblea les havia aprovades per unanimitat.

Aquestes conclusions, que no necessiten comentari, diuen com segueix:

- 1.ª Nosaltres, frisons del nord, som alemanys de cor.
- 2.ª Nosaltres ens sentim lligats amb el Schleswig-Holstein i amb la secular cultura alemanya.
- 3.ª Nosaltres volem mantenir la nostra cultura dins la general d'Alemanya.
- 4.ª Nosaltres desitgem que la nostra llengua frisona sigui emprada en l'escola i en l'església, en tot el territori frisó.
- 5.ª Nosaltres no volem ésser considerats com a minoria nacional. És a dir, nosaltres, no som alemanys de raça, però no tenim inconvenient a ésser-ne de cor, si Alemanya respecta la nostra cultura i la nostra llengua.

El sentit d'aquest programa el deixa entreveure una crida del doctor L. C. Peters, de Husum, publicada al *Schleswigholteiner*, pel març del mateix any 1926, i expandida profusament, amb la col·laboració dels *Mantenedors de la llengua*, estesos a tota la Frísia del nord, el text de la qual és resumit en les següents conclusions finals:

1.ª Cal establir l'ensenyament frisó en totes les escoles, portant-hi mestres frisons si els seus titulars no es comprometen a donar-lo.

2.ª S'han d'organitzar cursos de llengua frisona per als joves que ja han deixat l'escola i per als adults.

3.ª S'ha d'organitzar una publicació setmanal dedicada a la llengua, perquè sigui repartida juntament amb els periòdics redactats en frisó.

4.ª S'ha d'organitzar el teatre frisó i instituir funcions populars fora de l'escena, dedicades a l'expandiment de la cultura i la llengua frisona.

5.ª S'han de multiplicar les *Lligues dels fidels frisons*, els membres de les quals fan jurament de parlar frisó, o algun dels seus dialectes, amb tot aquell qui els comprengui.

6.ª Amb tota prudència, però amb incansable diligència, cal procurar que les llars de doble llengua emprin la racial sempre, especialment davant dels infants.

Aquest programa va ésser considerat excessivament minimilista per un sector de l'opinió frisona, però el govern alemany es va apressar a acceptar-lo, i la seva actitud, traduïda en fets, va aglutinar una aclaparadora majoria dels nacionalistes de Frísia al seu costat; els elements més radicals veieren afeblir llurs posicions, i la qüestió quedà reduïda a posar en clar si, en prendre l'acord, l'Assemblea i, en general, el país frisó havia estat víctima de la pressió i l'engany governamental, com sostenien els uns o s'havia decidit amb completa espontaneïtat, com sostenien els seus antagonistes.

L'altre episodi és de pocs mesos endarrera i més allixonador encara.

Durant el passat març, un jove belga, Joris De Leeuw, de família flamenca, resident a Anvers, va ésser cridat a files i incorporat a un regiment de sanitat militar, que resideix a Namur, o sigui, en terra belga de llengua valona. De Leeuw, des del primer moment, es va negar a obeir les ordres dels oficials que li eren donades en francès-való. Abans d'incorporar-se havia ja escrit una lletra al ministre de l'Exèrcit anunciant-li que ho faria.

Els oficials se sostingueren fermes a no voler-li parlar flamenc, i s'esforçaren a convèncer-lo, però fou tot en va, i l'empresonaren sota la inculpció de desobediència.

En fer-se públic el cas, el diputat flamenc M. Vos va escriure al ministre invocant els seus sentiments humanitaris en favor del soldat, i no rebent contestació, va dipositar una demanda d'interpel·lació a la secretaria del Congrés dels Diputats.

Mentrestant, De Leeuw va ésser traslladat a la presó de Brusselles, en companyia d'alguns detinguts per delictes comuns, i després a l'hospital militar d'Anvers, i el 6 de maig va haver de comparèixer davant d'un Consell de guerra, que el va condemnar a un mes de presó i dos de servei complementari.

El fet va posar el govern en una posició crítica, perquè els catòlics flamencs consideraven que no podien sostenir, en endavant, un ministeri que perseguia la seva llengua; la interpel·lació del diputat Vos va ésser a més refermada pels dos socialistes Mathien Balthasar i Anseele, i el govern va ordenar telegràficament al Consell de guerra que deixés la sentència sense efecte i posés De Leeuw en llibertat, tot i anunciar obertament la premsa flamenca que en arribar, dintre cinc o sis mesos, el moment de la incorporació a files de la nova quinta, els soldats flamencs reproduiran el cas, cada un en particular.

F. MASPONS I ANGLASELL

CRONIQUE DE L'ESTRANGER

D'ITALIA

CRONICA DEL CONGRES EUCARISTIC INTERNACIONAL DE CARTAGO

Es la primera vegada que assisteixo a un Congrés Internacional Eucarístic i no tinc prou paraules per a donar gràcies al Bon Déu per la mercè gran que m'ha feta. Sóc retornat de Cartago, on s'ha escaigut el 30è. Congrés Eucarístic, amb l'ànima embaumada de tantes manifestacions religioses que m'han commogut al més íntim del cor.

Voldria donar als meus amables lectors una idea pàlida d'allò que he vist amb els meus ulls i he oït amb les meves orelles; però abans crec oportú de fer algunes consideracions sobre el per què Cartago hagi estat escollida seu del Congrés Eucarístic.

Cartago té el prestigi de les coses mortes. La història l'embolcalla amb el seu mantell de púrpura esblaimat. El *delenda Carthago* de Cató, el qual guarda avui la colina de Byrsa, és un record del passat en el qual s'han sepultat les construccions púniques junt amb les clàssiques figueres cartagineses. A l'antiga acrópolis campeja l'església primada del Cardenal Lavigerie, dedicada a Sant Lluís Rei de França, la qual es destaca amb la seva blancor sobre l'horitzó atzur.

A la *pax romana*, que 2.076 anys ha estenia la civilitat llatina sobre regions africanes, avui sobrevé la *paix française* de què la França, amb raó, es glorifica. Calia el Congrés Eucarístic per a donar una altra vegada un àlit de vida a la morta enemiga de Roma. Entre les casones florides que circumden la colina sagrada, el visitant pensa en la infeliç Dido, en Escipió l'africà, en Jugarta el rebel, i no es pot dissociar el pensament de Virgili, del qual les immortals pàgines de l'Eneida nimben Cartago d'una aureola esclatant. Els senyals del paganisme i del Cristianisme eixamenen entre temples i basíliques, sarcòfags o àmfores, entre l'escantellat teatre romà i l'enfonsada arena del martiri.

En aquesta terra de sang i de ruïnes, s'ha descabdellat el XXX Congrés Eucarístic Internacional. Cartago va somriure al sol que l'escalfa tèbiament. Un verd tapís fa blanques les collines revestides de vil·les de tot estil, que van fer arrufar el nas a Lluís Bertrand, el qual va blasmar el mal gust edilici que profana la contrada eterna. Milers de pelegrins petjaren la terra sobre la qual Aníbal, Escipió, Sant Agustí, Sant Lluís IX i legions i escortes i missions s'han succeït en els segles, deixant petges indelebles, davant les quals hom no pot menys que roman-dre pensatiu.

Per primera vegada, d'ençà de l'any 146 abans de Crist, Cartago és tumultuosa de gent animada d'esperit religiós que internacionalitza els pobles i els agermana sense segons fins. Els organitzadors del Congrés ho han preparat tot sota els auspicis del govern de la República, del govern del Protectorat i de S. A. el Bei, qui no ha dubtat a donar l'auxili del seu Patronat a la manifestació catòlica, enlairant-se en el grandiosos concepte de l'espiritualitat de la manifestació, combatuda furiosament pel socialisme social-maçoníc del parlament francès. Sigui com sigui, l'entusiasme ha conquerit societats conspícues i particulars adinerats, àrabs i hebreus, cristians i protestants, conscients del rar esdeveniment, que és, per altra banda, una finalitat turística. El govern tunisenc ha destinat dos milions per al bon resultat del Congrés i, naturalment, França els ha esmerçat per fer venir de la mare Pàtria més de mil seminaristes gratuïtament (dotze per cada seminari i quinze pel Seminari francès de Roma), ultra els qui són vinguts per compte propi, i 2.000 sacerdots vinguts a despeses de la República laica, prelats, etcètera. Sobrepassaven els 3.000. Tots, naturalment, havien de contrabalançar els sacerdots, prelats i bisbes vinguts d'altres parts del món.

* * *

Però seguim dient dues paraules sobre la raó d'haver estat elegida Cartago seu del XXX Congrés Eucarístic. Ben cert, Cartago no ha estat elegida a aquesta finalitat per la material grandesa moderna. El moviment civil, polític i militar en aquesta regió africana té ara el seu centre en la veïna Tunis, amb més de dos-cents mil habitants. Al lloc on es dreçava l'antiga capital púnica, adversària terrible dels Romans, on s'estenia, jatsia en menors proporcions de la púnica, la ciutat erigida per Roma, és ara, com hem dit, silenci quasi absolut, són poques esglésies i cases i alguns convents. Majestuosa s'aixeca la magnífica catedral, deguda a la fecunda iniciativa del Cardenal Lavigerie. A un indret un xic més alt, hi ha la capella, erigida l'any 1841 a honor de Sant Lluís Rei de França, al lloc on l'ànima del gran rei deixava la terra per anar al Cel. Davant la façana d'aquesta capella, es llegeix la inscripció següent: "Louis Philippe Roi des Français a erigé ce monument en l'an 1841 sur la place où expira le roi S. Louis son aieul".

Una ampla casa acull la Comunitat dels Pares Blancs, els veritables missioners de l'Àfrica, que han recollit l'herència del Cardenal i es proposen portar a Déu les difícils poblacions del cotinent negre. Són en nombre de 200 llurs joves que fan els estudis teològics. Tot per allí es veuen convents de religioses: hi ha les Germanes Blanques, fundades també per Lavigerie, Franciscanes Missioneres de Maria, les Germanes de Sant Josep de l'Aparició, les Germanes Franciscanes Missioneres d'Egipte. També hi són vingudes les Carmelitanes, i amb llur vida tota dedicada a la contemplació o a la penitència, exerceixen una fascinació profunda sobre l'ànima dels mahometans, ombrívols i meditatunds. Els habitants no són gaire nombrosos, i Cartago té l'aspecte d'una vila com de la ruralia. Però les ruïnes que s'admiren en l'antiga ciutat púnica i

romana, els records de la Cartago cristiana, diuen la grandesa antiga. La seu primada per a tota l'Àfrica catòlica, concedida novament a Cartago l'any 1884, el programa que s'hi elabora, la conversió de tota l'Àfrica, donen a la nova Cartago una missió més grandiosa que no ho va ésser l'antiga. De vuit anys ençà n'és Arquebisbe, Primat de tota l'Àfrica, Monsenyor Aleix Lemaitre.

* * *

Però, deixant a part la història de Cartago púnica, romana, bizantina, parlem breument de la Cartago cristiana. A les acaballes del segle II, l'any 197, Agripí, el primer bisbe conegut de nosaltres, inaugurava el seu bisbat. Aquell any mateix, Tertulià, encara no sacerdot, però vivint a Cartago d'on era fill, adreçant-se als pagans, afirmava amb les seves frases conegudes, que els cristians ho ocupaven tot, deixant als pagans només els temples. Quinze anys després, a la vigília d'una persecució, exclamava que caldria delmar la ciutat per treure'n els cristians. Això prova amb certesa que, d'ençà de començos del segle III, els cristians eren molt nombrosos a Cartago. D'aquell moment, l'església de Cartago es descabdellà sota el guiatge dels seus Pastors, però no amb un ritme sempre igual. Hi ha un moment, entre el 220 i el 249, que sembla desaparèixer; durant la persecució de Deci, a la llum es barregen també les ombres. En canvi, és verament gloriós el bisbat de Sant Cebrià, que acaba la vida amb un martiri admirable. En la persecució llarga i terrible de Dioclecià, quan a tantes bandes de l'Imperi es multiplicaven les debilitats i les caigudes, Cartago va donar un exemple de fortitud esplèndid.

D'ençà del 202, la sang dels màrtirs havia envermellit aquella Església naixent. Eren les il·lustres Santes Perpètua i Felicitat amb llurs companys, que el dia 7 de març queien víctimes de l'odi contra ells; aleshores hom va saquejar les esglésies i envair les catacumbes; i després sempre, en totes les persecucions, especialment l'última de Dioclecià, i encara més tard sota els vàndals arrians, l'Església de Cartago va comptar nombrosos herois morts entre els turments per la fe. Entre ells ha d'assenyalar-se un gosat estol d'infants, que van semblar superar la fortitud dels grans en tota mena de sofrances, fins a morir per l'amor de Jesús.

Característica de Cartago és el nombre gran dels Concilis tinguts en aqueixa ciutat: se'n compten fins a 33 entre Provincials i Nacionals, del principi del segle III, vers l'any 200 ó 215, fins a l'any 646; els Concilis miraven de sostenir la fe catòlica amenaçada per tantes heretgies que pullulaven a l'Àfrica, i ensems d'enrobustir la disciplina i augmentar la pietat.

Fins quan Cartago, l'any 698, va caure per la fúria irrupent dels àrabs, l'Església de Cartago va continuar. Se'n té memòria fins al 1076. Poc abans, Lleó IX (1049-1055), escrivint als bisbes africans, afirmava solemnement que el de Cartago seria, després de Roma, el primer Arquebisbe i el Primat de tota l'Àfrica; aquest privilegi, el conservarà

sempre mentre serà invocat el nom de Jesucrist *sive deserta Carthago, sive resurgat aliquando* (sigui que romangui deserta Cartago, sigui que sorgeixi de nou). No es pot callar el nom del gran Pare d'Àfrica, Sant Agustí, que tantes relacions va tenir amb Cartago, i del qual enguany s'escau el 15è. centenari de la mort.

És veritat que ell va néixer a Tagast i no a Cartago; però va ésser a Cartago on, cursant els seus estudis superiors, va tirar cap al maniqueisme i va contraure les tristes relacions que va deixar quan a Milà es va convertir i va ésser batejat; i va ésser també a Cartago on va començar a dubtar de l'heretgia maniquea, per la il·lusió tinguda en els colloquis amb Faust, bisbe maniqueu; a Cartago la predicació i les disputes dels sacerdots catòlics van presentar a la seva ment els resplendors de la religió catòlica; i és a Cartago i a Tagast on la seva mare, Mònica, va pregar i plorar per ell.

Esdevingut sacerdot i bisbe d'Hipona, va emprar les gran forces de la seva intelligència i del seu zel d'una manera particular per l'Església de Cartago, unit com un germà a Aureli, que la regia de bisbe. Mentre enguany se celebra el 15è. centenari de la mort d'Agustí, el seu nom i la seva memòria no van desunits del record de Cartago. Fem vots perquè el Congrés Eucarístic Internacional de Cartago, del qual ara narrarem la crònica, a grans trets, assenyali per a l'Àfrica, posada entre les dues grans forces de l'islamisme i de la civilització europea, l'hora tan desitjada de la conversió i del reialme de Jesucrist Sagramentat sobre el vastíssim continent negre. Sí, aquest és l'auguri i el vot ardent, verament cristià, que formem, en el zel que ens devora, per la glòria de Déu i el bé de les ànimes.

* * *

Cap a Cartago, 5 de maig.—Són disset hores. Al port de Nàpols els mariners del vaixell "Argentina", de la Societat de Navegació Florio, fan les últimes maniobres. Els pelegrins per a Cartago arriben de totes les parts. Bisbes, prelats, sacerdots i fidels de tota nació i llengua omplen poc a poc la vella nau. americans i canadencs, txecoslovacs, lituans i francesos. Entre tots aquests es distingeixen per llur gran nombre els pelegrins italians, vinguts de totes parts de la bella Península, sota la direcció de S. E. Monsenyor Bartolomasi, president permanent dels Congressos Eucarístics Nacionals i ordinari militar de l'exèrcit italià. Finalment, heus ací que arriba S. E. el Cardenal Ascalesi, arquebisbe de Nàpols, saludat al moll de l'embarcament per delegats del municipi i pels alts funcionaris de la Societat Florio, com també per una delegació del Capítol Metropolità i per tots els alumnes del Seminari diocesà que vénen a augurar el feliç viatge a llur estimat Pastor.

A les 19.15, l'"Argentina" llevava l'àncora i lent s'allunyava de la costa encantadora de la Bella Nàpols, les cúpules i els campanars de la qual vermellejaven fulgurants sota els últims raigs del sol que es pon, mentre el Vesuvi gegant resta embolcallat sota un pesant mantell de núvols. La mar tranquil·la i plàcida sembla un espill limpidíssim. L'"Ar-

gentina" d'antuvi llisca, pleret a pleret, sobre les aigües blaves, després insensiblement accelera la seva velocitat al bruit de les hèlix que baten les ones al solc de la gran nau. Els devots passatgers, croats pacífics, ja adrecen llur esguard vers la terra africana, on van a proclamar la reialesa de Crist Eucarístic; aviat tots s'agermanen, i cada grup comença la pròpia conversació, per bé que alguns no sàpiguen escollir tot d'una en quina llengua puguin expressar llurs primeres impressions. Entre les nombroses personalitats presents a bord, anotem el Cardenal Ascalesi, que és difícil de dir com ha estat d'edificant i preat per a nosaltres italians al Congrés, amb la seva alta persona, el gest ample, la veu bella, el dinamisme apostòlic; el Cardenal MacRory, arquebisbe d'Armagh (Dublin) i Primat d'Irlanda; Monsenyor Dobrevic, arquebisbe d'Antivari i Primat de Sèrbia; Monsenyor Cesarano, bisbe de Campagna; Monsenyor Bartolomasi, ordinari militar, P. Semeria, P. Di Lorenzo, secretari del Comitè Nacional dels Congressos Eucarístics, P. Burtin, Procurador General dels Pares Blancs, Professor P. Frey, President de la Congregació del Santíssim Sagrament, el príncep romà Don Filippo Doria Pamphily, etc.

A alta mar, prop de les 21, tots els pelegrins italians s'apinyen al volt del Cardenal Ascalesi, al pont principal del vaixell, per dir el sant Rosari; després tots es retiren, cadascú a la seva cabina, a reposar, amb la benedicció i sota la custòdia de Maria Santíssima, l'Estel de la Mar, de la qual va cantar-se l'himne *Ave, Maris Stella* per tots els congressistes presents.

* * *

Poc abans de l'"Argentina", partia de Nàpols el Cardenal Legat, Aleix Enric Lépicier, de l'Orde dels Servents de Maria, acompanyat d'una Comissió especial, composta de Mons. Domenico Mariani, Saveri Hertzog, del Mestre de Cerimònies Pontifícies, Mons. Giuseppe Caldeira, el secretari de la Missió, Mons. Fontenelle, corresponsal de *La Croix*, el Comte Caccia Dominioni i el Comte Desclaires, cambrers secrets de capa i espasa de S. S., l'Auditor de S. E., Don Douville, el seu secretari Particular P. Anacleto Brasa, el seu gentilhome Com. Mollari, els religiosos servites Fra Marià i Fra Paulí. A seguit de la Missió pontifícia, han partit encara Mons. Carles Respighi, Prefecte de les Cerimònies Pontifícies, Com. Josi, Guido dei Marchesi Pacelli i l'enviat de l'*Osservatore Romano* prof. C. Lolli i Monsenyor Mulla Paolo.

La blanca nau "Città de Napoli", noliejada expressament pel Sant Pare, duia bandera papal: heus ací un detall interessant que val la pena que el lector retengui. El mateix Cardenal Legat ho comunicava així en el seu missatge llançat durant el Congrés: "En ocasió d'aquest pelegrinatge del Congrés Eucarístic Internacional de Cartago, s'afirmarà, àdhuc sota un aspecte nou, la sobirania terrena que ha estat tornada al Pontífex en virtut dels acords històrics del Laterà. En efecte, la nau que transportarà el Legat del Papa i el seu seguici està a completa disposició de la Santa Seu i arbora bandera pontifícia. Però aquesta sobi-

rania no és més que el reflex d'una altra sobirania superior, tota espiritual i celeste, que sotmet tota ànima al suau imperi de Jesús."

A Tunis, el Cardenal va tenir acollences magnífiques. A rebre'l al port, tot vibrant de festa, es trobava un nodrit estol de les autoritats civils, eclesiàstiques, militars; en primer lloc, els cardenals Charost i Verdier, amb el Ministre Plenipotenciari Bonzon, en representació del Resident General; els arquebisbes de Cambrai, Roan, Aix, Oran, Trípoli, Càller, i el clergat de Tunis, Cartago i voltants. A l'arribada del vapor, va executar-se l'himne pontifici, francès i beidical. El ministre Bonzon pujà a bord, junt amb les autoritats i personalitats eclesiàstiques, per donar al representant pontifici la salutació del Resident de França.

Les Associacions catòliques, les escoles tunisenques italianes, entre un joíós esclat de banderoles papals, fan al cardenal Legat una demostració calidíssima: les més fèrvides aclamacions es fan al Sant Pare i al seu representant, que beneïa amb un somriure de bondat paterna. Les tropes formades reten els honors de les armes al Purpurat, mentre tota la població cristiana, que afluïx al port, no cessava d'aplaudir en la joia d'una manifestació verament cordial i entusiàstica. El Cardenal Lépicié, beneïent i somrient, s'ha adreçat a la catedral, seguit de la multitud aplaudint i fet el blanc dels homenatges més afectuosos i reverents. La ciutat, per tot el curs que havia de fer el Legat, era endomassada i oferia un espectacle ple de vida i de festa. Arribat el següent a la catedral, s'ha descabdellat una breu funció entre l'atenció commosa de la multitud. El Cardenal Legat ha pronunciat paraules de fe i de pietat; ha recordat el triomf de Jesús que s'inicià feliçment en la terra d'Àfrica, ha posat de relleu els homenatges i honors tributats al Vicari en la terra, el Summe Pontífex, ha invocat, per fi, la protecció de la Mare de Déu, del patriarca Sant Josep, en les primeres Vespres del seu patrocini, a fi que les benediccions i favors celestes davallin sobre el Congrés Eucarístic cartaginès.

* * *

L'enviat papal ha anat tot seguit a visitar el Resident General de Tunísia, senyor Manceron; tant a l'arribada com a la sortida, una companyia d'infanteria ha retut honors militars. Poc després, el Resident General, acompanyat dels caps del gabinet civil i militar, ha anat a l'Arquebisbat a tornar la visita al Representant del Papa. Una nota plena de bellesa i de pietat cristiana s'ha afegit a aquest feliç començ de les festes eucarístiques cartagineses. El Resident General, ressuscitant un costum antic de les nostres ciutats medievals, ha volgut fer més alegre l'inici de les grans cerimònies religioses indultant deu condemnats, a honor del Vicari de Jesucrist.

El matí del dia 7, el Cardenal Lépicié ha visitat el Bei, Si Ahmed Baixà, sobirà de Tunísia, que és també president d'honor del Comitè del Congrés Eucarístic. El Cardenal era acompanyat del Resident General, senyor Manceron. El següent s'ha adreçat al Palau de la Marsa,

on han estat fets honors militars al Representant del Papa. La música ha tocat l'himne pontifici.

L'encontre i el colloqui entre l'Enviat del Sant Pare i el Bei han estat cordialíssims. El Bei ha expressat la seva viva complaença per la presidència d'honor del Congrés, amb tant de gust acceptada per ell, i ha formulat els més fèrvids i respectuosos auguris per la prosperitat del Summe Pontífex. Sa Eminència ha respost amb un discurs ple de sentiments de cordial satisfacció i de profund agraïment per les paraules d'homenatge i d'auguris a l'augusta persona del Papa.

El Legat pontifici ha estat condecorat amb el Cordó de l'Orde de Nicham. El fill del Bei ha tornat després la visita al Cardenal Legat, amb el qual ha mantingut un colloqui afable.

* * *

Però seguim la nostra crònica...

Dia 6 de maig.—A trenc d'alba, mentre l'"Argentina" segueix la seva marxa avant sobre el mar, sempre quiet i tranquil, tot d'una se'n presenten a l'horitzó les muntanyes de Sicília, les quals, poc a poc, s'atansen, s'ageganten i es delinien netament. Heus ací la ciutat de Palermo: acotxades a la falda de muntanyes disposades en forma d'un bellemicicle, les cases de la gaia ciutat i els seus monuments mateixos, com les grades d'un amfiteatre immens, semblen eixir de l'aigua sobre les línies de l'horitzó. A les 8, l'"Argentina" entra solemniament al port de Palermo. Al nostre pas saludem el vaixell "Solunto", que també va cap a Cartago, amb els pelegrins de Polònia: es troba a l'anteport. A penes acabat l'amarrament de la nostra nau, cuitem a baixar a terra i a recórrer la vella capital de l'antic reialme de Sicília: Palermo.

Després d'haver visitat la catedral, on vàrem dir missa, i la Capella Palatina, al Palau Reial, tornem a pujar a bord de l'"Argentina", satisfets i contents d'haver pogut utilitzar tan aprofitadament les quatre hores d'escala. Tot just tornats a bord, assistim a l'embarc del Cardenal Lavitrano, arquebisbe de Palermo, acompanyat del bisbe d'Acireale i saludat per tots els alumnes del seu Seminari. A les 12.15, l'"Argentina" salpa del port de Palermo i, tot descrivint una gran corba entorn a les costes de l'extremitat occidental de Sicília, s'atansa de nou al petit port de Trapani, a les 17. Dues hores d'escala permeten als més decidits dels pelegrins fer una visita ràpida a la vella ciutat; entre aquests notem el Cardenal Ascalesi, que trobem manta vegada pels carrers i per les esglésies de l'esmentada ciutat. A les 19, l'"Argentina" salpa definitivament en direcció de Tunis, tot deixant darrera nostre les costes de Sicília. Amb el venir de la nit, que davalla ràpidament sobre la mar immensa, desapareixen aviat del nostre horitzó les últimes clarors de les faroles, que, de les diferents illes Egadi, llancen sense treva a les naus llurs senyals lluminosos. Després de les últimes avemaries del Rosari, de la *Salve Regina*, recitades encara aquest vespre sobre coberta, amb els cardenals Ascalesi i Lavitrano i tots els bisbes i prelats, congressistes,

etcètera, el P. Semeria, invitat per Mons. Bartolomasi, va parlar sobre el caràcter que tindria el nou Congrés Eucarístic Internacional de Cartago, meta i objectiu del nostre pietós pelegrinatge. Va augurar que, celebrat en una atmosfera europea, mundial, saturada encara d'odis post-bèl·lics, celebrat en un país on hi ha, tocant l'una a l'altra, tantes nacionalitats i races diverses, sota l'esguard encuriós i potser una mica maliciat del món àrab-islamita, el Congrés Eucarístic exaltés la *nota caritativa*, obligant els no-cristians d'avui a exclamar com els pagans de setze, divuit segles enrera: "Mira com s'estimen aquests cristians!" Nota caritativa que escau als italians, tan acostats al Papa (el Crist vivent en un misteri tan anàleg a l'Eucarístic), de cantar amb la veu canora més excellent (nota tota eucarística i tota mariana): *Monstra te esse matrem*, himne a l'Estel de la Mar.

Dia 7 de maig.—Vers les cinc del matí, les primeres muntanyes de l'Àfrica es perfilen al nostre esguard i semblen sorgir de l'aigua a l'horitzó llunyà. Al vaixell, bisbes i sacerdots se succeeixen per a la celebració de la santa Missa, arranats de la millor manera possible en altars portàtils pels salons de la nau. Precaució oportuna, perquè el desembarc no es podrà efectuar fins a hora avançada del matí i aleshores tothom s'afanyarà abans de tot a procurar-se el lloc per al seu allotjament temporal. A les sis, a poca distància a la nostra dreta, sorgeix majestuosa, sota els primers raigs del sol, tota esplendent de blancor, la grandiosa primada de Cartago, que domina el mar sobre la collina de Byrsa. Rumbeja a semblança d'una gran mesquita, amb la seva cúpula cel amunt i amb les torres dentades i lleugeres, com tants minarets. Heu-nos ací, finalment, davant la ciutat i al port de la Goleta, on, en passar nosaltres, notem entre les diverses naus, el vaixell "Rochambeau", que havia dut els pelegrins d'Amèrica i que els servirà d'hostal per a tota la durada del Congrés. Lentament, després solemnement, l'"Argentina" entra al canal obert de la Goleta fins a Tunis; en mig de dos llargs dics travessa el llac (sense fondària) de Tunis. La nostra nau amarra al port de Tunis, a dos quarts de nou del matí.

La rebuda, especialment per part de la colònia italiana de Tunis, fou cordialíssima. Al moll del desembarc notem el Cardenal Verdier, arquebisbe de París, voltat d'alguns membres de la Missió Pontifícia, amb el Cònsol d'Itàlia, vinguts, amb altres personalitats eclesiàstiques i civils de Tunis, a saludar l'arribada dels cardenals de Nàpols i Palermo, i els nombrosos pelegrins que de mica en mica desembarquen en terra africana.

* * *

Dia 7 de maig. L'obertura del Congrés Eucarístic.—S'ha escaigut, com era disposat, a 16 hores, en forma solemníssima. La població tunisenca hi ha assistit tota entera, sense distinció de religions, nacionalitats o races. Un servei d'ordre organitzat pels soldats senegalesos, ajudats per la policia, mantenia lliure la plaça de la Residència, on, adossades a

les palmeres del jardinet, havien estat col·locades la societat tunisenca "La Coral" i l'orquestra. La gent, per assistir a la gran cerimònia, havia pujat no solament a les terrasses dels immobles circumstants, ans també sobre la teulada de la Residència general. A les llotges, preparades davant l'atri de la Catedral, havien pres lloc els cardenals, els bisbes, els sacerdots i les autoritats civils i militars i els representants de la premsa. A l'atri del temple, adornat amb banderes papals, fistons i oriflames religiosos, era aixecat un bell altar, a dreta i esquerra del qual havien estat preparades el tron on havia de seure el Cardenal Legat i les altres poltrones destinades als arquebisbes i bisbes. A les quatre, la trompeta va fer senyal d'atenció, i mentre les tropes presentaven les armes, el Resident general va sortir de la casa de França, seguit del Delegat Bonzom i de moltíssims funcionaris, tots de gala. El seguici residencial es va aturar al mig de la plaça, en front del carrer d'Alger. Va començar, de seguida, el pas dels sacerdots, bisbes i arquebisbes que, com els cardenals, anaven vestits amb hàbits prelaticis. El cardenal Legat, rebut solemnement a l'escalinata del temple, ha pres lloc a la llotja, voltat de set cardenals: Ascalesi, Charost, Van Roey, Lavitrano, MacRory, Verdier, Hlond, de 30 arquebisbes i bisbes. Tot just havien acabat de prendre els llocs corresponents, la trompeta va donar un altre senyal d'atenció, es va començar el primer càntic, acompanyat per l'orquestra; un cop cessat, Mons. Mariani va llegir en llatí el "Breu Pontifici" adreçat al Cardenal Legat, traduït després al francès per S. E. Hertzog. Aleshores, monsenyor Heylen, bisbe de Namur, com a president de l'Obra dels Congressos Eucarístics Internacionals, va saludar els congressistes vinguts de totes les parts del món, i els catòlics de Tunísia, i va donar les gràcies a les autoritats i poble per l'acollença feta als reunits, i va recordar, en fi, la sèrie de Congressos Eucarístics Internacionals. Va cloure la jornada inaugural el cardenal Lépicier, glorificant, en l'Eucaristia, el centre de la unitat i de la fe, mitjançant el qual les ànimes s'uneixin de la manera més íntima a Déu i entre elles mateixes en un vincle d'amor sobrenatural; unitat que deriva invisiblement de Jesucrist i és feta visible pel Papa, sota la potestat del qual l'Església s'unifica. Després de referir-se als màrtirs gloriosos de l'Església africana i d'haver recordat la doctrina de Sant Cebrià i Sant Agustí, patrimoni preat de la tradició cristiana, el cardenal Legat acaba invocant les benediccions divines sobre les autoritats, sobre el poble, sobre les nacions, i exaltant les glòries i els drets del reialme pacífic de Jesucrist. Abans de dissoldre's la reunió, va ésser donada la benedicció papal amb el Santíssim; alegrava la cerimònia l'execució, a l'aire lliure, de magnífics cants eucarístics, per una poderosa massa coral que, com hem dit, era al davant de la grandiosa Assemblea. La jornada inaugural va cloure's amb un acte d'exquisida cortesia del Resident general, que va voler oferir al cardenal Legal un banquet al seu honor al palau de la Residència, que féu seguir d'una recepció, a la qual van prendre part dignataris eclesiàstics, les autoritats, els cònsols i una munió selecta de personatges.

* * *

La primera jornada. Els croats de l'Eucaristia, en la major part compostos de nois italians.—El dia següent, 8 de maig, va tenir-se abans de tot, al matí, el solemne pontifical celebrat pel cardenal Charost, arquebisbe de Reims, a l'Església primada de Cartago, on havia anat també el cardenal Legat a visitar-la. Una nota particular de gaia vivacitat vingué dels blancs estols de Croadets de l'Eucaristia, els quals, en nombre de 5.000, aflüiren a l'Estadi grandios del magnífic jardí públic de Tunis, anomenat *Bellesguard*, per a assistir a rebre la Comunió en la santa Missa, celebrada per a ells pel cardenal Hlond, primat de Polònia, amb l'assistència altrament del cardenal Verdier, arquebisbe de París. Fou un espectacle de pietat estupend, sobretot durant la Sagrada Comunió, per a la distribució de la qual havien estat designats dotze sacerdots. L'exèrcit de Croats eucarístics, disposats en ordre admirable, ocupava la vasta porta com arena immensa d'anfiteatre, entorn del pintoresc altar, aixecat al ras i acabat en un cel de fusta, en forma de cupuleta, amb quatre columnetes elegants. De la graonada mirant a migjorn i plena de poble, l'espectacle era verament meravellós i commovent. Mentre l'esguard es deturava sobre aquells cànids estols de nenes i jovenets vestits de blanc i amb la creu al pit i a l'espatlla, que desfilaven ben posats i devots al moment de la Comunió, el pensament anava als nois, als màrtirs que tants segles enrera avançaven coratjosos, cantant com avui: "Sóc cristià" i caient sobre l'arena per confessar Jesús. I el pensament rellevava aquest "núvol de testimonis" sublim, com diu Sant Pau, entre les fulgors de llur glòria; i es veien Cebrià i Perpètua i Felicitat i l'estol triomfador somriure, d'acrescudat felicitat, a aquest floriment del reialme de Jesús, que torna als camps regats per llur sang generosa.

El mateix dia, a quinze hores, es va celebrar la cerimònia genial de l'*ofrena de les Palmes als màrtirs*, per mà dels mateixos croats eucarístics. L'escena, la més suggestiva i commovedora de tot el Congrés, es va descabdellar a l'anfiteatre de la vella ciutat de Cartago, idèntic, per dimensió, al Coliseu de Roma. Ja no existeix, és cert, cap desplegament de la graonada, i solament unes poques ruïnes delimiten el contorn de l'espectacular edifici; però tota mena d'anfractuositat fou sàviament cercada per la multitud, que va voler assistir a la celebració dels màrtirs gloriosos, puix que—caldrà recordar-ho?—l'anfiteatre de Cartago és aquell on tal vegada van trobar, en més gran nombre, la mort els confessors de Crist; per això Cartago, àdhuc en aquesta glòria, pot anomenar-se èmula de Roma.

I aquests màrtirs, calculats a desenes de milers, tenen també llur participació de vida vibrant durant les reunions eucarístiques del XXX Congrés Internacional. Ja el lloc i l'encisador panorama que l'envolta canten per si mateixos un himne altíssim de poesia. Qui entra al vetust recinte es troba davant una creu de pedra, triomfant damunt l'arena. La *careia* ha estat, en part, transformada en oratori, on pot celebrar-se el diví Sacrifici. Tot al volt del replà de l'edifici desaparegut, és un reclam conti-

nu a l'amfiteatre dels Flavis. És a aquest lloc, davant un escenari de llum i de misteri, que la novíssima processó de les palmes s'ha descabdellat. Ja abans de l'hora fixada, l'amfiteatre vessava de gent, més de 50.000 espectadors. A l'extremitat oposada a l'entrada, havia estat aixecada una tribuna per al tron del cardenal Legat, per als bisbes, prelats i les altres autoritats i per a rebre més de 200 religiosos dels Pares Blancs, esperança magnífica de l'Església d'Àfrica.

Pertot era un vibrar en l'aire puríssim d'una diada fresca i polida, com un veritable do de Déu, de milers de banderes, oriflames, ornamentacions de tota mena. El poble s'arremora en la seva expectació de pura letícia. El contrast entre la multitud pagana que un temps invocava l'extermini i aquesta cristiana que invocava la vida, és singular: i no sols per l'oposició que evidentment subsisteix, sinó perquè aquest és sentit i acollit en cada cor. A tot toc de trompeta, aquells qui, per llarguíssimes files davallen de la catedral, 5.000 nois vestits de blanc, amb el senyal vermell, al pit i a l'espatlla, dels croats de Crist, comencen a travessar l'entrada de l'amfiteatre.

Un aplaudiment interminable els acull. Els petits triomfadors; un estupend estol de totes edats—de la infantesa més tendra, a l'adolescència més aviada—, cadascú amb una llarga palma. Són dividits en grups de cent, que religiosos o sors amatents guien amb delicada sollicitud. Un grup de criatures no duu les palmes i llur vestit no porta impresa la creu: són les princesetes de la família del Beï, educades per les Monges Blanques, les quals no han volgut ésser absents de la festa pel Senyor Jesús.

Els infants canten. Ultra l'himne compost expressament per a l'acte pel P. Boubée, els cors juvenils executen el *Lauda Jerusalem*, intercalat amb la tornada victoriosa de *Hossanna Filio David*. Ben aviat, la joia del cant, de la blancor, del festívol moure's de les palmes, pren les proporcions de la celebració. Al capdamunt de la graonada apareix el Legat del Papa. Un esclat de visques el saluda. Els cants s'interrompen per deixar lloc a les aclamacions incessants a aquell que és ací a la terra el representant del Fill de Déu. El cronista, mentre contempla els croats eucarístics movent les palmes del martiri, llegia al seu breuari la llegenda de les santes Felicitat i Perpètua i companys màrtirs, evocant així els temps antics, quan aquests herois cristians donaven la vida i la sang per la fe de Jesucrist! Al mateix lloc, al mateix amfiteatre, on se celebrava entusiàsticament llur glorificació! Quines tendres emocions ha experimentades! I com regreïava el Bon Déu d'haver-li concedit el favor gran de participar a un espectacle tan commovedor!

La cerimònia va finir amb la benedicció eucarística, donada pel cardenal Lépicier, representant S. S. Dissolta la reunió, entre vivíssimes aclamacions a Crist Rei i al seu Vicari a la terra i al cardenal Legat, la multitud va davallar a la collina de Byrsa, per a l'assemblea general, que s'havia de tenir allí on sorgia la fortalesa expugnada per Escipió i on ara es drecen al cel les torres de la Primada, que domina tota l'ampla estesa de la planura. A l'ombra d'aquestes torres, després de diferents himnes cantats per un cor de jovenets, la multitud nombrosa va escoltar

el discurs de Gerard Philips, professor del Seminari de Lieja, el qual, després de recordar amb eloqüència vivíssima la història dels grans Pares de l'Església, va tractar de la presència real de Jesús en l'Eucaristia, segons Sant Agustí i els Pares de l'Església africana. La Missa solemne, celebrada a la catedral cartaginesa a mitja nit, va cloure la jornada primera, enllaçant-la dignament amb les demostracions que van assenyalar després el dia 9 de maig, entre l'entusiasme creixent dels fidels, que omplien les diferents esglésies per a les hores d'adoració, assistits de nombrosíssims sacerdots, tots ocupats a confessar i a distribuir comunions. Al fervor dels catòlics, que de dia en dia augmentaven en nombre, per l'arribada de pelegrinatges nous, sobretot de l'espanyol, vingut amb el vaixell "Príncep Alfonso", compost de dos bisbes, de molts prelats, canonges i fidels, en majoria de l'Espanya alta, és a dir de Bilbao i Vitòria, corresponia dignament l'actitud de la població infidel, la qual va seguir sempre amb el màxim respecte i admiració el grandios descabdellament de la manifestació eucarística.

* * *

Les dues jornades últimes.—El dia segon del Congrés, 9 de maig, va iniciar-se amb el solemne Pontifical celebrat per Mons. Pionella, arquebisbe de Càller, sobre les ruïnes de la *Basilica Majorum*, altrament dita de les Santes Perpètua i Felicitat, amb assistència del cardenal Legat, que hi va dir àdhuc l'homilia a l'Evangeli. Quants records de glòria i de tristesa! Aquí havien dormit per segles, venerats i beneïts, els ossos martiritzats de Perpètua i Felicitat, com ho testimonia la làpida sepulcral, descoberta en aquest lloc pel P. Delattre i transportada al Museu Lavigerie: *Perpetuae, filiae dulcissimae*, diu el marbre preciós. Fou, doncs, el mateix pare de la Santa qui va posar la làpida. No es pot veure i llegir sense estremir-se de tendresa. Aquí, Sant Agustí, per cinc vegades, va pronunciar l'elogi de les santes màrtirs. No és estrany que, com atrets d'un fascinant misteriós, ens haguéssim trobat uns 20.000 a assistir a la funció, cobrint l'ample àmbit antic i els voltants de la Basilica destruïda; les seves dimensions i naus són assenyalades pels troncs de les columnes descobertes. Mentrestant, a Tunís es celebraven misses solemnes per cardenals i bisbes a les diferents esglésies i capelles, amb comunions nombrosíssimes. I això va continuar cada dia, mentre hi van romandre sacerdots, bisbes, cardenals. I no parlarem de llur gran treball, ni de la bella popularitat que hi van aconseguir, el cardenal Ascalessi entre els primers, esdevingut gairebé l'ídol de la Colònia italiana. El fruit d'aquells dies va fer deplorar més l'escassetesa de clergues, massa insuficient a la Colònia, màxime d'italians.

A la tarda del divendres, hom va donar començ a les reunions sacerdotals a la Primada de Cartago, de les dues a dos quarts de quatre, i el R. P. di Lorenzo va parlar en llatí sobre l'apostolat eucarístic del sacerdot en el poble; després d'això hom va discutir sobre diverses qüestions

pertocant el clergue i l'ensenyament de la religió. La mateixa reunió es va repetir el dissabte, a la mateixa hora, i es va tractar de la "Santificació individual del sacerdot mitjançant la Sagrada Eucaristia".

* * *

I mentrestant, es continuaven les assemblees nacionals pels belgues, americans, britànics, irlandesos, polacs, espanyols, lituans, etc., que es tenien a diversos llocs i van tractar els assumptes més importants. A la secció italiana, en les disposicions del Comitè general, s'havia assignat l'àmplia seu que servia un jorn a les escuderies del Rei; però per les premures del Comitè italià i nominativament del Comte Pocci, es va obtenir després aquell lloc que esqueia al nombre predominant, és a dir, la seu mateixa de les reunions plenàries i generals. I l'afluència dels nacionals, que arremorava tot el vast àmbit al sud de la Primada, va provar que tot altre lloc hauria estat insuficient. I aquí sigui'ns permès de dir unes paraules breus sobre la reunió de la secció italiana presidida pel cardenal Ascaleri i per tots els bisbes i prelats italians i pel Comendador Bombielli, cònsol general italià a Tunis.

De primer, va parlar el P. Semeria, amb aquella oratòria puixant ben argüida i persuasiva que li és pròpia. Després va parlar Mons. Gorla de Milà, que va tractar el tema exquisidament oportú: "Eucaristia al confort de l'emigrat". El doctíssim prelat va tenir llargament subjugat l'auditori amb la seva clara doctrina, exposada amb riquesa de conceptes. Va dur la salutació de Milà als italians de Tunis que sospiren per Itàlia, i que esguarden, amb enyorança infinita, vers la terra de llurs pares, retent en particular el seu homenatge a la sàvia gentilesa del cònsol d'Itàlia, que gairebé maternalment, els té cura. Tant l'exordi com la peroració de la conferència de Mons. Gorla, que va fer un magnífic paral·lel entre els dos Sants, Ambròs i Agustí, van ésser vibrants de fe catòlica. Cap altra fe no us prengui, oh italians—va dir el prelat amb veu vibrant—; i tots els italians, en llur cor, van estremir-se i van jurar en llurs cors de voler romandre fidels a llur fe comuna de religió i de pàtria. Les paraules de Mons. Gorla van ésser subratllades amb un gran aplaudiment calidíssim.

Després va parlar Mons. Cesarano, arquebisbe de Campanya, sobre la santa Missa i la Comunió Pasqual, amb paraula inspirada i comunicativa per a les ànimes dels nostres paisans. Amb imatges acolorides i sovint enginyoses, es va adreçar als italians de Tunis invitant-los a les pràctiques religioses. Va ésser escoltadíssim i aplaudit. Després va parlar l'arquebisbe de l'exèrcit italià, Mons. Bartolomasi, president del Comitè Eucarístic Italià, amb l'oratòria de soldat de Crist de la Itàlia nostra. Va dir que va ésser Itàlia qui va comprendre i qui conqueria per a la fe catòlica el gran Sant de Cartago, Sant Agustí, i d'aquí se n'ana-va aombrat encara per l'error. I com Agustí a Itàlia va tenir la fe catòlica, digué, també vosaltres, italians d'aquí, no perdeu aquella fe! Un aplaudiment eixordador. "El dia 11 de febrer de 1929—va confirmar el bisbe castrense—va assenyalar la data magnífica de la perfecta re-

conciliació de la Pàtria amb la Fe, i aquell tractat, que dues mans inspirades van signar alhora a Roma, avui té aquí el seu eco en la persona de l'illustíssim senyor cònsol general d'Itàlia, representant del Rei, que seu vora el cardenal Ascalesi." Aquestes paraules van suscitar un aplaudiment llarg entre la nostra multitud, aplaudiment que era també un homenatge a les dues personalitats que representaven enterament la pàtria en tota la seva petita grandesa nova! Després d'ell va aixecar-se el Cardenal Ascalesi. L'alta figura, a qui la púrpura confereix una solemnitat sacerdotal incomparable, i el rostre de la qual respira tota la bondat i lleialtat italiana, va començar el seu discurs congratulant-se amb els fidels italians per llur aflluència: "Per quant—digué—jo sabia bé que l'ànima italiana, generosa, entusiasta, no podia romandre estranya a les manifestacions de fe i de pàtria! Donant un esguard als magnífics camps d'entorn, vaig preguntar i em fou dit que tot això és obra dels italians (aplaudiments vivíssims), dels italians que tornen més fecunda la terra i que han dut aquí llur fervor, llur treball, llur geni! Com l'haveu feta tan bella? Torneu cada cop més belles aquestes contrades, amb la vostra virtut!" La veu del cardenal va esdevenir més solemne i profunda, va dir: "L'Italià vol fer honor a la seva fe, com ho van fer els màrtirs de la Itàlia nostra, i per aquesta fe us beneeix!" Les paraules cauen sobre la multitud agenollada. Molts ploren. —I ara ens sigui permesa encara una observació, que hem llegit a altres bandes: que, mentre altres reunions semblaven reunions de clergues, les dels italians, fossin allà on fossin, apareixien, com eren, compostes de simples fidels, la presència dels quals i pietat sincera era tant més aconhortant.

* * *

A disset hores, es tenien les reunions generals, que s'obrien amb el cant d'un motet executat per la *Schola Cantorum* dels Pares Blancs, i es cloïen amb l'himne eucarístic del Congrés, després que magistrals discursos d'oradors insignes havien inflammat l'immens auditori.

Durant la segona assemblea general, present el cardenal Legat, va parlar Mons. Tissier, gran orador, sobre l'Eucaristia, creadora dels màrtirs i dels Sants, i sobre la pau cristiana, que la vida eucarística pot assegurar al món, i Mns. Lemaître sobre les missions i sobre l'esperit missionari de què és fecund i perenne aliment la Sagrada Eucaristia.

Vinguda la nit del divendres, 9 de maig, l'amfiteatre de Cartago va ésser testimoni d'un espectacle ben divers d'aquell, que solien celebrar-se quan la mole superba encara no havia sofert els danys del temps i la vergonya de la bàrbara ruïna. Deu mil homes, cadascú amb un brandó a la mà encès, es trobaren units entre els carrers majestuosos, que al trepidar de les flames prenién un aspecte fantàstic, mentre el poderós cor dels Pares Blancs feia ressonar l'altura de cants religiosos, que celebraven l'heroisme dels màrtirs cartaginesos. A aquella multitud de pregants va adreçar la paraula el bisbe de Châlons, indicant la deu de vida i fortalesa cristiana en l'Eucaristia. Després, el cardenal Verdier va donar la benedicció amb el Santíssim, i una última aclamació als antics màr-

tirs va cloure la cerimònia suggestiva. Però un altre espectacle, encara més commovedor, ens donava l'amfiteatre atapeït de fidels, el matí del dissabte, dia 10 de maig: mentre totes les esglésies, àdhuc les capelles més humils eren igualment plenes de gernació de pelegrins, tant per a l'adoració eucarística com per a oir la santa Missa i atansar-se a la Sagrada Comunió, l'espectacle d'un pontifical al mateix amfiteatre.

* * *

Al mig de l'arena hi ha un soterrani, en el qual o els màrtirs eren detinguts o en presó, o bé s'hi tenien les feres, destinades als espectacles sangonents. Aquest soterrani, descobert l'any 1881, va ésser convertit en capella pel cardenal Lavigerie, en memòria de les màrtirs Felicitat i Perpètua, com es llegeix a l'arc d'entrada: *Memoriae SS. Perpetuae et Felicitatis, et Sociorum martyrum Carthaginiensium, ubi passi sunt*. Ara, en aquesta capella es forma el majestuós seguici que va lentament a la llum del dia. Precedeix la creu, portada per un Frare Blanc; segueixen 40 bisbes, entre els quals 2 d'armenis, després els cardenals Van Roey, Charost i Verdier; finalment els ministres del Pontifical, que serà celebrat per Mons. Dubois, de Villerabel. L'aparició magnífica d'aquest seguici que avança per l'arena, i després puja a la tribuna de l'altar, és saludada amb aplaudiments vivíssims, mentre la banda municipal i tres chors reunits: dels Pares Blancs, de la catedral de Tunis, de la Capella Russa, executen el cant religiós de Bach, després l'*Ave* de Mozart, fins que irromp a dar esgarriances de commoció el *Regina Coeli*. El Pontificat es descabdella en tota la majestat del ritu: a l'alçar Déu, els soldats presenten armes, s'acalen totes les banderes, no hi ha ningú que no se senti envaït d'un sentit potent, que àdhuc als més obstinats crida: *Deus, ecce Deus!* L'himne del Congrés esclata en un chor de mils i mils de nens robustos, que surt de pits exuberants de fervor i de santa letícia.

I l'un i l'altra van créixer, a la tarda, amb les tornades de les sessions particulars i de la plenària. A la sessió italiana va parlar primer, el comte Pocci, "sobre l'educació del jovent", amb veu de pare que té profundes i llargues experiències de la vida. I va dir que és deure imprescindible dels pares de preparar els nois a l'amor vers Jesús, a la santa Missa, ensinistrant-los al camí del bé. Cal inculcar als petits l'amor per Crist! Monsenyor Bartolomasi, mentre encara duraven els aplaudiments, va lloar vivament el discurs del Comte Pocci i va presentar el P. Semeria, l'a-façonador de 32 orfenats per a fills de morts a la guerra, home d'alta moral i vasta erudició, esdevingut el sacerdot de la caritat i mereixedor de tota ajuda, que va tractar de "L'Eucaristia en relació a l'emigrat". Acabat, el cardenal Ascalesi, després d'haver manifestat la seva complaença, va donar la benedicció, i la reunió va dissoldre's al crit de "Visca Jesús, Visca el Papa!".

Després, la sessió plenària, composta en majoria de sacerdots i seminaristes francesos, amb els 2 milions de què hem parlat, va escoltar àvidament la paraula de l'il·lustre acadèmic de França, Lluís Bertrand, conegut autor de "Sanguis Martyrum" i d'una biografia de Sant Agus-

ti. L'orador estigué a l'alçària de la seva fama, refent la història dolorosa de l'antiga Església africana, il·lustrant especialment el martiri de Felicitat i Perpètua, i va entretenir-se a magnificar les resplendors del geni de Sant Agustí i les ardors del seu zel pastoral. Amb aquesta brillant conferència terminaven les jornades del Congrés, i ara ja només restava esperar el dia triomfal de la clausura. I les multituds incansables es preparaven a aquest triomf final, i feien cap a tots els temples i oratoris per participar a les últimes adoracions nocturnes i rebre Jesús Sagramentat a la missa de mitja nit.

* * *

La clausura del Congrés.—A les deu hores del diumenge, dia 11 de maig, l'últim Pontifical solemne del Congrés era celebrat pel cardenal Legat sobre les ruïnes de la basílica de Sant Cebrià, sota un templet artístic, amb fons davant, en la cúpula del qual eren pintats, ultra el Salvador, els dos bisbes africans Sant Agustí i Sant Cebrià. A aquest pontifical assistien no menys de 50.000 persones, escampades un xic pertot, a les vessants de les collines circumstants, a l'amfiteatre, fins a la vora del mar. Prop de l'altar, 7 cardenals en el fulgor de la púrpura romana, el Resident General en vesitit de gala, i 80 arquebisbes i bisbes feien una corona digna al cardenal Legat. El qual, a l'homilia dita després de l'Evangeli, va enlairar un himne de benediccions a Jesús, present ahir, als inicis de l'Església, comunicant el calor de la seva caritat als milers de confessors de la fe i les esplendors de la seva llum a l'apostolat de Cebrià i Agustí; present avui en la magnificència del Congrés, suscitant tant l'entusiasme, cridant entorn a l'altar eminentíssims purpurats, les autoritats civils, present també demà, quan el sant gaudis d'aquests dies recordaran a tots les perennes conquestes del Rei diví. El cant del *Credo*, executat per aquella reunió d'homes de tota nació, féu com si diguéssim sensible la unitat de l'Església catòlica; la glòria de l'Església cartaginesa va ressonar a les notes de la inflamant exclamació de Sant Cebrià: "Oh, la nostra Cartago feliç, que abans càndida en les obres dels germans, ha esdevingut purpúria en la sang dels màrtirs, en la garlanda de flors dels quals no manquen ni els lliris ni les roses!". Va cloure la funció religiosa la benedicció papal donada pel cardenal Legat, que féu vibrar més viu en cada persona el sentiment de devoció filial al Vicari de Jesucrist, recordant com aquella devoció paterna davallava en la vigília de l'onomàstic del Pare comú dels fidels.

* * *

La gran processó eucarística.—La solenne processó, que havia de coronar gloriosament les demostracions eucarístiques, ha vist redoblat el nombre dels fidels vinguts de Tunis i voltants per sumar-se als milers de pelegrins; a 80.000 van ésser calculades les persones jubilants al pas de Jesús Sagramentat pels camins d'aquell sòl sembrat de records de

glòries passades. A l'hora assenyalada, de les portes de la Primada va començar a descabdellar-se el sacre seguici, precedit d'estols d'alumnes de les escoles, guiats per llurs mestres; seguien les confraries, les associacions, les representacions de més de 20 nacions amb els estendards de cada país, els mil sacerdots vinguts de lluny, els religiosos i els eclesiàstics residents a Tunis, un magnífic grup de prelats, bisbes, i, finalment, els 7 Cardenals, que en el fulgor de la púrpura seguien el Santíssim, portat pel cardenal Legat. El seguici, al qual prenién part autoritats civils i militars, un grup de 30 senadors i diputats catòlics francesos, estols de marins, els membres del Comitè dels Congressos Eucarístics Internacionals i un estol nombrós de Pares Blancs, sortint de la Catedral, entre l'onejar de banderes i sota una pluja de flors contínua, va baixar lentament de la collina fins als margens de la planura, féu parada a l'amfiteatre, amb un ample tomb va tornar a guanyar l'altura i es va defurar a l'esplanada. Noves oracions van saludar l'arribada del Rei pacífic, davant el qual es van abaixar les banderes; altres aclamacions van sortir del cor en reaparèixer el fúlgid ostensori, portat pel cardenal Legat, sota el flamejar del sol, a l'alt balcó de la Catedral. Després del *Tedèum*, el puig va ressonar del cant del *Tantum ergo* i sobre la multitud agenollada va davallar la benedicció de Jesús Sagramentat a segellar la suau exultació d'aquells dies.

Encara un cant, el dolç cant de salutació a l'Estel de la Mar, *Ave, Maris Stella*; després la gent va davallar de la sagrada collina, mentre ja a Cartago bategaven a l'aire embrunit els flams de la lluminària, als quals responia la tremolor dels fanals de Tunis. En tot aquest fervor de sentiments catòlics, en aquest continu reclam de les glòries antigues de l'Església africana, en el joïós auspici d'un refluoriment de nova vida gloriosa, com s'esvaeïen les veus d'odi de la Roma pagana contra la potència rival d'ultramar! En comptes de l'inexorable *Delenda Carthago*, a què feïen eco les imprecacions d'odi etern a Roma, jurat pel més gran geni guerrer florit a l'Àfrica, de la Roma cristiana, per virtut de la religió de Crist, ja no s'aixeca més que la pregària per a un únic ramat sota un únic Pastor, mentre el gran geni cristià, Agustí de Tagast, llançava pel món el crit de la voluntària, incondicional devoció a Roma, proclamant aquesta total devoció, amb paraules que, en forma un xic compendiosa, han passat a proverbi: "Roma ha parlat, la qüestió ha finit"; *Roma locuta est, causa finita est*¹.

* * *

El matí del dia 13 de maig, a onze hores, el cardenal Legat se'n va junt amb la missió pontificia i el seu seguici, en la motonau italiana "Città di Tunisi", un vaixell nou de la Componya Florio, així inaugurat. Onejava la bandera pontificia. El Cardenal va arribar al port a tres quarts d'onze, acompanyat del senyor Bonzon, ministre delegat a la Residència general de França i saludat pel Cònsol general d'Itàlia, Comen-

¹ Encíclica *Ad salutem humani generis*, del 20 d'abril de 1930.

dador Bombieri, que l'acompanyava, el vice-cònsol Cav. Canino, pels representants del Bei, pel cos consolar estranger, per totes les autoritats civils i militars de la Regència, per molts bisbes italians i francesos, per milers de persones, entre les quals molts àrabs, i per les tropes que van retre honors militars. Aquest cronista també va tenir l'honor de desitjar un bon viatge al representant del Papa.

Mentre el cardenal Legat s'acomiadava, el cònsol general d'Itàlia i tots els representants de les nacions catòliques li van besar l'anell cardenalici. Després va pujar a la motonau italiana, mentre la música dels zuaus entonava l'himne Papal, després la *Marsellesa* i finalment l'himne *Beilecal*. Al pal de popa era hissada la bandera de la Ciutat del Vaticà. Al darrer moment, el cardenal Legat va donar a tots els presents la benedicció papal. Aleshores es veié tota aquella multitud postrar-se devotament i tornar a aclamar, fins que la bella nau va desaparèixer.

* * *

La França oficial, a l'ocasió del Congrés, ha deixat a part el laïcisme, fidel en això a la doctrina de Gambetta, que deia que *el clericalisme no és un article d'exportació*. El Resident general, M. Monceron, que diuen que és un 33 de la maçoneria i un protestant divorciat, ha ofert una recepció a honor del Legat del Papa i ha assistit a l'últim Pontifical solemne a la Basílica de Sant Cebrià, a la qual li van ésser retuts els honors litúrgics, com és costum de fer a Orient per als Representants de França; això és: va ésser encensat abans dels Cardenals i dels Bisbes.

A Tunis s'ha respirat aire nou. Els benemèrits sacerdots italians d'allà, com l'infatigable Mons. Forconi, el fèrvid P. Longo, els nostres braus periodistes que mantenen viva entre aquells germans nostres, amb tota cautela i tota ardor, la nostra flama, els de la colònia, feliços de la seva vasta resposta a la crida dels vinguts d'Itàlia, juren d'acord que no s'havia vist mai res de semblant.

* * *

Durant la travessia de Tunis a Nàpols, el cardenal Legat va celebrar la santa Missa a la capella de la primera classe, davant el seu seguici i de tot l'equipatge, i va adreçar la paraula als presents recordant els grandiosos espectacles de què tots hem estat testimonis i augurant que les flors de fraternitat dutes als peus de Jesús Eucarístic entre els Representants de tants pobles, madurin en fruits consoladors.

Aquest és també el desig de qui, tan bé com ha pogut, s'ha esforçat a comprendre i seguir el Congrés i redactar aquesta crònica per als cortesos lectors de *La Paraula Cristiana*.

PIGIEL

D'ANGLATERRA

ELS CATOLICS ANGELOSOS I EL "BILL"

D'INSTRUCCIO

Des de l'aprovació de la Llei d'Instrucció Primària de 1870, la instrucció primària a Anglaterra i País de Galles s'ha basat en el que s'anomena Sistema Dual. Per una banda hi ha escoles *subvencionades*, construïdes i mantingudes per les contribucions locals, més un crèdit del ministeri d'Instrucció. En aquestes escoles, d'acord amb la famosa clàusula Cowper-Temple, de la Llei de 1870, alhora que els permet una forma vaga d'ensenyança de la Bíblia, "no serà ensenyat cap catecisme religiós ni formulari religiós que sigui distintiu de cap secta determinada." Per altra banda, i en gran nombre, hi ha les escoles *no subvencionades*, fundades pels diversos comitès religiosos, principalment l'Església Anglicana, la Catòlica, la Wesleyana i els Jueus. L'Acta de Balfour, de 1902, que encarregava la cura de la instrucció pública als Consells Municipals i Comtals, ordenava que si una escola no subvencionada, certificada com a eficient i necessària, acceptava una representació d'una tercera part de l'Autoritat Local d'Instrucció en la seva junta de directors, el govern local pagaria el cost del seu manteniment, això és, llibres i equip general, i els salaris dels mestres. Els directors de la fundació s'encarreguen de totes les despeses de l'edifici i nomenen els mestres. Les autoritats locals conserven el dret de veto en les matèries d'instrucció.

Les escoles parroquials de l'Església Anglicana foren les principals beneficiàries d'aquesta Llei, però els catòlics, poderosos en el Parlament per raó del vot del Partit Irlandès, falanx sòlida en tot allò que concernia els interessos catòlics, havien estat en el front de la batalla per obtenir-lo. Aquest fet, en 1902, despertà una tempestat d'indignació, i el fanatisme propi dels districtes rurals llunyans és gairebé inconcebible al pensament ciutadà. S'aixecaren crits de "les contribucions no són per a Roma". Lloyd George i altres liberals notables—sempre hi ha hagut una afinitat entre liberals i no-conformistes, com entre conservadors i l'Església Anglicana—prestaren llur ajut a les Lligues de Resistència Passiva, els membres de les quals permetien àdhuc que llurs mobles fossin embargats ans que pagar una contribució d'instrucció de la qual el temut Catolicisme pogués treure el menor benefici. Pertot fou declarat que el Sistema Dual era solament temporal, i foren aprovades una mesura darrera l'altra per acabar amb ell, però foren sempre rebutjades, en una ocasió per la Cambra dels Lords, en altres per la influència irlandesa.

El Sistema Dual ha persistit. Els anys de guerra són un ample riu que

divideix aquell període d'amargura, ara gairebé oblidada de la tolerància del dia d'avui. Tot amb tot, malgrat aquella tolerància, les escoles no subvencionades han hagut de combatre una vegada més per llur existència.

En tot temps, des de la Llei de 1902, llur posició ha estat de creixent dificultat. Els engrandiments requerits pel ministeri d'Instrucció portaren a l'*allistament negre* de moltes escoles incapaces, per raons financeres, d'adaptar-se a les noves exigències. D'ençà de la guerra, el cost de tota construcció ha doblat, mentre que l'augment i la distribució de la població catòlica—els convertits pugen a uns 12.000 a l'any—ha creat una necessitat creixent d'escoles. Mancava el nou *bill* d'instrucció, perquè arribés a esclatar la crisi.

En 1918, la Llei de Fisher fou un intent de reorganitzar la instrucció pública, com a part del "nou cel i nova terra", que la guerra ens havia de portar. Les seves estipulacions, que incloïen la transferència de nois que prometien, a escoles centrals especials, mai no esdevingueren generals i foren més o menys oblidades a manera que l'entusiasme pujava o baixava, i la penúria financiera esdevingué l'orde del dia. Vint anys més tard, un comitè consultiu, reunit pel ministeri d'Instrucció, produí el famós report Hadow sobre la instrucció de l'adolescent. Aquest report, document admirable, produït per veritables pedagogs després de consultar les autoritats competents, inclús el Consell catòlic de Pedagogia, declarà que l'ideal de la instrucció primària era "la formació i reforçament del caràcter, l'entrenament dels gustos que emplen i dignifiquen el lleure, el despertament i la guia de la intel·ligència, especialment en el seu cantó pràctic", i a aquest fi recomenava que tots els nois entre els onze i els quinze anys que no passen a les escoles secundàries, les quals són predominantment literàries i científiques, fossin transferits a escoles modernes ben equipades, per a "una instrucció general humana i ampla", amb una preferència pràctica en els dos darrers anys.

A causa de les crisis econòmiques, aquestes recomanacions mai no han estat portades a efecte, i els catorze anys han seguit essent l'edat límit per a la instrucció obligatòria. Probablement, hauria seguit així durant alguns anys, si no hagués estat per un altre factor del problema: la qüestió dels sense feina. L'actual gabinet laborista, afrontat per una crisi de treball, que puja insistentment vers els 2.000.000, es donà compte que augmentar en un any l'edat fins a la qual els nois han d'assistir a l'escola, amb bonificacions per al manteniment en cas de necessitat, treuria del mercat de treball un nombre considerable de joves, i ensems se'ls deslliuraria de les ocupacions temporals, que massa sovint els deixen sense entrenament, sense cap perspectiva, fora de les subvencions. I, per tant, amb prudència pedagògica dubtosa, el projecte de llei presentat per Sir Charles Trevelyan, ministre d'Instrucció, ha d'entrar en vigor en abril de l'any que ve—massa aviat per a la reconstrucció que requereix.

En substància, el nou *bill* segueix les línies del report Hadow: la reagrupació o construcció d'escoles, de manera que després dels onze anys, els nois poden ésser transferits a una "escola moderna" central, per a un curs de quatre anys.

En aquest punt és que el problema de les escoles no subvencionades

esdevé agut. Per fer cara a aquesta despesa, el ministeri d'Instrucció ha declarat que la seva concessió a les autoritats locals, per a tota l'edificació relacionada amb les escoles *subvencionades* seria augmentada del 20 al 50 %. Però aquestes escoles només són unes 9.000; les de l'Església Anglicana sola són prop de 10.000, mentre que hi ha 1.331 escoles primàries catòliques amb 374.169 alumnes. I catòlics i anglicans, que feien els més grans esforços per atendre àdhuc a les necessitats de l'edificació, declararen que no podien en cap manera conformar-se al nou plan, sense ajut de l'Estat.

Donant-se compte d'això, veient que les despeses del *bill*, calculades en 5.500.000 lliures cada any, serien més que doblades si no podien usar-se les escoles no subvencionades, Sir Charles Trevelyan retirà el seu primer *bill*, i ara l'ha presentat en una nova forma, que inclou el poder permissiu a les autoritats locals, per a fer arranjament amb les escoles no subvencionades.

En virtut del *bill* actual, les autoritats locals estan autoritzades per a concedir crèdits en ajut de la reconstrucció de les escoles voluntàries durant els tres anys pròxims. Seguint el principi de "cap diner públic sense control públic", l'autoritat local tindrà, en canvi, el nomenament de professors, amb la condició que els directors de les escoles aprovaran un cert nombre d'aquests, com a "disposats i competents per a donar una instrucció religiosa especial." I quan, "degut a la reorganització, els nois siguin transferits d'una escola no subvencionada a una escola subvencionada, podran ésser-ne trets per a certes hores d'"instrucció especial religiosa fora de l'escola".

L'atmosfera que governa aquestes estipulacions és molt distinta de la intolerància de trenta anys enrera, però són no res menys inacceptables pels catòlics. I, aquesta vegada, els catòlics estan sols. L'Església Anglicana, per report majoritari de la seva jerarquia, ha acollit favorablement la solució suggerida. El nombre de les seves escoles han disminuït, i l'extensió del modernisme i la repugnància per la precisió dogmàtica ha minvat la seva raó d'ésser. ("Pot ofendre una Fe semblant?" és el títol d'un llibre recent publicat pel bisbe modernista Barnes; al qual G. K. Chesterton ha replicat agudament: "Certament, no. No hi ha prou fe en ella, per a ofendre ningú.") Els anglo-catòlics, que es donen compte, com els catòlics mateixos, i com assenyala el mateix report Hadow, "que la instrucció religiosa no pot reduir-se a un període separat", sinó que "afectarà l'ensenyança d'altres matèries, com la història i la literatura", estan en minoria.

Mentre la comunitat catòlica és unànime a reconèixer que cap ensenyança especial religiosa no compensarà l'atmosfera catòlica que hauria de saturar totes les hores de l'escola catòlica, i mentre la jerarquia ha aprovat una resolució unànime que "*no podem pensar d'abandonar cap dels drets que tenen els directors de les escoles no subvencionades pel que fa al nomenament i expulsió de professors, a no ésser com una part d'un satisfactori arranjament nacional permanent*", la posició catòlica està enfeblida per manca d'una política unida. Hi ha bisbes que, com el de Nottingham, amenacen que, en cas d'un agrupament d'escoles catòliques i no

catòliques, les escoles catòliques seran tancades. Hi ha bisbes que, com el de Southwark, es donen compte que, en molts de districtes, semblant agrupament és inevitable, i que privar un noi catòlic dels avantatges d'una escola central seria col·locar-lo en cruel desavantatge, pel qual la seva fe no guanyaria necessàriament. Hi ha un corrent que considera que el nomenament dels professors per part dels directors és el darrer reducte que s'ha de rendir, i aquells qui àdhuc aproven el nomenament de l'autoritat local, amb tal que tots els professors de les escoles catòliques siguin catòlics. El bisbe de Pella, que és l'autoritat catòlica més competent en qüestions d'instrucció, voldria lluitar per un arranjament que seguís les línies del que ell mateix ajudà a promoure a Escòcia: en virtut de la Llei de 1918, els catòlics estan representats proporcionalment en els comitès d'instrucció locals, que escullen els professors d'una llista prèviament aprovada per les autoritats religioses afectades; un sistema que hauria d'adaptar-se a la manera d'ésser dels anglesos, puix que els escocesos difereixen dels anglesos en quant per a ells la instrucció i la religió és una passió nacional doble, i la religió és sempre definitiva i teològicament vertebrada, tant si és presbiteriana com catòlica.

El bisbe de Pella, veritablement, és un dels pocs que miraven el *bill* amb optimisme. "Inadequat com és—ha anunciat—, és un preludi de quelcom més gran. Sembla haver-hi en el Parlament bona disposició a allunyar els nostres greuges i a concedir-nos una completa mesura de justícia en el curs degut."

Si, realment, el *bill* pot ésser convenientment esmenat, de manera que les escoles catòliques trobin un lloc permanent en el sistema nacional, el benefici per a elles podria ésser gran. Cal reconèixer que, fins a l'hora present, llur actitud no ha estat satisfactòria, per raons principalment financeres, complicades per les de la història. La comunitat catòlica sofreix un "complex d'inferioritat" pel que fa a les escoles. Hi ha parts d'Anglaterra, principalment el Lancashire, on els descendents de les grans cases catòliques són petits pagesos, que en el transcurs dels segles ho han perdut tot per causa de la fe, i amb aquest tot han perdut també la tradició de la cultura. Entre els catòlics anglesos hi ha famílies poderoses i moltes entre les més pobres de les pobres. No fa pas gaire temps que els catòlics s'han posat a freqüentar les Universitats; en el segle passat, Manning els desencoratjà imperiosament, i el seu intent de fundar una Universitat catòlica fou una desgràcia en un país on les grans institucions tenen les seves arrels en les edats. En això, Newman hi veié més clar i més sàviament, i Manning el frustrà. Com a resultat d'això, àdhuc les grans escoles secundàries catòliques, fundades per rivalitzar amb Eton i Harrow, són molt inferiors a altres escoles de la mateixa mena. Això acaba d'ésser assolit; els benedictins de Downside College no rebran cap novici que no pugui esperar de graduar-se a Oxford o a Cambridge, i actualment hi ha cent jesuïtes novicis que estudien a Oxford.

En les escoles secundàries catòliques hi ha una altra dificultat: com que tots els càrrecs més elevats estan reservats als religiosos, com que les raons financeres poden obligar sovint al nomenament d'un professor religiós en lloc d'un laic, tal volta més competent, les intel·ligències més

brillants entre els catòlics, o bé s'inclinen a altres professions que la del professorat, o prefereixen ensenyar en escoles no catòliques (cosa que preferentment fan amb un esperit veritablement apostòlic).

Hi ha un malgastament d'energies en la pura defensa (el perill de totes les minories); una vegada l'escola catòlica existeix, i ensenya la fe, ningú no pregunta com la fe és ensenyada.

La proporció alarmant de "filtració" de l'Església assenyala la necessitat d'una revisió de mètodes de l'ensenyança religiosa, i pot excusar-se en el sistema de catecisme que recentment ha estat abolit en certes diòcesis.

El nivell inferior de moltes de les escoles catòliques ha fet que molts miressin amb pessimisme llurs perspectives, i que profetitzessin la seva extinció oficial, ara que no hi ha cap partit irlandès que les protegeixi en el Parlament. Per altra banda, hi ha senyals prometedors d'un esperit nou i progressiu, el qual, degudament fomentat, pot enlairar tota la instrucció catòlica. Una conversa amb les RR. Mares dels grans col·legis d'ensenyament per a professores revela una rara competència, un alè de nova visió i discerniment de tots els termes del problema. (És ridícul que solament aquest any, i tot just a instigació de la Aliança feminista de Sant Joan, s'hagi suggerit que aquestes dones expertes estiguessin representades en el Consell Catòlic de Pedagogia.) Els col·legis normals, dirigits per les monges de *Notre Dame* a Liverpool i Glasgow, o el de l'Orde del Nen Jesús, a Londres, poden rivalitzar amb qualsevol del regne. Una monja de *Notre Dame*, directora d'una escola primària d'un barri baix de Liverpool, ha assolit resultats tan meravellosos, que fa pocs mesos fou condecorada pel rei al Palau de Buckingham. Una altra religiosa, Sor Maria St. Aubyn, que durant deu anys fou directora de la primera Escola Central Catòlica, al Nord, ara és el cap de l'Escola Central de l'Oratori, a Londres, una escola tan progressiva, que ja ha esdevingut famosa.

Lluny de prestar-se a l'heretgia subconscient massa prevalent, que el que és catòlic pot excusar-se de mèrits seculars, aquesta escola tendeix al millor i l'assoleix, donant-se compte perfectament, i amb un esperit ample, de les necessitats del noi modern. El millor en arquitectura: senzillesa moderna, superfícies planes amb finestres que emplen les parets i colors armoniosos, lila i púrpura, groc pàl·lid i gris de núvol; no res d'ornamentació, fora en els ventiladors, que són màscares de bronze esculpides per un artista de geni, i un baix relleu de Sant Felip Neri beneint un noiet i una noieta d'uniforme escolar; mobles moderníssims, en els quals l'art i el sentit comú es combinen; un laboratori ben equipat i una biblioteca; no menys de 40 màquines d'escriure, puix que aquesta escola, destinada a instruir els nois fins als setze anys, els prepara especialment per al comerç i les oficines públiques; un menjador ben airejat, on per 6 penics cada noi—hi ha unes 280 noies i un nombre semblant de nois—tenen un dinar força bo. I aquests nois, nets, ben educats, demostren, segons paraules d'un diari protestant, quant fàcilment els fills de la gent més pobra poden esdevenir "senyoretetes i cavallers".

Intents progressius com aquests són la defensa més bella de la instrucció catòlica. I cal notar amb quanta de simpatia han estat rebuts per

les autoritats locals interessades. L'actual *bill* ha d'ésser esmenat, per tal que produeixi un arranjament nacional, durador i equitatiu; els disset diputats catòlics laboristes, entre els quals es troba el *Solicitor General*, han amenaçat de votar en contra, si així no es fa. I, malgrat que ara no hi ha cap partit irlandès, hi ha moltíssims no catòlics que es donen compte, com el *Times* assenyala en un comentari recent, molt favorable, sobre la també recent encíclica del Papa, "que la força de la instrucció nacional està en un major respecte per la vida familiar i a evitar el perill d'una intervenció de l'Estat, que pot esdevenir, no un ajut necessari, sinó un monopoli".

En vista d'aquesta atmosfera general de benvolença, si els catòlics d'Anglaterra juguen les cartes prudentment, és possible que puguin trobar en el *bill*, degudament esmenat, el punt de partida d'una nova era en la instrucció catòlica.

B. BARCLAY CARTER

DE FRANÇA

EL XOC DE LES CONCEPCIONS CATOLIC I IANQUI DE LA VIDA

Si algú em demanés: —Quina és la preocupació característica de la literatura francesa de sis anys ençà?— li respondria: L'Amèrica. L'Amèrica en el sentit europeu del mot, és a dir, els Estats-Units. Nosaltres, els que tenim els peus damunt del Veil Continent, ens trobem completament perduts en la contemplació, observació i vigilància de la ciutat que hom pot anomenar en veritat la Babilònia dels temps apocalíptics i la sacerdotessa de totes les monstruositats triomfants. Les Mil i Una Nits han canviat de niu, el meravellós de direcció, la llegenda d'orientació (la qual transforma l'esdevenidor i deixa intacte el passat) i l'increïble d'ànima. A tot allò que les lectures històriques, que encara escriuen uns quants entossudits, ofereixen de gran i inversemblant, responem instintivament: Sí, però els Estats-Units...

Diguem-ho en bona hora: nosaltres mateixos, llatins, francesos, catalans, portuguesos, castellans, provençals... ens "americanitzem". I, a més a més, amb el pensament, americanitzem els altres americans: els del Centre i del Sud d'Amèrica, els de parlar espanyol o portuguès; car en comptes de dir que ens ianquitzen, diem que ens americanitzem. D'una nació, n'hem fet un continent, i confessem que aquest continent és el món. Demà segurament creurem que és l'Univers. Els europeus que saben resistir millor són els francesos. Consti que no em proposo posar en aquesta consideració cap amor propi nacional; però el sentit burgès de la vida, el bon sentit menestral que hi ha en la sang de l'obrer francès, el temor de la innovació glòbul roig de l'industrial i del fabricant, la generalització de la cultura i de l'art, que fa que àdhuc les persones més humils amin de viure en un interior ornat i ben amoblat, la institució dels salons on hom conversa amablement (i en els quals no s'han introduït els aparells parlants perquè fan un soroll excessiu i indelicat), un individualista hereditari i, finalment, la tradició en tot, fan que el francès senti veritable repugnància a la standardització, als diners presos en comú i a peu dret dintre d'un bar, a l'aigua gelada i a la velocitat sense reflexió. El que hi ha, però, és que com que hem tingut governs que s'han desinteressat de la crisi de l'habitatge, i com que tothom, innocentment i per hàbit d'obediència i de disciplina adquirit durant els anys de la guerra, ha cregut allò que li manaven els cabdills (és a dir, s'ha posat a fabricar qualsevol cosa i de qualsevol manera), com que, en definitiva, hom ha obrat com un autòmata, hom s'ha trobat, com no podia ésser altrament, que els seus gustos tradicionals han esde-

vingut poc menys que il·lusionis. I heus ací que la caseta petita i quieta s'ha convertit en una de gran i amable; vull dir que ha estat substituïda pels restaurants i els cafès. El francès, desencantat i sofrint per altra part la manca d'adaptació dels seus guanys i de les seves rendes a les necessitats contemporànies, s'ha girat, naturalment, als Estats Units on hom diu que la vida és tan fàcil. Ha cregut de bona fe que li calia seguir l'exemple dels Estats Units. D'ací neix aquesta curiositat general per als nous romans. A tot això, afegiu-hi que qui ha tingut l'audàcia de dictar les condicions de la pau ha estat aquest avariament de Wilson, adulator que va imposar la pau a un Foch; afegiu-hi, oi més, que el pecat venial del burgès francès és de posseir un auto. No ha pas calgut res més. El burgès ha cregut que la democràcia més intelligent era la d'ultramar, on el President de la República (i el francès és molt republicà) feia de rei i on de cada deu ciutadans els set tenen auto. I com que, a part d'això, els Estats Units ens han recordat gentilment—i comercialment—que ens havien deixat diners, ja n'hi ha hagut ben bé prou: en virtut de la llei de submissió de les masses als qui les bastonegen, el corrent dels esperits ha seguit una mena de *gulf-stream* en sentit invers. Tota la calor de la imaginació, del cor i de l'esperit llatí han anat a interrogar l'Hudson. Això s'ha esdevingut mentre els pares de França somniaven a donar llur filla a un marit ianqui...

Els literats han comprès aquesta atracció i s'han fixat com a tema els Estats Units.

És ací que comença a aparèixer el desencís.

L'esperit francès pot tenir defectes, però hom no podrà negar-li mai la seva claredat. I els literats francesos que han sabut copsar aquesta influència nova-iorquina no han pas mancat. Hi ha hagut, evidentment, els fotògrafs. Aquells homes que passen sis setmanes en un país on són, a més a més, convidats, i del qual en tornen amb un llibre. Paul Achard, hoste de les companyies de cinema que varen oferir a uns quants periodistes el viatge a Amèrica, ha llançat *Un oeil neuf sur l'Amérique* (Ed. des Lettres Françaises). Paul Achard, hoste ben educat i per altra banda pertanyent a aquesta generació de joves per a la qual tot allò que sigui mecànic ha d'ésser preferit *a priori* a allò que conserva el caràcter manual, ha escrit un himne. En primer lloc ha seguit l'itinerari: New-York, Chicago, el Colorado, Sant Francisco i el Canadà. Preneu nota. Tots els viatgers posaran llurs peus dintre aquest solc. Els Estats Units, tot just nats a la literatura, són tan estantissos com ens imaginem que ho és la Itàlia dels viatges de noces. En aquest llibre, el film—car aquest convidat dels *cinemistes* ha sabut respectar l'ordre i l'estil filmesc—reprodueix les curiositats ianquis: trens ràpids per a proveir de fruits del Sud els llaminers assedegats de suc de fruita, als quals la prohibició no permet l'ús del vi. Rivalitats entre Florida i Califòrnia. Esperit esportiu davant les competicions de la vida, de les quals hom accepta la desfeta sense sentir gelosia del triomf dels vencedors. També les contalles dels religiosos colonials espanyols que han destruït les Índies; amb els quals, però, compara l'autor els nova-iorquins "que no han fet res per a multiplicar-los". Una rucada incommensurable: que l'Edat Mitjana, a la qual

M. Achard pretén comparar els Estat-Units en aquest període de llur formació nacional, no era gaire més rica de cultura i d'art que l'època en què els xinesos tenien ja un passat esplendorós. I el ditiràmbic comença: l'Amèrica (car el caràcter ibèric no existeix per al nostre crític cinematogràfic) inventa la poesia del metall, etc. Passió per a l'ascensor, la sala de banys, etc... El cinema esdevé la literatura de l'esdevenidor, etcètera... El benaurat viatger que sense cap mena de dubte ignora la llengua, no penetra pas la vida de família; no, es queda a fruir als hotels gratuïts i nous, veu guanyar molt de diner, no freqüenta més que les persones a les quals ha somrigut l'èxit, i creu sense restriccions en la força del diner. Puix que els periodistes a França estan retribuïts indignament, aquesta llei de visitants no poden sinó mostrar-se iancòfils. No importa que aquestes vides laborioses tinguin també la seva contrapartida; són llargament retribuïdes, i això és suficient perquè hom no intenti de restringir l'admiració. Tot això és molt sincer.

Un altre so de campana ens ve de M. Ferri-Pisani, que també ha donat una ullada als Estats-Units. Aquest autor sembla disposat a fer la historiografia dels Ianquis. Les Edicions de França han donat o donen d'ell en aquest moment: *Sa Majestat el Dòlar*, *L'Amor a Amèrica* i *La noia americana Lucile*. Aquestes obres, la darrera de les quals ja és millor escrita, tenen el so de la veritat del testimoni ocular. Ara bé: com que M. Ferri-Pisani és, a més a més, intelligent i catòlic, el seu llatinisme li puja al cor i sap tocar en nosaltres les cordes de la justa indignació, de la joiosa admiració i, finalment, de la incomprendsió i de l'antipatia per als nous Bàrbars. Però en el sentit que donaven a aquest mot els grecs en el moment en què Roma forta i ordenada es preparava i es disposava a conquerir el país més artista, però més dividit per la baixa política. *L'Amor a Amèrica* seria millor que hagués romàs en la forma d'assaig. Malauradament l'autor lliga epísois relatius a les severitats de la llei (n'hi ha prou que una dona digui que un home li ha adreçat galanteries de molt a la vora perquè aquest incorri als treballs forçats), de les hipocresies de les quals aquest poble pretensions està farcit (els esposos es divorcien per qüestió d'interessos i s'enganyen recíprocament amb baixeses disfressades de respectabilitat), a les estranyes concepcions de la feminitat (la dona hi és un tirà que obté del marit la llibertat plena i absoluta de tenir cura de la cuina, però que, en canvi, no pot aconseguir la noblesa de la maternitat); en fi, totes aquestes coses que, segons l'autor, proven que mai hom no havia vist a la superfície del món tants viciosos, alcohòlics i bandits. Jo no vull pas assumir la responsabilitat d'aquestes acusacions. Car hom pot haver estat molt bé introduït en la intimitat d'algú i no haver-hi descobert més que els seus defectes. Però cal creure que l'assaig no temptava pas a l'autor, o que la falsa llibertat que hom gaudeix als Estats-Units ha fet témer a l'escriptor que seria expulsat si continuava els reportatges d'aquesta obra apassionant. Aquesta novel·la pretén de donar la sensació d'un quadre. *Lucile jeune fille américaine* és un llibre que no convé que llegeixin les persones joves. Però crec que l'Església ha de permetre a les seves ovelles la lectura d'obres que, ben mirat, no són pas més lleugeres que tantes i tantes novel·

les sense fons ni coberta que hom veu entre mans piadoses, sempre que es tracti d'un llibre documental i edificant com el de referència, les conclusions del qual han d'ésser profitoses forçosament. Paul Achard fa notar, sobretot, una cosa essencial, i és que un país protestant, els Estats Units, té necessitat d'"escàndol", car un pastor va dir-li: "L'escàndol, ací, és l'exutori, mentre que per als pobles catòlics l'exutori és el confessionalari". "Protestantisme, religió d'idees i de seguretat; Catolicisme, religió de passió i d'inquietuds".

Aquesta separació colossal entre els Estats Units i quasi tota l'antiga Europa no l'obliden mai quan adreceu, baldament sigui per un instant, la vostra intel·ligència als dominis dels moviments ianquis. És Roma. Però hom oblida de recordar-nos: una Roma protestant. Al meu parer, aquest simple qualificatiu ho aclareix tot, ens fa indulgents i ens dona a comprendre... que nosaltres no *sentirem* mai com els ianquis. I jo afegeixo: ni tan sols els Protestants d'Europa. Solament quan llegendem en altre lloc (a l'història Duhamel, de la qual vaig a parlar-vos) que a Europa el poble més ianquitzat és l'Alemanya, comprendreu la raó de les meves paraules.

Abans que tot, a la base de la incompatibilitat d'humors entre els nordamericans i nosaltres, existeix sota una forma pacífica una lluita d'ideals entre catòlics i protestants. I veiem com aquesta diferència revesteix sempre una forma activa i bel·licosa: la lluita actualíssima comercial-industrial que ens condueix vers una guerra intercontinental. M. Ferri-Pisanti, en la seva novella sobre la noia ianqui, ha novel·lat totes les batalles. I el llibre sembla la contrapartida exacta del de M. Achard. Veiem el Savi (qui ho hauria cregut d'un país que els ateus ens diuen que és tan liberal) víctima de la inquisició puritana. També hom fa morir literalment de gana l'home que pretén professar teories que no s'ajusten al protestantisme. País d'orgull: el milionari llança a la misèria l'esposa i els fills únicament perquè hom pugui dir que és el fundador de tal Museu, Universitat, etc... (Aneu a burlar-vos, ara, de la dèria estranya d'aquells senyors que bastien modestament i *en vistes d'una obra piadosa*, una petita capella!) Jo passo per alt les faltes grosseres d'educació dels milionaris. I passo també per alt la concepció industrial de la religió: els cultes diferents del Protestantisme estan muntats i propagats com a veritables negocis. (Compareu-los, si us plau, amb les nostres missions gratuïtes i humanitàries.) Passo així mateix per damunt de la institució secreta dels bandits professionals que tarifen l'assassinat. Encara passo per alt el bluf de la humilitat: cada milionari galleja d'haver sortit del no-res. Admeto fins i tot la hipocresia revoltant del pretès pudor de les noies ianquis. El pecat esdevé excusable davant d'aquest culte del grata-cels del vici. Passem per tot això i anem a la conclusió: M. Ferri-Pisanti en dedueix que els ianquis són neopagans. És, potser, la definició del Protestantisme evolucionat. Llavors això explicaria la lluita del Catolicisme, que veia en el Protestantisme un retorn al passat antic (?). Els fets són fantàstics: la policia corrompuda; un malalt es mor sense que hom li permeti l'ús de cap calmant; el crim del ric és considerat allí com un compte de pèrdues i interessos;

finalment, l'heroi—el milionari—acaba assassinat per un monstre. La seva filla mor de gelosia, de la gelosia de no haver pogut defensar la fortuna del seu pare.

Al costat d'aquesta Amèrica (EE. UU.) de tragèdia una mica fàcil, o de reportatge optimista, existeix un país de real apocalipsi. Un escriptor de veritable valor ens hi condueix: Georges Duhamel. *Scènes de la vie future* fa creure que serà la novella més venuda, autènticament, de l'any. Molt bé! Vet aquí que jo ja sóc ianqui i, per tant, sembla que em proposo només jutjar les obres segons llur èxit material. El lector sap molt bé que no és així, i per això precisament vull analitzar extensament aquesta obra publicada al *Mercur de France*. Recordem i remarcuem que l'autor, com a metge que és, denuncia el mal ianqui amb l'acuitat d'un diagnòstic. A través del llibre veiem com una mare, sense falses reserves, ven la seva filla, i encara una vegada més diversos casos d'hipocresia protestant. Amb tot, aquest escriptor, digne del gran títol d'escriptor francès, ens és conegut per la seva sensibilitat (els seus altres llibres generosos) i per la seva honradesa (un estil de certa elevació és una enquesta familiar i individual). Llegint Duhamel comprenem que en el fons del drama Estats-Units-Europa, es renova simplement l'eterna qüestió, l'única que separa els homes d'ençà que existeixen: la lluita entre el material i l'espiritual. Duhamel endinsa el ferro roent a la llaga. No s'acontenta pas de l'anècdota, encara que alguna vegada hi hagi de recórrer. Inútil de dir que sobrepassa els seus competidors. (Vegeu les seves pàgines referents als escorxadors de Xicago!) Tot atacant el fons, deslloma el cinema. Quina diferència amb Achard!... Cal gaudir certament d'una reputació per a permetre's les seves virtuts. Almenys Duhamel no tem de crear-se enemics. Comparació entre el degustador de vi i l'estúpid trascolador d'alcohols. Dolorosa constatació de l'emmetzament de la vida amb els anuncis. Uns mots que resumeixen una civilització: "Hom gaudeix sota el pretext de poder produir una mica més". El modernisme a la moda ianqui: una jungla. L'amor oposat a l'admiració. Aquest mot: Chigagíssim! L'observació que aquest país està *boom* i *crach* a causa de la seva situació entre les naus canadenques i el tòrrid Golf de Mèxic. Desllorigament del jazz-band. La malaltia de les lligues, mena d'heretatge, al meu parer, del protestantisme propi de les interpretacions de la Bíblia. Un error digne del Pacifista sincer que és Duhamel. Pretén que a França els cementiris són iguals per als catòlics i protestants. Nosaltres som tolerants, però el Migdia separa amb un mur les dues religions dels morts. Desllorigament del futbol. Ja us ho he dit: Duhamel no s'ha pas acontentat de descriure els vicis dels ianquis: a més a més, n'ha volgut assenyalar la causa. I en fer-ho no tem pas esmicolar els falsos ídols moderns. Finalment, el més fort és que Duhamel no vacilla pas a desenganyar els intel·lectuals que proclamen que els Estats-Units és l'únic país on el treball intel·lectual és decentment retribuït. Els professors mateixos, ens diu, no poden tenir ni un tros de Ford... I abans ja ens ha mostrat que àdhuc els aliments tenen un gust de cosa mecànica.

En resum, Duhamel tracta els mateixos temes que els tractats per Achard i Ferri-Pisani? Sí. Però l'anècdota té en ell un fi filosòfic. *El que Duhamel ha vist és que tots nosaltres anem vers el concepte de la vida a la manera ianqui. D'ací neix el títol del seu llibre.*

I ara cal que parlem d'un altre llibre sobre els ianquis: *Champions du Monde*, de Morand (Grasset), del New-York (Flammarion) del mateix autor. I d'altres sobre l'Amèrica ianqui igualment desesperants.

Tenim una literatura sobre l'Amèrica ianqui. Jove o vell, repòrter o novel·lista, escriptor de classe o contista, tots estan d'acord a reportar d'allà baix la imatge de la desproporció, del colossal, la qual cosa no té res a veure amb el grandios i encara menys amb allò que és gran... Tant si ho diuen com no, tots els historiògrafs del ianquisme ens convencen que hem tornat tristament a...—m'avergonyeixo per als meus contemporanis d'escriure aquest mot—la guerra religiosa. Els creients no es barallen ja. Però llur evangeli s'enfronta en cada gest, en el color de cada idea, en la concepció i la decisió de l'acte més insignificant.

Jo no he estat mai als Estats Units. Tanmateix desitjo anar-hi amb la novel·lesca esperança de trobar-hi, si res més no, una petita raó de simpatitzar amb la Democràcia en Societat Anònima. Però, mentrestant, llegeixo aquest pesombre: *L'abomination américaine* (Flammarion). Aquesta vegada el testimoni ens ve d'un jueu. Un advocat al tribunal de París: Kadmi-Cohen. Si voleu passar una hora de tragèdia, llegiu aquest llibre. La finalitat no és nova, ni els arguments tampoc. Un escriptor mexicà, Eduard Fabela, va publicar fa uns quants anys un llibre sobre l'Imperialisme Ianqui, tan admirable, que no va poder trobar editor a París. Fabela es col·locava al punt de vista mexicà, sempre violent i saturat de política pura. M. Kadmi-Cohen es col·loca sobre el terreny internacional i econòmic. Resulta del seu llibre que TOT EL QUE HA FET EL IANQUI, D'ENÇA DE 1904, ÉS COL·LOCAR FITES DAVANT LA COLONITZACIÓ D'EUROPA. Entrada a la guerra en el moment favorable, interposició entre vencedors i vençuts, suggestió de la reivindicació de les nacionalitats lingüístiques (quan ells, els ianquis, han centralitzat tots els països dels quals s'han emparat). I les mesures de la post-guerra no són més que l'establiment segur vers la colonització integral, matemàtica de *totes* les nacions europees. Un llibre espantós: realment cada pàgina correspon a allò que hem remarcat sense rel·ligar-ho a una premeditació d'imperialisme efectiu.

Conclusió de M. Cohen? Des del punt de vista polític, realitzar com més aviat millor una seriosa unió, una intercol·laboració entre antics vençuts i vencedors. I fer tornar a entrar a la Societat de Nacions... la República soviètica. Keiserling no hi havia pensat. Evidentment, pensem què seria una subjecció consentida pels Soviets al servei dels Estats Units! Per evitar aquesta possible circumstància, que reforçaria indubtablement el poder dels Estats Units a Europa, i fins i tot a l'Àsia, l'autor fa una crida a totes les forces, sense ometre el feixisme. El seu exemple és saludable. Sembla que Europa hauria de salvar-se amb una col·laboració lleial entre tots els seus pobles i nacions. Quant al mitjà preconitzat per M. Kadmi-Cohen: integrar el Mitjà-Orient al sistema

econòmic, si no polític d'Europa, em sembla la millor resposta a la pretensió ianqui d'integrar per la força—amb l'organització econòmica—l'Extrem Orient i l'Antic Continent. Però—vet ací el que és més greu—l'autor pretén obrar d'aquesta manera en nom d'un retorn al bressol de la civilització original. Figureu-vos que integra Plató a les filosofies orientals!

Quin error! És, potser, sense que ell ho sàpiga, una manera retardada i indirecta de fer la guerra al Catolicisme. El seu desig de participació de l'Orient a la vida europea, no coneix pas aquest odi protestant ianqui contra tot allò que és, d'ençà de més de mil anys, purament europeu. Ans, al contrari, crec sincerament que hi ha per al Catolicisme més probabilitat de guany, més possibilitat de convèncer i de conduir a la seva ampla via els pobles orientals que no de *desprotestantitzar* els ianquis, els quals, com nota un observador, fins han arribat a protestantitzar els catòlics dels Estats-Units.

* * *

Vingui el que vingui, sigui quina es vulgui la solució que triarem, o a la qual ens caldrà recórrer per a salvar-nos de la ianquització, cal fortificar més que mai el pensament que va fer l'Europa. I hom comença a descobrir, àdhuc en els medis incrèduls, que l'Europa va ésser feta pel Catolicisme. Unió de les Esglésies? En el sentit catòlic, fins i tot evolucionat, si cal. Al collectivisme del diner, al sindicalisme dels trusts, contestem amb una associació de creients, quan àdhuc diferències de detalls farien créixer l'ortodòxia primitiva. L'Església catòlica sap modernitzar-se. Més que tota altra església, crec jo. La seva Raó és flexible. Esperem-ho tot d'ella. No tanquem, però, els ulls davant del perill.

Jo crec que a França tothom ho comprèn.

Mai hom no havia vist publicar-se—i vendre's amb tant d'èxit—col·leccions com la de Grasset: *La Vie Chrétienne*.

Jean Guiraud publica *La Inquisició medieval*, que restableix tantes interpretacions errades de la Història religiosa i civil. Les acusacions d'intolerància gratuïta i de severitat sense causa són examinades en aquest llibre amb un sentit crític remarcable.

Eugène Jacquier, autor de *La Parole de Dieu*, recerca, reconeix i defineix la paraula divina. Una claredat de "gran públic" presideix la delimitació que fa dels períodes: preparació del cànon del Nou Testament i promulgació de les llistes del llibres del Nou Testament. L'enumeració de les esglésies dissidents d'Orient, dels escriptors eclesiàstics i dels llibres apòcrifs, serà d'una gran utilitat.

Dom Cabrol publica *La Prière des premiers Chrétiens*, obra d'una utilitat innegable i d'una amenitat esplèndida. La seva biografia particularment, que en poques pàgines ho abraça tot, és un model de classificació metòdic. En primer terme hi són presentats els autors; després segueixen les obres i col·leccions. Diccionaris. Però el seu capítol, "La unitat litúrgica", és particularment instructiu per a la majoria dels lectors.

Finalment, en la col·lecció que dirigeix M. Ed. Scheneider, acaba d'aparèixer: *Les Clarisses*, llibre degut a la ploma de Jeanne Aucelet-Hustache i que revela a les ànimes sensibles a la revelació les vies més divines.

La publicació de llibres d'aquesta mena i d'aquesta qualitat no és pas un esdeveniment de menor importància!

Considerem que en ells hi ha la resposta a la preocupació imminent: la resistència d'Europa a una tendència anticristina. La creença que l'esperit catòlic, base de la civilització anomenada llatina, pot, àdhuc adaptant-se a les necessitats industrials i actives de la vida moderna, conservar un patrimoni preciós, va fent-se clara.

ADOLF DE FALGAIROLLE

LLIBRES & REVISTES

ELS LLIBRES

En aquesta secció es faran recensions crítiques de totes les obres que ens siguin trameses en doble exemplar.

EL DO DE DÉU (Articles i escrits diversos), per Joan Llimona. Pròleg de R. Rucabado. Un vol., 16×12 cm., de 296 pàgs. Barcelona, Editorial Poliglota, 1930. Preu: 4 ptes.

Arran de la mort de Joan Llimona, s'alçaren veus de diversos indrets de la nostra terra demanant la publicació dels seus articles. Car ningú no ignora a casa nostra que Llimona, a més del pinzell, se servia també de la ploma per al seu apostolat; perquè cal no oblidar que si Llimona era un artista de primera fila, era també un apòstol. Precisament, algú li ha tirat en cara, sense raó, certament, que fes servir diverses vegades els seus quadres i dibuixos per a la propaganda del bé; com si un artista, que com a tal sempre és endut per un ideal, hagi de renunciar, per mantenir-se artista, a servir un ideal religiós.

Proposada la publicació d'aquest llibre poc després de la mort de Llimona, fins ara no ha pogut realitzar-se, a causa d'entrebancs sorgits en el període polític que durà més de sis anys. Tot amb tot, el llibre, com remarcava Rucabado en un article publicat a *La Veu de Catalunya* (núm. del 30 d'abril), és ben oportú. "en la present etapa ascensional, perquè la llibertat no és res, si no serveix al seny". I massa sovint ens hem de plànyer que, en el nostre poble, actualment, el seny és ofegat sota una llibertat mal entesa. "Lectura confortant i orientadora la d'En Llimona—torna a parlar Rucabado—, sobretot voltats com estem dels perills literaris."

Pel que hem dit, hom ja entendreà que no es tracta d'un llibre de pura literatura, sinó més aviat d'educació moral i artística-moral, i de temes socials i religiosos. Això, però, no vol dir que en aquest llibre manqui la literatura, que sigui una obra mal girbada, pesant, ensopida. No, res d'això. Molts dels seus temes, per no dir tots, són copsats de la realitat autèntica, són *viscuts* pel mateix artista, o ell n'ha estat l'observador directe, i en traslladar-los al paper, hi ha posat tota la seva ànima sensible i bona; els articles, així concebuts i executats, per força havien d'ésser de preu, àdhuc literàriament parlant. Estem d'acord amb Rucabado quan diu, en el pròleg: "Els treballs literaris d'En Joan Llimona no podien ésser sinó excel·lents. *A priori* això es pot afirmar perquè la fonda rectitud del sentiment i de les idees és la primera base de l'harmonia estètica, i perquè la integritat personal que distingeix a Joan Llimona entre els contemporanis de la mateixa professió (els qui són pintors i *res més*, els qui són pintors i *sofistes*) necessàriament havia de resoldre en exposició clara, elegant i justa,

bella en resum i poètica quan convingui, unes emocions que no eren pas distintes, en substància, de les que el saturaven en l'exercici de l'activitat pictòrica. *A posteriori*, crec que ningú no recusarà als treballs en prosa aquí colleccionats l'adhesió més franca, com a obres literàries, assaig que són d'un estil que revela totes les excel·lències de l'autor: l'aplom, l'emoció intensa i embridada per un puny mestre, un sentiment vigorós alenat per causes nobilíssimes. En resum, són mostres de literatura periodística que uneixen a l'alta qualitat del fons totes les condicions necessàries de la forma". Trobem en elles, valent-nos d'una frase del Bisbe Torras, "un gust de pa de casa" que ens les fa altament agradoses al nostre gust.

El recull conté una quarentena de treballs, publicats, en llur major part, a *La Veu de Catalunya*. Els restants foren publicats a *La Barretina*, a *Catalunya Social* i a d'altres periòdics, i alguns romangueren inèdits. També consten en el recull el "Manifest dels socis fundadors del Círcol Artístic de Sant Lluís", degut també a la ploma de Llimona, i una conferència, que dóna el títol a tot el recull. R. Rucabado hi ha escrit un extens pròleg, en el qual va seguint pas a pas l'obra literària del gran pintor i ens fa venir més ganes d'assaborir-la.

En aquests temps nostres de tant de lectura frívola, la publicació d'aquest llibre és més que mai encertada, i cal recomanar-ne vivament la lectura al nostre jovent, car l'ha ajudat a mantenir el seny característic del nostre poble, tot impregnat de cristianisme, sense que deixi, també, de trobar-hi l'emoció artística i noble, cercada molt sovint pels nostres joves, afanyosament i enganyivolament, en tants llibres de literatura foraviada.—JAUME GARCIA.

COMPENDIUM THEOLOGIAE NATURALIS SIVE THEODICEAE. per P. *Francisc Marxuach*, S. J. - Editorial "Razón y Fe", plaza de Santo Domingo, 15, Madrid.

El P. Marxuach, habituat ja a seriosos treballs de síntesis científica, ha redactat aquest excel·lent compendi de Teodicea que els estudiosos ja iniciats en les qüestions filosòfiques i teològiques llegiran amb vertader interès. A despit del limitat nombre de pàgines de què consta aquest llibre, el seu autor no negligeix cap de les qüestions que es solen debatre en els més complets manuals d'aquesta part de la filosofia. Totes són tractades segons un assenyat mètode escolàstic, que esquivi alhora les subtilitats de mal gust que tant contribueixen a enfarfegar mants textos de filosofia, i el reprovable escamoteig dels punts més abocats a objeccions de solució difícil.

El lector trobarà, doncs, explanades en aquestes pàgines les tesis clàssiques de la teologia natural, que formen part de sengles disquisicions entorn a l'existència, les perfeccions i els atributs de Déu. El P. Marxuach recull i refuta amb irrefutable argumentació els errors antics i moderns sobre l'existència de Déu. Planteja amb decisió les qüestions més delicades i que més posen a prova el tremp filosòfic d'un autor, com són ara les referents al constitutiu metafísic de la divina essència, a la manera com Déu coneix els futurs contingents i al concurs que Déu

presta a les causes segones, i tanca el llibre amb una tesi relativa a la predefinició dels actes lliures.

Volem remarcar l'encert d'adduir sovint les paraules textuais dels grans doctors Sant Tomàs d'Aquino i el P. Suárez, en aquells casos en què difícilment podrien ésser substituïdes amb avantatge. No cal fixar-se molt en aquests textos per adonar-se que el P. Marxuach ha fet personalment la selecció de tals autoritats, prenent-se el treball d'acudir a les fonts i de procedir a una tria definitiva després de compulsar els llocs paral·lels i d'esbrinar, fins on és possible, la veritable ment d'uns tan conspicuos autors.

Les objeccions són escollides i proposades segons tot llur abast. En les solucions procura reduir les instàncies, atacant de bell antuvi el nervi de l'objecció i estalviant així aquelles tirallongues de sil·logismes que feien antany les delícies de més d'un pedant. Solament en gràcia a una major claredat, i també per ensinistrar els alumnes en la palestra dialèctica, eixampla de tant en tant les distincions i destria en dos o tres sil·logismes allò que en rigor podria ésser englobat en un sol argument.

La literatura filosòfico-cristiana compta amb una aportació que serà tinguda en compte—així ho augurem—pels qui tenen l'elevada missió de dotar de textos adients els diversos centres o instituts d'ensenyament.—C. MONTERRAT.

ANUARIO ECLESIASTICO. E. Subirana, editor pontifici. Barcelona.

La present edició d'aquest Anuari ateny l'any setzè de la seva publicació. Aquesta regularitat i la lloable persistència amb què malden per millorar-lo, tant la casa editora com el seu infadigable ordenador Mossèn Antoni Tenas, donen al llibre el caràcter d'obra verament consolidada.

El dens volum que tenim davant els ulls comprèn l'acostumada secció estadística, distribuïda i ordenada de manera que un hom pugui amb tota facilitat trobar les dades que de moment poden interessar-li. Hi és extractat l'Anuari pontifici i, a més, s'hi recullen pertinents referències a les institucions que afecten Espanya, com són el Col·legi Espanyol i l'Ambaixada espanyola. No cal dir que hi figuren, semblantment, els noms dels individus que pertanyen a la família pontificia o ostenten algun títol o condecoració atorgada pel suprem Jerarca de l'Església.

La secció segona recull els actes i documents emanats de la Santa Seu durant el darrer any, les principals circulars i disposicions dels diversos prelatos espanyols i una completa recensió dels textos canònics i civils que poden afectar més o menys els eclesiàstics. A remarcar, el resum i comentari de les decisions de la Comissió que entén en la interpretació del Codi signats pels prestigiós canonista Dr. Manuel Rovira.

En la secció tercera trobem uns assenyats consells del Rev. Albizu, adreçats a instruir els predicadors sobre la preparació pròxima. Són uns consells pràctics de debò, que produiran el seu fruit si són aplicats com cal i que es poden considerar com un oportú complement de la part especulativa de l'Oratòria sagrada.

Mossèn Higini Anglès hi insereix uns comentaris sobre la constitució de S. S. Pius XIè., *Divini cultus sanctitatem*, que els amics de la restauració gregoriana llegiran amb molt de plaer, donada la competència d'un tan eminent musicòleg. I encara el P. Franquesa ens dóna una sèrie d'homilies i instruccions abreujades, molt aptes per a l'ensenyament de la catequesi i de la litúrgia.

El present Anuari no desdiu, doncs—com podrà veure el lector—, dels volums anteriors. Més aviat representa, com insinuàvem, un pas endavant. Un pas que ens acosta una mica més a l'ideal acaronat—no en tenim cap dubte—pels editors i pels doctes col·laboradors que hi treballen sota l'expert guiatge del Dr. Tenas.—C. MONTSERRAT.

LA JOIA CATALANA, per *Santiago Masferrer i Cantó*. Editorial Lux. Barcelona, 1930.

La publicació d'aquesta obra revela un amor intens a l'art de la joia, i a les seves manifestacions, i d'una manera especial a la joia catalana, i sobretot la de Barcelona. És un llibre que vol tenir, ell mateix, una certa qualitat de joia. Ens sembla molt bé aquest disseny. Ara direm que ens sembla que amb l'empenta amb què la seva edició fou concebuda, alguns clixés haurien hagut de donar més rendiment. Els "ploma" no ofereixen cas; és als "directes" on es nota, diríem, quelcom de poc net. Sap greu que hom no hagués tret més partit dels exemples de joies que es reproduïen en gravat. Hi ha una sèrie de gravats que ens semblen poc nets. Però no insistim a aquest punt, car no voldríem que pogués fer la impressió que rebaixem el mèrit d'aquest llibre, com a obra d'art ell mateix. A desgrat d'aquestes llacunes, el llibre fa bonic, es fulleja i es mira amb gust i tant de bo tingués més imitadors.

Quant al text, és curiós, amè, entretingut. Conté una pila de dades força interessants i, dins del gènere, és una aportació remarcable a la història de l'art. El text es produeix en un ambient de barcelonisme amable, que de vegades sembla que prengui formes tangibles, emergint de les pàgines, càlides d'evocacions.

Ofereix un interès especial la part en què tracta del funcionament del Gremi de Mestres Argenters de Barcelona, el "Llibre d'Advertiments", "Llibre de Pasanties" i "Llibre de marques". També és curiosa la relació de joiers cabdals d'avui dia a Barcelona i creiem que, verament, les cases que esmenta i que història s'ho mereixen.

En tractar de diferents joies i pedres precioses, fa unes relacions sintètiques de llur origen, procedència i descabdellament. Això també es llegeix amb molt de gust. L'autor és sobri i la seva narració o explicació llisca tota planera. És una lectura plaent. Alguna vegada, en alguna giragonsa de disgressió, deixa anar qualche frase que no ens sembla prou justa d'expressió, que pot produir un cert efecte dissonant.

En resum: un llibre que fa bonic, que és un goig dins la bibliografia d'enquany, per la seva part de presentació i un al·licient per la pila de coses interessants que enclou el seu text. Més en voldríem, de llibres per l'estil.—L. B. i P.

MEMORIA DEL CENTRE EXCURSIONISTA BALAGUERÍ: Curs 1929-30. Balaguer.

Amb un gust especial hem llegit aquesta Memòria. Ens afermem a la convicció que l'excursionisme a casa nostra és un gran element de cultura. Algú ha dit que tres carreus mestres del nostre ressorgiment són els Jocs Florals, *La Renai-xença* i el Centre Excursionista; i ens sembla molt enraonat. Ara, en comptes de dir el Centre Excursionista, podríem dir els Centres excursionistes. Exemple, el de Balaguer.

"D'un quant temps ençà, haureu notat que Balaguer no sembla sinó que es desperti de cara a una vida de fecunditats i d'esponeroses promences. Si ahir era l'esport que ressuscitava majestuós, bategant d'efervescències i dalerós de pròdigs anys de vida, avui és l'"Orfeó Balaguerí" que torna a néixer triomfant després de set o vuit anys de restar en una paorosa penombra. Si ahir era una premsa eixorca i pedant qui alenava els batecs de la nostra ciutat, avui, gràcies a la persistència admiradora d'una bona activitat periodística, les ressonàncies del poble i les espiritualitats dels balaguerins, es veuen escampades ça i lla amb una dignitat veritablement esplendorosa."

Així comença el primer article—signat Moisès Aran i Soler—d'aquesta Memòria. Hi ha, com veieu, un buf optimista que s'ho emporta. Què voleu més?

Però aquest buf no és un buf convencional, és autèntic. Repasseu les diverses seccions de la Memòria. Veureu les activitats del Centre Excursionista Balaguerí. La tasca de la seva Secció Petrogràfica, amb models bonics, documents interessants. La seva secció d'Atletisme i Natació. Unes ressenyes d'excursions que fan venir ganes de moures's-hi; per exemple les excursions a Montserrat, al Montsec d'Ares, amb un pla de les dues rutes seguides, a Poblet, a Cèrvoles, a Sant Cap, a la Sucrera de Menàrguens, a Les Franqueses. De cada una d'aquestes excursions, a la Memòria es reproduïxen clixés ben bonics. Després ve la part on es tracta del Pessebre. Per Nadal també van fer el seu Pessebre, amb la intervenció assenyalada d'un artista eximí com és el pintor i mestre boixista Antoni Oller i Pinell, que també féu una Exposició al mateix Centre. Etc., etc.

Una Memòria saborosa. I ben presentada. Balaguer és dels llocs assenyalats per les seves belles produccions tipogràfiques.—L. B. i P.

COM S'EDUCA UN INFANT EN LA LLAR: estudi popular i anecdòtic, per *Francesc Masclans*, amb un pròleg d'Alexandre Galí. "Publicacions de l'Orfeó de Sans". Barcelona.

És un llibre que traspua tot ell d'amor, d'un amor intens, vers l'infant. Del seu fons surt una flaire delicadíssima, que traeix en el seu autor uns sentiments enlairats i molt lloables. Ens alegrem d'aquesta aportació bibliogràfica al capítol de l'educació i voldríem que aquest llibre tingués una acollença arreu ben àmplia. Convé molt que hom llegeixi tractats d'aquesta mena.

Aquest llibre té un atractiu especial per la manera com el tema hi és tractat. En efecte, com el subtítol indica, és un estudi popular i anecdòtic. Això fa que la seva lectura llisqui planera, sense que hom s'hi vegi complicat en problemes de psicologia ardua i intrincats, més propis a ésser plantejats davant d'un sector especialitzat en aquestes matèries. Aquest llibre té l'avantatge, precisament, de la seva "popularitat"; de manera que pot anar, sota aquest aspecte, a totes les mans, àdhuc a les més impreparades, volem dir a les persones més estranyes a les disquisicions pedagògiques; és un manual d'aire popular, que recolza en el bon sentit comú, tot jugant-hi dades amenoses i algunes consideracions sàvies, que, destrament combinades, com hi són, encara n'augmenten la gràcia i l'atractiu.

No és aquest llibre allò que en diríem un "tractat complet". No s'hi parla, específicament, res, per exemple, de l'educació religiosa. I això seria greu en un tractat complet; ara això és més aviat excusable, perquè l'autor no hi pretén descabdellar les qüestions fonamentals de l'educació del noi, sinó que es limita a unes perspectives d'ordre general, en certa manera indeterminades, mocions genèriques que tenen llur valor.

Potser, si ens creïem autoritzats en afers de pedagogia, ens permetríem tirar una mica d'aigua al vi, en algunes consideracions que fa, per exemple, al voltant de la "llibertat", a l'esguard de l'educació infantívola. Rousseau ha d'ésser pres amb la ironia suficient, i cal destriar la literatura que hi abunda, agradable i suggestiva sovint, però sovint falsa també. Altrament, aquell exemple tret de Gurlitt, en què relata una visita, destorbant una lectura de Sigfrid, ens sembla també una mica agafada pels cabells. Rigidesa, no; però enfigassament, tampoc.

Per a una segona edició, recomanàriem més cura a bandejar alguns mots i expressions, (que ens semblen inacceptables. Per exemple, *l'és précis* (en sentit de *cal o és necessari*); el *valla*, en comptes de *tanca*; el *baix* preposició; així diu "*baix* la influència de l'època...", quan hauria de dir "*sota* la influència...", etc.

Alexandre Galí hi posa un pròleg escaient, que ens sembla molt just.—L. B. i P.

LES REVISTES

Les reproduccions i reduccions d'articles d'altri fetes en aquesta secció, tenen només caràcter documental: la inserció d'elles no implica, doncs, conformitat plena amb llur contingut.

CIUTAT DEL VATICÀ, CIUTAT DEL SILENCI, per Luciano Berra, al "Corriere d'Italia".

Entrar a la Ciutat del Vaticà sorprèn. Saludeu al suís que està de guàrdia, i passeu la porta de bronze. Plaça de Sant Pere; ja som a la Ciutat del Vaticà, però tot es igual que abans, com en altre temps: les "boticelle", els metropolitans en blanc enllà dels "confins", els dos "carabinieri"—no pontificis—sota la columnata. La història h atingut lloc, però no ha deixat rastre. Ha passat sobre la vasta plaça en una hora solemne, però, com el so d'una campana que no deixa petjada en l'aire, s'ha esvanit en l'horitzó. Encara som en el món de tothom, entre l'admirable harmonia d'una arquitectura que fa d'aquesta plaça la més bella del món, però en el mateix aire de la nostra vida de cada dia.

Cal passar la porta de bronze, que ara és oberta de bat a bat, i baixar la gran graonada de marbre que porta al Cortile di S. Damaso. Allà no hi ha més dubte: esteu en un altre món. Fora i lluny de la vida de cada dia. Tant és així, que posar-se prop de la fonteta que hi ha davant de la "Casermetta" dels bombers, l'horitzó—al damunt del porticat que hi ha enfront—és lliure i ample. Ni una casa, ni una muralla no es veu; com si aquest quadrat "cortile", on guarden les "Logge", fos miraculosament sospès en l'aire.

* * *

Ciutat del Vaticà, però, també, Ciutat del Silenci. Una mica perquè les veus en aquesta vastitud es perden, una mica perquè ningú no gosa a cridar; a això és degut que el silenci és perfecte. Una remor d'automòbil, un toc de campana, ressonen amb un gran eco, com la veu d'una multitud. Adhuc el telefonista que està al "centralino", en el quarteret dels bombers, para compte amb les paraules, i respon, per tal de no torbar el silenci, al més petit toc de timbre; despenja el micròfon immediatament, com per no prolongar inútilment el tritllar del timbre.

"Cortile di San Damaso". Això és, una mica l'antecambra de la "Città". Ací s'inicia la graonada que porta a la Sala Clementina i a l'Antecambra Pontificia o d'ací es pot sortir a la Logge on—coneixent el secret de certes escaletes—se surt a la Secretaria d'Estat o a Governació. Per ací passa tothom: Cardenals i

Ambaixadors desconeguts que van a veure el Papa, i personatges misteriosos que els suïssos saluden posant-se rígidament l'alabarda al costat.

En aquesta hora, propera al migdia, passen—en l'ample quadrat de sol—homes i dones que, dirigits pel gendarme que està de servei, entren per la porta vidriera que dóna sobre els graons de la Sala Clementina. Són els visitants d'un dia. Els cents i cents d'estrangers que un dia—des de qui sap quants anys—baixen les escales de marbre, travessen—una mica encongits—les sales en penombra i s'agenollen—sense veure res del que els envolta—en espera del Papa. Les dones van totes de negre i porten vels. Els homes van vestits molt diversament: des del frac, al vestit negre amb corbata blanca, des del smokins a la marsina. En silenci baixen els graons, entren en la sala, i segueixen dòcilment els "sediari" amb capa rossa que els guien a les diverses sales.

Mentre passa un d'aquests grups, se sent la detonació d'un canó i les campanes s'hi ajunten a saludar el migdia. Sonen totes les campanes i campanetes de la "Città". Tots els ecos repeteixen aquest murmur de les campanes. En mig del "cortile", una dona s'atura i es senya. L'hora de l'Angelus. És una dona humil, una camperola que diu la seva oració entre les parets que ella considera santes i beneïdes. I, certament, ella mai no oblidarà aquesta pregària, tant li ha d'haver semblat dolça i cara, perquè l'ha dita en la "Casa" del Papa.

Dos suïssos travessen el "cortile": canvi de guàrdia. Passa un automòbil i pels vidres es veu una capa morada.

Però tot en silenci. Tot sense una veu. Morta la veu de les campanes, tota cosa calla.

Ciutat del silenci; on les jornades deuen passar lleugeres i palpen aquestes coses amb la blavor d'un núvol, sense torbar res. Món que sembla immòbil, aturat sempre en aquell instant.

El so d'una música que ve del defora no reix a commoure res ni ningú. És quelcom que pertany a un altre món i a una altra gent. Ací, l'única música que s'escolta de bon grat és la de la fonteta. En vaig descobrir una ací, una allà. Tenen un cant lleu, tant, que a penes trenquen el silenci, i el tornen més enfortit, com una veu humana que s'elevi en la solitud silenciosa d'un camp.

* * *

El mateix silenci hi ha en la Secretaria d'Estat, on un gran retrat del Secretari d'Estat, Cardenal Gasparri, apareix com a primera cosa. El Cardenal està embolcallat en la majestat de la Porpra i esguarda amb aquells ulls seus en-calmats.

Catifes per terra que esmorteixen la remor de les passes. Mobles quatrecentistes. Seda blava a les parets. I una mitja claror sobre tota cosa.

Secretaria d'Estat: entre aquestes parets, ha nascut molta d'història. No obstant, hi ha tant de silenci ací, que hom pensa en un malalt que estigui enllà d'aquestes portes i que no ha d'ésser molestat. Tal vegada s'obre una de les portes del llarg corredor i n'ixen personatges que s'allunyen amb pressa i silenciosament. El món—el món de tots—ací encara és més llunyà. I a les parets no hi

ha rellotge, perquè aci el temps ha de finir igual i lleuger i a les portes han de seguir les albes en aquesta calma que dura de segles, en aquest silenci que mai ningú no deu haver gosat torbar, tot unint en una sola gran jornada, en què poden variar les voltes dels homes i les voltes de les coses, però en la qual se sent que quelcom d'etern i d'immutable és allà, entre aquelles parets, i només Déu pot empènyer la vida vers la claror de l'última porta.

En la sala del departament papal, en aquesta hora mateixa s'està acomplint quelcom que fa cents i cents anys que es renova en igual místic recolliment: la multitud espera el Papa. Són cares diverses de les d'ahir, diverses de les de la multitud de demà, però que, en passar per aquelles sales on hi ha estès el vel de l'eternitat sobre la gent, llur rostre sempre és el de les multituds que en el passat en aquelles mateixes sales s'han agenollat i que en el futur convergiran allà, empesos per la mateixa onada de fervor.

Una campaneta tritlla de sobte. Es tanquen les portes que donen a la Sala Clementina. El silenci es fa, també, més profund. Ve el Papa. La multitud, com si hagués rebut una ordre, s'agenolla. Els ulls són girats vers la porta per la qual ha d'aparèixer el petit seguici que escorta el Papa. Moments que tenen una lentitud enervant.

De seguida, la figura blanca apareix bencint. El rostre del Sant Pare és ple de calma, tranquil, serè, però els ulls són vius, penetrants; traspuja d'ell una alegria que supleix les paraules no dites. Una hora d'espera per un sol moment de joia; però aquesta multitud—composta totalment d'humils, d'humils de cor—està contenta, i s'aixeca en silenci una mica atordida, mentre la petita, blanca figura desapareix i els guardes de la sala fan sortir la gent per la petita porta secundària, perquè, en retornar, el Papa trobi la sala lliure. La multitud esguarda amb una mica d'enveja als qui surten de les sales que segueixen la del petit tron on se celebren les "audiències especials", en les quals el Mestre de Cambra presenta, mentre el Papa dóna a besar la seva mà. I s'espera la primera demanda amb enconguiment, no se sap com es trobaran les paraules per a respondre.

* * *

Ciutat del Vaticà: Ciutat del silenci. Passen vels blancs de noies per aquestes "logge" i "cortili" com en processons que cada dia es renoven, en un silenci en què sembla que s'ha d'aixecar el cor de veus lleugeres que acompanyen tot seguici sagrat. Màgic i encantat silenci en què se sent passar quelcom d'etern i d'immutable, i un murmuri de campanes sembla anunciar divines prometes.

EL PEIX SAGRAT EN LES RELIGIONS ANTIGUES I EN EL CRISTIANISME, pel Dr. Antoine Hülckman, a "La Cité Chrétienne", núm. del 5 de març de 1930.

No fa pas gaire temps, la història del cristianisme primitiu ens era coneguda quasi únicament pels escriptors dels primers segles. Una nova font d'estudis, la

importància de la qual és sempre creixent, són les recerques arqueològiques. Aquestes recerques ens han fet descobrir moltes de coses noves; elles ens han donat la solució de molts problemes que haurien estat insolucionats sense elles.

L'estat actual de les recerques és encara poc avançat. Hi ha molt a fer, encara. És cert, però, que llurs resultats han tingut una influència preponderant sobre els estudis de les relacions que hi ha entre les religions antigues per una part, i el cristianisme naixent per l'altra. Però és indispensable que aquests problemes de la més alta actualitat siguin estudiats igualment per savis catòlics. Sortosament, aquests s'han posat a l'obra. Un dels capdavaners de l'arqueologia cristiana, les obres magistrals del qual restaran llarc temps com a veritables, és el cèlebre sacerdot francojà Francesc-Josep Dölger, professor d'història de l'Església i d'història comparada de les religions a la universitat de Breslau i, molt recentment encara, titular d'una càtedra de facultat de teologia de Münster, a Westfàlia. Dölger ha reeixit, entre d'altres, a resoldre un dels principals problemes de tota arqueologia cristiana: el problema del misteri del peix. La gran obra de Dölger, la qual ja han estat publicats quatre volums, *l'Ichthys*, és una obra cim, la importància capital de la qual no podria ésser ultrapassada. Dölger cerca a explicar-li el símbol cristià del peix en la totalitat de les relacions multiformes del món pagà. Ell no ha sortit solament en noves i inesperades preguntes, sinó que reeixí a trobar-ne les solucions.

El primer volum de *l'Ichthys*, publicat a Roma en 1910, és una col·lecció de totes les inscripcions cristianes que comprenen els cinc mots de l'acròstic conegut: "Jesucrist Fill de Déu, Salvador". Aquest primer volum fou, en alguna manera, un resum d'un treball arqueològic llarg i ardu, el resultat del treball de generacions d'arqueòlegs. Aquest volum no deixa entreveure, però, la descoberta arqueològica remarcable que anava a ésser revelada i provada en els volums següents. Per a dir-ho a l'avanzada, Dölger demostra que el peix en les arts i en el llenguatge del cristianisme primitiu no era altra cosa que el símbol de l'Eucaristia i, com a tal, l'antítesi cristiana de diferents símbols de peixos pagans.

Dölger comença de parlar-ne en el seu segon volum (*Der Heilige Fisch in den antiken Religionen und im Christentum*; Münster in Westph. Edition Aschen-dorff). El tercer volum conté les reproduccions destinades a il·lustrar i a elucidar aquestes tesis novelles de la profunda diferència entre el culte dels déus celestials per una part i el culte dels morts o de les divinitats de l'imperi de les ombres per l'altra, diferència que es féu remarcar sobretot a Grècia. Els sacrificis als déus de la llum se celebraven al matí, i amb hàbits blancs; els sacrificis a les divinitats de l'imperi de les ombres, a la posta del sol, o, àdhuc, a la nit. Aquests darrers eren holocaustos, i les ofrenes hi eren molt diferents que en els sacrificis a les divinitats celestials. Una d'aquestes ofrenes, reservada únicament als déus infernals, era el peix com a aliment per a l'home: L'home no podia menjar allò que era votat a l'infern! El racionalisme dels segles alexandrins i hel·lenistes, no sabent-se explicar el sentit d'aquesta prohibició general del peix (àdhuc els hebreus i la més antiga legislació ritual de Roma coneixien la prohibició dels peixos sense escates ni aletes), en cercà més tard la raó d'ésser sense diferents allegories.

En la religió egípcia, tot peix era prohibit als sacerdots i als magues, com aliment. A Síria era considerat com un greu pecat de menjar peix; hom estava àdhuc convençut que els déus punirien amb la ceguera, amb altres malalties i fins i tot amb la mort tal mancament. En oposició als egipcis, que no coneixien els sacrificis de peixos, el culte de la deessa síria de la vida i de la fecunditat Artagatista-Derketo era rendit diàriament per un sacrifici de peixos: els peixos hi eren menjats pels sacerdots, i el poble era exclòs d'aquest àpat. Del gran santuari central d'Hieràpolis, el culte a aquesta deessa s'escampà a tots els països del món antic, fins a les illes gregues i a Roma, fins a les Índies i Etiòpia. Consagrat a la deessa de la fecunditat i de la vida, el peix era considerat com *simbol de vida, de sort i de fecunditat*. Hom portava figures de peix com a amulets; peixos daurats ornaven els pòrtics de les cases síries, creient que així les defensaven de les influències dimoníques. *És ací on hi ha una de les arrels principals del simbol cristià del peix, simbol particularment freqüent a Síria*. El símbol pagà de la sort, fou reemplaçat segons un costum molt sovint aplicat pels cristians, per una interpretació nova del peix.

Després d'haver tractat d'una manera completa del paper que representava el peix en les religions i en les formes de veneració dels morts a Babilònia, Assíria, Fenícia i a Cartago (a Babilònia també hom trobarà aquesta concepció religiosa com a símbol de fecunditat i de vida, així com a símbol de sort, que protegeix contra els dimonis), Dölger parla de dos cultes occidentals remarcables per una similitud singular amb el culte del déu del llamp i del tro babilònic, Hadad, i el déu del foc siro-fenici; primer que tot és l'expiació del llamp etrusco-romà, lligat a la veneració del déu Summanus i caracteritzat per tres ofrenes: la ceba (planta de mort), els cabells (representant la consagració simbòlica a la mort), i el peix. L'expiació del llamp era un culte sepulcral, perquè era adreçada al déu infernal Summanus i es feia de nit. El segon culte occidental és el dels holocaustos de Vulcà, cerimònies de caràcter apotropaic. En les "volcanalia" hom sacrificava petits peixos del Tíber (les "maenae") que representaven vides humanes. Hom troba el mateix ritus en el culte d'Hephaistos a Atenes. El peix és igualment ofert a la "dea tacita", Hecate, la deessa de les cruïlles.

Els peixos consagrats a les divinitats de la "vall infernal" eren defesos en els misteris d'Eleusis; l'abstinència del peix formava part de la purificació del culte. La prohibició de totes les espècies de peixos en Anaximandre i els pitagòrics té relacions amb aquestes opinions eleusines. En la medicina popular dels grecs, la prohibició del peix formava part integrant dels preceptes per al guariment de la "malaltia santa", l'epilèpsia, malaltia que el món antic no sabia explicar-se de manera natural i que atribuïa a influències demoníques sobre el malalt.

En els monuments sepulcral es troben molt sovint figures de peixos, i també en làmpares paganes, extretes de les excavacions fetes a Roma, Àfrica, Gàl·lia, Dalmàcia, en les províncies germàniques i en les danubianes. Les làmpares amb la figura del peix són làmpares de tomba; en aquestes, també el peix havia de protegir contra la influència dels dimonis. Dölger admet, des d'aquest punt de vista, una tesi, fins ara negada pels arqueòlegs cristians: són pagans per llur nom solament tots els monuments sepulcral amb la inscripció D(IS) M(ANIBUS).

quan un peix hi és afegit; però també tots els que porten la figura del pa i del peix o la de l'àncora entre dos peixos.

Ell considera possible, tot amb tot, que figures de l'antic simbolisme del món pagà fossin reproduïdes en alguns dels monuments del cristianisme primitiu.

Dölger ha demostrat amb nombrosos documents i altres proves, que el peix era utilitzat i molt corrent en tots els països mediterranis com a símbol de la vida i com a sacrifici als morts i a les divinitats infernals; el primer ús prevalgué a Orient, el segon a l'Occident.

Aquestes dues significacions del peix s'enllacen d'una manera ben particular en un culte molt estès en els segles II i III després de Jesucrist, el culte dels "Cavallers tracis" i de la deesa Bendis-Artemis-Anaitis, culte absolutament inexplicable fins ara. Dölger en dóna una explicació i una interpretació molt sòlides.

La segona part de l'obra monumental s'ocupa de la posició del Cristianisme enfront aquests símbols de vida religiosa pagana. Els cristians també tenien llur misteri del peix, i en un sentit doble: primer, Jesús era l'"Ichthys" (Jesous Christos Theo Hyios Soter). Segon: Jesús era el peix sant, i aquest peix sant no és altra cosa que el símbol de l'Eucaristia. Aquesta evolució del simbolisme té el seu punt de partida probablement en la interpretació del famós text de Tobies (Tob., VI) i en la singular autoritat de què gaudia la relació de Sant Joan sobre el repòs al llac (Joan., XX, 9, ss.). El document més antic en l'Occident és el tractat sobre les tres espècies dels fruits de la vida cristiana.

Molt importants aclariments sobre el sentit del símbol cristià del peix ens són donats per la cèlebre inscripció d'Abercius d'Hieròpolis a Frigia. Hom la coneixia de sempre per l'anònim Vita Abercii. Ara en posseïm la forma original, encara que en fragments. Dölger recixí ací a demostrar d'una manera indubitable el seu caràcter cristià. Ell prova la seva tesi: primer, per la remesa de la inscripció d'Alexandros, que és de data més recent i el caràcter cristià de la qual no ha estat gens refutat; és una imitació conscient de la d'Abèrcius; segon, analitza tota la inscripció, vers per vers. Les objeccions fetes per Harnack, que calia solucionar abans de creure en el caràcter cristià d'aquesta famosa inscripció, ho han estat integralment: Dölger recixí a demostrar que, igualment, en la literatura incontestablement cristiana, hom parla del Crist i del Pastor de la mateixa manera que en aquesta inscripció. El "peix pur pres per una verge (intactè) que fou arreu donat a menjar" a Abèrcius, no pot ésser, per als iniciats, és a dir, per als cristians batejats, sinó al Crist mateix. Aquest peix, *idèntic al pa i al vi*, és un símbol que significa per a tot cristià d'aquells segles el misteri de l'Eucaristia.

Puix que la inscripció d'Abèrcius pertany a la fi del segon segle, l'equació peix-Eucaristia, és, doncs, provada per a aquella època. La inscripció de la tomba de Pectòrios prova la mateixa cosa per a la Gàl·lia del segle IV. L'expressió que hom hi troba "tenint el peix en les mans" (ichtyn echon palamais) és la fidel descripció de l'antic costum de combregar. Els dos monuments de Pectòrios i d'Abèrcius no són els testimonis únics d'aquest símbol eucarístic. Dölger demostra que hom el troba igualment en la literatura, almenys en Tertul·lià, encara que per endavant ja hagi estat acceptat. La representació de l'Eucaristia pel peix

esdevé comprensible, àdhuc quan hom el compara en el conjunt de la cultura religiosa del paganisme dels països mediterranis.

El diumenge cristià fou una oposició conscient i volguda al sàbbat judaïc. La vetlla del sàbbat, entre els jueus, era distingida per un àpat més fi, la "cena pura" caracteritzada ja en els temps antics pel plat de peix. És molt creïble que el cristianisme primitiu oposà de seguida l'Eucaristia com el veritable peix místic, al peix de la "cena pura" jueva.

Hi ha, encara, altres camins que semblen aconseguir de la cultura pagana al símbol cristià del peix. A penes el Cristianisme hagué franquejat les fronteres de la Palestina, que es trobà en oposició als cultes de l'Atargatis i de la Bendis-Artemis. Hom sap que els cristians s'oposaven als sacrificis pagans, anomenats per Sant Pau (I Cor., X) "la taula dels dimonis", el sacrifici cristià. I com que en l'altar de la deessa Siriana era ofert, diàriament un sacrifici de peix, l'Eucaristia pogué ésser anomenada justament "*el veritable, pur, gran peix, destinat a ésser menjat per tots els fidels*", mentre que el peix en el culte siríà era reservat als sacerdots, i el poble n'era exclòs.

Hi ha més d'un exemple de tals oposicions en la història del cristianisme primitiu; no és doncs, permès de dubtar que sigui així en el nostre cas. Igualment com el concepte joanià del Logos fou oposat al concepte pagà i filoni del Logos, així l'"Ichthys" cristià ho fou als misteris del peix pagà. Ultra això, resta la possibilitat que l'Eucaristia, com a veritable sacrifici del peix, hagi estat oposada al culte pagà dels morts. En el culte pagà dels morts, hom troba sovint el peix com a ofrena als morts; a l'"anamnesis" pagana correspon l'"anamnesis Jesou" cristiana, la celebració eucarística. Després del segle II, l'Eucaristia és testimoniada i constatada com a "memòria" dels morts, on hom es reporta en més d'un punt de vista a cerimònies paganes, on hom conserva en més d'un punt costums pagans: els cristians no se separen pas totalment d'una manera abrupta de la cultura antiga; solament el que era essencialment pagà fou repudiat. Al contrari, el que no tenia relació intrínseca amb el paganisme fou conservat pels cristians o interpretat per ells en un sentit cristià. Per tot on hom s'oposava a l'adaptació d'un costum pagà, hom provà de substituir-lo pel seu antítesi cristià. Així, en oposició al culte pagà dels morts, el Crist eucarístic fou anomenat el "Peix dels Vivents", i això tant més com els pagans, segons la concepció cristiana, eren "morts"; mentre que els cristians, àdhuc els difunts, eren Vivents, en ur. sentit espiritual.

Desenvolupant des d'aquests diferents punts de vista, Dölger s'ha sentit empès a fer l'estudi d'un dels símbols principals de l'arqueologia cristiana. Aquesta impressió s'accentua en la lectura del quart volum de la seva gran obra, volum que acaba d'aparèixer (DÖLGER, *Das Fischsymbol in der frühchristlichen Plastik, Malerei und Kleinkunst. Tafeln*, Münster, Aschendorff). Aquest volum conté 189 quadros, en conjunt destinats a il·lustrar un cinquè volum que no ha publicat encara i que hom pot esperar amb el més gran interès. Ell serà l'acompliment de l'obra monumental que és l'arqueologia cristiana des del punt de vista del símbol del Peix.

La valor científica del treball de Dölger no podrà ésser superada gaire més. Es tracta d'una obra cim científica que hom no pot admirar en la justa mesura. El mètode de què se serveix Dölger en els seus procediments és el mètode exacte de les ciències físiques i naturals; d'un cap a l'altre, no afirma res sense haver-ho provat i curosament demostrat pels fets. Però una bella consciència no podia ésser a bastament. Calia, per a produir una obra d'aquesta envergadura, un home la competència del qual sigui igual en els dominis de l'antiguitat clàssica i en els menys allunyats de nosaltres de la història del cristianisme primitiu.

LES IDEES I ELS FETS

VIDA RELIGIOSA I MORAL

LA CLERECIA INDÍGENA A LES MISSIONS.—Des del començament del seu pontificat, Pius XI ha manifestat clarament la intenció d'encomanar a bisbes i sacerdots indígenes algunes missions d'Àsia. Les quatre diòcesis de l'Índia, de ritu malabar, eren aleshores les úniques encomanades a la clerecia indígena, mentre que ara ho són 21 territoris de l'Índia, de la Xina i del Japó, on viu la cinquena part de la població catòlica d'aquells països: 1.143.769 entre 5.774.631.

Dotze d'aquests territoris són a la Xina i hi viuen 253.731 catòlics, o sigui el deu per cent de la població catòlica xinesa (2.486.841). El dia 28 d'octubre de 1926, el mateix Sant Pare consagrà a la basílica vaticana els primers sis bisbes xinesos; els altres dos foren consagrats pel Delegat Apostòlic de la Xina el dia 24 de febrer passat. La clerecia secular està encarregada de 6 Vicariats Apostòlics i de 3 Prefectures Apostòliques: els religiosos indígenes de la Congregació de la Missió (Paüls) tenen dos Vicariats, i els Franciscans indígenes una Prefectura Apostòlica.

El 26 per cent de la població catòlica de l'Índia—825.340 entre 3.081.036—està confiada a la clerecia indígena, això és: una arxidiòcesi i tres diòcesis de ritu siro-malabar, que comprenen 456.682 catòlics; i quatre diòcesis de ritu llatí, amb 368.658 catòlics.

Els dos terços dels fidels japonesos estan a la diòcesi de Nagasaki, el Vicari Apostòlic de la qual, Mons. Hayasaka, és japonès i governa 63.008 catòlics indígenes, que són el 30 per cent de la població catòlica total de l'imperi japonès, 206.754 comprès la Corea i Formosa.

AL LOCUCIÓ CONSISTORIAL DE PIUS XI. PARAULES DEL PAPA SOBRE LA QÜESTIÓ DE MALTA.—El dia 30 de juny passat es va celebrar al Vaticà el Consistori secret: en aquest acte va pronunciar el Sant Pare l'acostumada Allocució, coneguda en termes generals per les informacions periodístiques, però que conté alguns conceptes que mereixen ésser coneguts textualment, sobretot els que es refereixen a la qüestió de Malta.

Ha començat parlant dels motius de joia que tenia l'Església: la celebració del Jubileu, la del Congrés eucarístic de Cartago i les solemnes canonitzacions. De seguida, però, ha fet remarcar que no li manquen preocupacions i penes: són, els principals, les necessitats espirituals de les noves barriades que es formen ràpidament als afores de Roma i el proselitisme protestant que es fa entre aquestes masses proletàries allunyades de l'acció parroquial.

Heus aquí les paraules amb què el Sant Pare es plany del favor que troba la propaganda protestant en les altes esferes oficials: "Amb greu sentiment del nostre cor hem de dir que sembla que hom vulgui afavorir aquest proselitisme amb certes disposicions legals que, ben examinades, es veu totseguit que estan en oberta contradicció amb l'esperit i amb la lletra dels recents pactes solemnes que han omplert d'alegria els catòlics d'Itàlia i de tot el món. Diem això perquè, si Nós podíem tolerar que, en la pràctica, hom donés el nom de cultes *admesos* als que l'Estatut de la Nació amb raó anomena a posta, cultes *tolerats*, de cap manera no pensàvem ni esperàvem que després aquests mateixos cultes no fossin tractats com a tolerats en principi i admesos en la pràctica, sinó que els legisladors i les autoritats de l'Estat els afavorissin, i no pas poc; la qual cosa tothom veu que per força ha de contribuir a la propagació de l'error, de què ens hem plangut."

Recorda després el Sant Pare les pregàries públiques fetes pertot arreu el dia de Sant Josep per accelerar la fi de la persecució religiosa de Rússia; demana que hom continuï pregant, i declara que d'ací endavant les oracions que el sacerdot i el poble reciten a l'acabament de la Missa es diran amb aquesta intenció, això és, perquè els atribolats russos recobrin la pau i llibertat de professar la seva fe; invita els Bisbes i la clerecia a fer conèixer als fidels aquesta disposició i a recordar-los-la sovint.

Finalment, parla de la qüestió de Malta en aquests termes: "Ens resta, Venerables Germans, de parlar breument de la qüestió de Malta, en aquesta solemne assemblea i davant d'aquest senat pontifical, a fi que no sembli que li donem poca importància, essent així que en té molta. Té gran importància en ella mateixa, perquè es tracta—pel que fa a Nós i a la nostra intervenció en aquest afer—d'elevats interessos religiosos, que al capdavant no són res més que els drets de Déu i de les consciències. En té també pels principis que s'hi discuteixen, perquè afecta al molt noble i molt catòlic poble de Malta, i perquè ha calgut tractar aquest afer amb els eminents ministres del poderosíssim Rei d'Anglaterra i Emperador de les Índies, Govern i Monarca amb els quals Nós i la Seu Apostòlica mantenim públiques relacions que desitgem vivament i que esperem que cada dia esdevinguin més estretes i cordials.

"Us hem tramès oportunament, Venerables Germans, l'Exposició documentada de tota la qüestió que ens hem vist contrets a publicar, la qual està també a disposició de qualsevol qui vulgui informar-se'n exactament i completament; podem, doncs, remetre tothom a la susdita Exposició, i Nós ho fem de bon grat. Creiem, però, que tenim el deure d'aprofitar aquesta ocasió tan propícia i solemne per afirmar novament amb claredat i amb fermesa tres punts que es desprenen clarament de l'Exposició.

És el primer, que aquesta tempestat no ha estat moguda per la Santa Seu ni per l'episcopat maltès. Segon, que el restabliment de la pau i de la tranquil·litat, que Nós i els bisbes desitgem sincerament per raó del nostre deure, ha estat impedit per persones, accions i fets independents de la nostra voluntat, i àdhuc contraris a ella, puix que eren contraris als

drets de la religió catòlica que, en virtut del nostre suprem ministeri apostòlic, ens pertoca el deure i la responsabilitat de defensar, deure i responsabilitat més greus en aquest afer, perquè es tracta del poble de Malta que, com tothom sap, té profundament arrelada la fe. Tercer, perquè Nós i l'episcopat maltès, mai, ni un moment, no hem baixat al camp de la política, sinó que la nostra intervenció s'ha reduït a recordar, proclamar i inculcar els principis i les normes de conducta que mai no pot apartar-se ni prescindir l'actuació dels catòlics.

En tot això ningú no pot veure enraonadament una ingerència de l'autoritat en afers d'altri, ni una injusta restricció de la llibertat dels ciutadans. La nostra intervenció i la de l'episcopat maltès en aquest afer no pot qualificar-se d'ingerència il·lícita en afers d'altri, perquè els Apòstols reberen l'encàrrec no sols d'il·lustrar les intelligències amb la doctrina, sinó també de dur les voluntats a l'observança de les lleis: *Aneu, ensenyau a totes les nacions... ensenyant-los a guardar totes les coses que us he manades*. No es pot parlar tampoc de restricció ni de disminució de la llibertat dels ciutadans en virtut dels preceptes de l'Església, puix que la llei moral cristiana no l'ofega ni la restringeix, al contrari, la tutela i impedeix que degeneri en llibertinatge, perquè ella regula l'ús de la llibertat i li indica els límits que no pot traspassar ni violar. Tot això és tan vertader i tant evident, que el qui en dubti semblarà talment que vulgui debilitar els mateixos fonaments de l'ordre públic i privat."

Malta és una colònia anglesa que, des de l'any 1921, frueix d'una ampla autonomia. El poble parla el maltès, llengua semítica procedent de l'antic cartaginès; quan els anglesos s'apoderaren de l'illa, l'any 1800, la llengua oficial era l'italià, introduït pels cavallers de Sant Joan de Jerusalem; ara, després de moltes vicissituds, el govern maltès ha admès la cooficialitat de les tres llengües, anglesa, italiana i maltesa, llevat de l'administració de justícia, en la qual s'usa exclusivament l'italià. Aquesta és la qüestió principal que separa els partits maltesos: el nacionalista vol la conservació del *statu quo*, mentre el constitucionalista, que avui ocupa el Poder, vol que la justícia s'administri en llengua maltesa.

Veiem ara breument, l'origen de l'actual conflicte, segons el *Llibre blanc* de la Santa Seu, un resum del qual fou publicat a l'*Osservatore Romano*, el dia 22 de juny passat. Des de l'agost de 1927, presideix el govern autònom Lord Gerald Strickland—catòlic, fill de pare anglès i mare maltesa—, que durant el seu comanament ha tingut diverses topades amb les autoritats eclesiàstiques de l'illa, a les quals acusa d'afavorir el partit nacionalista. A més de certes campanyes de la premsa del seu partit contra els bisbes i contra certs elements de la clerecia maltesa, pel gener de l'any passat hi hagué un conflicte més seriós: el P. Gui Micallef, framenor conventual, que s'havia significat com a constitucionalista, fou destinat pels seus superiors a un convent d'Itàlia: el govern maltès es negà a expedir-li els passaports, i en una discussió que sobre aquest incident hi hagué al Parlament insular, Lord Strickland declarà que l'ordre públic estaria amenaçat si un poder estranger podia fer sortir de Malta un ciutadà maltès contra la seva pròpia voluntat.

Llavors el Sant Pare va trametre a l'illa un Visitador Apostòlic, el qual va fer una enquesta de la qual es desprèn que Lord Strickland i el seu partit tenen la culpa de tot. El Vaticà acudí al Govern anglès dient que, per resoldre amicalment el conflicte, calia canviar el primer ministre de Malta. Però el Govern anglès—que d'ençà que el feixisme ha dit: *Malta a noi*, està resoltament al costat de Strickland i del seu partit—respongué que sols al poble maltès, per mitjà d'unes eleccions, podia canviar el seu govern, i demanà a la Santa Seu que en les properes eleccions imposés a la clerecia maltesa una *treva electoral*, que havia de consistir principalment en l'abstenció de tota participació activa en la política local, i a no presentar el candidat eclesiàstic per a l'Assemblea legislativa.

El dia 1 de maig, els bisbes maltesos publicaren una Pastoral prohibint als fidels de votar per Strickland, ni per cap dels seus candidats. El govern anglès, considerant aquest acte com una coacció, sospengué *sine die* les eleccions, i poc després sospengué per dos anys la Constitució autònoma. El governador anglès ha assumit tots els poders, i els organismes del govern insular continuen funcionant amb caràcter consultiu.

DISPOSICIÓ PONTIFÍCIA SOBRE L'ADHESIÓ DE LES ASSOCIACIONS CATÒLIQUES A LES ENTITATS CULTURALS DE CARÀCTER NEUTRE.—La *Federació Internacional d'estudiants*, entitat neutra, va invitar a adherir-s'hi la *Federació Nacional d'estudiants catòlics espanyols*, fundant-se en la identitat de fins professionals que ambdues persegueixen. La Directiva de la Federació catòlica va decidir de proposar a l'assemblea general que acceptés el caràcter de soci ofert per la Federació internacional; i l'assemblea va acordar per unanimitat d'adherir-se a la susdita Federació Internacional de caràcter neutre. En la decisió es remarcava expressament que, tenint en compte que la qüestió, a part de l'aspecte professional i de la conveniència, presenta un aspecte doctrinal, els estudiants catòlics sabrien separar la qüestió tècnica o professional de la religiosa, i per això acudirien a la Santa Seu perquè decidís si havien obrat rectament.

En efecte, acudiren a la Santa Seu, exposant els motius de l'acord pres. En el memorial es comença proclamant el caràcter confessional de la Federació d'estudiants catòlics i es fa constar que aquesta confessionalitat no sofriria cap dany amb l'ingrés a la Federació Internacional, la qual, en acollir la Federació Catòlica, feia en favor seu una excepció, puix que els seus Estatuts exigeixen que les Federacions nacionals adherides tinguin caràcter neutre. Es fa remarcar també que l'ingrés a la Federació internacional no compromet per a res els estudiants catòlics, puix que estan disposats a donar-se de baixa sempre que la susdita Federació adopti una actitud contrària a la doctrina catòlica. Insisteixen després en els greus inconvenients que reportaria el refús de l'esmentada adhesió, perquè llavors agabellaria la representació internacional de tots els estudiants espanyols una entitat de caràcter anticatòlic (la F. U. E.). I acaben recordant els avantatges de caràcter professional i econòmic que reporta als seus adherents la Confederació Internacional.

La S. C. del Concili, per decret de 12 d'abril passat, va respondre: *Negativament*, això és, segons el prudent judici del Cardenal de Toledo, es pot permetre que l'Associació d'estudiants catòlics tinguí algunes relacions amb l'associació neutra (la Confederació internacional d'estudiants), però sempre amb aquesta condició: que això es faci en casos particulars, per qüestions merament professionals, amb justa causa, i prenent totes les precaucions necessàries per prevenir els perills que poden produir aquestes relacions.

El Cardenal de Toledo ha publicat aquesta decisió en una lletra pastoral en què dóna aquestes normes: 1. Les obres catòliques mai no han d'afiliar-se a associacions de caràcter neutre. 2. L'Església no aprova les associacions neutres, per tant les obres catòliques han de restar apartades no sols de les associacions positivament anticatòliques, sinó àdhuc de les que, sense ésser hostils al Catolicisme, no són catòliques i s'anomenen aconfessionals, neutres, lliures o altres noms per l'estil. 3. Quan serà convenient una col·laboració individual, s'observaran les normes que donarà el bisbe corresponent. 4. La direcció pontifícia de l'Acció Catòlica espanyola no autoritza aquestes unions amb caràcter general i permanent i declara que no és admissible a Espanya la doctrina que la defensa. 5. Quant a les unions ocasionals, caldrà observar en cada cas particular les disposicions del decret de la S. C. del Concili, de 12 d'abril passat, referent a la qüestió proposada per la Federació Nacional d'estudiants catòlics espanyols.

CLAUSURA DE L'ANY JUBILAR: MOVIMENT DE PELEGRINS.—L'any jubilar va acabar amb el solemníssim *Te Deum* que es va cantar a la Basilica de Sant Pau fora muralles, el dia 30 de juny a la tarda; hi assistiren nombrosos personatges de la Cort Pontifícia i de la Ciutat Vaticana, del Cos diplomàtic i de la Noblesa romana. La cerimònia va terminar amb la benedicció eucarística donada pel Cardenal Pacelli.

Segons una estadística publicada per l'*Osservatore Romano* del mateix dia, durant els divuit mesos del Jubileu han anat a Roma 543 pelegrinacions, amb 196.922 persones. Aquesta xifra es descompon així: d'Itàlia, 312 pelegrinacions, amb 78.290 pelegrins; de la resta d'Europa, 196 pelegrinacions, amb 44.143 pelegrins; d'Àsia, 1 pelegrinació, amb 152 pelegrins; d'Àfrica, 4 pelegrinacions, amb 562 pelegrins; de l'Amèrica septentrional, 21 pelegrinacions, amb 3.175 pelegrins; de l'Amèrica meridional, 9 pelegrinacions, amb 60 pelegrins. El mes en què hi hagué major nombre de pelegrinacions fou el setembre, que arribaren a 180.

ENCÍCLICA SOBRE EL CENTENARI DE SANT AGUSTÍ.—Amb data de 30 d'abril, ha publicat el Sant Pare l'Encíclica *Ad salutem*, dedicada a commemorar el quinzé centenari de la mort de Sant Agustí. Heus ací una breu indicació de les matèries que tracta.

Introducció. Sant Agustí és un dels homes més palesament suscitats per Déu per sostenir l'Església. Lloances que li han dedicat els Papes, des d'Innocenci I fins a Lleó XIII. La seva piadosa educació, la seva joventut esgarriada, la seva conversió, fruit de les llàgrimes i de les oracions de la seva mare.

Ensenyaments de Sant Agustí. Importància de les seves obres, alguns punts de la seva doctrina que és oportú de recordar: a) El fi de l'home, que és Déu i no les criatures; b) L'Església, el seu origen diví, caràcters, primat de la Santa Seu; c) Déu, la seva existència i perfeccions, demostrades per mitjà de les creatures, exposició i explicació del misteri de la Santíssima Trinitat, de l'Encarnació del Verb i de la reialesa de Crist; d) La societat humana: la ciutat de Déu i la ciutat terrena, fi del poder temporal i deures dels qui l'exerceixen, avantatges de la concòrdia entre l'Església i l'Estat; e) La gràcia: experiència que en tenia Sant Agustí, les seves lluites amb els pelagians, eficàcia de l'oració.

Exemples del Sant. a) Les seves virtuts, amor de Déu, humilitat, zel, activitat pastoral, dolcesa de caràcter, valor. b) El seu mestratge de la vida religiosa; exemples, regles, avantatges de la vida religiosa.

Conclusió. Exhortació a celebrar el centenari, desigs perquè el Congrés Eucarístic de Cartago redundi a honor de Sant Agustí i perquè l'Àfrica retorni al Cristianisme.

ESTA MALALT EL PAPA?—De tant en tant, les Agències, aquestes Agències famoses, que de vegades un hom no sap ben bé què són, d'on surten, ni com funcionen, donen als quatre vents la notícia que el Papa està malalt. Si la ciutat del Vaticà fos un centre bancari i borsístic, estariem temptats de creure que aquestes notícies són posades a la circulació amb fins especulatius de baixes i puges. Com que aquest caràcter financer no és el propi del Vaticà, no sabríem, posats al terreny dels materials afanys de cada dia, en quina manera interpretar la intenció de les abans esmentades Agències. Car tampoc no vildríem maliciar que amb aquestes "notícies" pretenen d'alguna manera rosegar o mirar de fer minvar el prestigi, la seguretat, la normalitat de la política, si així voldríem dir-ho, vaticana.

Una interessant correspondència de Roma, adreçada a *La Vie Catholique*, dóna detalls ben eloqüents que demostren la inconsistència d'aquelles notícies llançades al vol de les quatre parts de món. Com, en efecte, podria creure's que Pius XI està malalt, quan es pot seguir de prop l'activitat verament juvenil d'aquest home que ha complert, el dia 31 de maig, els seus setanta tres anys?

Del matí fins al vespre, i fins a la nit, la seva jornada ordinària és d'allò més plena de treball. A dos quarts de nou del matí rep el cardenal Pacelli, secretari d'Estat. Abans ja s'ha desdijunat, ha celebrat missa, ha fet les seves oracions i ha rebut les impressions generals de notícies

i de coses esdevingudes d'ençà de l'última hora del dia anterior. Quan ja ha fet tot això, aleshores rep el cardenal Pacelli, com ja hem dit, i només són dos quarts de nou. Amb el cardenal Pacelli sol despatxar prop d'una hora, durant la qual el Papa dóna el tomb a tot el món catòlic... i al no catòlic; examina i resol una multitud de problemes plantejats per necessitats i esdeveniments sempre nous. Després de rebut el Cardenal Secretari, rep als altres cardenals i prelats caps de les diverses Congregacions romanes que vénen, per torn, a parlar-li del curs dels afers, rebre instruccions, sol·licitar decisions. Més tard, arriba l'hora dels diplomàtics i dels bisbes de tot el món que vénen a parlar amb el Pare Sant de qüestions infinitament diverses. El matí s'acaba vers la una, amb algunes audiències privades concedides a personatges assenyalats. Després el Papa deixa la biblioteca privada, on fins aleshores ha despatxat, per a travessar unes vuit o deu sales on es troben grups més o menys nombrosos de pelegrins. A cada pelegrí dóna l'anell a besar, dóna la benedicció a cada grup i sovint els adreça petits parlaments, en varies llengües. El nombre de pelegrins és diferent, segons els temps de l'any, però no en manquen mai. Vers dos quarts de dues o les dues, de vegades ja són quarts de tres o les tres, quan el Papa pot tornar a les seves habitacions particulars, per a dinar.

Vers quatre hores de la tarda, o una mica més tard, si és l'estiu, Pius XI baixa als jardins a fer la passejada. D'ençà de vuit anys i mig, el Pare Sant no ha mancat sinó pocs dies a fer aquest passeig, que dura cosa d'un parell d'hores. És el seu únic exercici corporal i l'únic repòs que es dóna.

En tornant dels jardins, Pius XI reprèn les audiències de treball, les quals es prolonguen sovint fins a les nou, o més tard.

Després el Papa sopa. I és solament a partir d'aquesta hora que Pius XI resta sol i tranquil... per a treballar.

Heus ací la vida que fa el Papa de l'1 de gener al 31 de desembre, llevat de tres setmanes, al cor de l'estiu, que les audiències són suspeses. Sovint, cerimònies llargues i fatigoses s'afegeixen al programa ja prou carregat. També a certes èpoques l'afluència de pelegrins és més considerable i d'aquest punt de vista l'Any sant de 1925 i el Jubileu que no fa gaire s'ha acabat, compten un dels períodes més feixucs, en aquest sentit, repetim, de la història del Vaticà.

En aquestes condicions, no us sembla ja molt remarcable que d'ençà de vuit anys i mig que dura el seu Pontificat, el Papa no s'hagi vist mai obligat per alguna indisposició a ajornar cap audiència o cerimònia?

Altrament, just a l'hora en què les Agències escampen la notícia de la fantàstica malaltia, o l'estat delicat de salut del Papa, el Papa ha donat proves d'una salut ferma i d'una resistència que no són corrents als homes de la seva edat.

Durant el mes de juny, la calor apretà de valent a Roma; i amb tot, el mes de juny va ésser un mes carregat de grans cerimònies fatigans ja per si soles. Dues vegades, el dia 22 i el dia 29 de juny, hom ha pogut veure el Papa baixar dejú a Sant Pere, a les vuit del matí, per a

presidir una cerimònia de canonització i dir la missa solemne i tornar a les seves habitacions particulars a la una, bo i dejú, encara. I són quatre o cinc hores de cerimònies, de les quals ell duu el pes principal, amb ornaments feixucs i tot, que no ho resistiria qualsevol.

Però, un detall curiós: durant aquestes cerimònies, no hi haguéssiu cercat el metge pontifici. Aquesta funció anava a càrrec, prop de Pius XI, del doctor Amici. I el doctor Amici, fa cosa de dos anys que es va morir, a conseqüència d'un refredat que va agafar a una cerimònia on feia el seu servei prop del Papa. D'aleshores ençà, el càrrec no està proveït. De manera que Pius XI no té metge. Verament, si estés malalt, o delicat...

Però, com remarca Edouard Devoghel, les malalties dels Sants Pares, són un tòpic que de tant en tant s'explota. Ja és quelcom que en diríem tradicional. Al Pontificat de Lleó XIII també es féu córrer quissap-lo, durant 25 anys...—B.

MOVIMENT INTERNACIONAL

LA CLAUSURA DEL REICHSTAG.—L'atomització dels partits alemanys de la guerra ençà, ha pertorbat considerablement la marxa regular de la política germànica. La superioritat del sistema anglès dels dos partits—trenat per l'aparició del laborisme—es posa de relleu per la facilitat amb què hom pot en un moment donat substituir un ministeri per un altre recolzat en una nova majoria.

A Alemanya, per a poder formar una majoria estable, cal cercar almenys la cooperació de sis o set partits. A més, la superabundància de parlaments i dietes fa que, a l'hora de les negociacions, s'involucri el desig dels partits d'ingressar en els Governos regionals a canvi del seu ajut en el Reichstag.

I encara, els partits polítics alemanys presenten una característica, que potser no tenen tan marcadament en cap altra nació del món. El seu caràcter específic de representar interessos econòmics oposats. Així, els nacionalistes es pot dir que tenen l'exclusiva de la defensa de l'agricultura, singularment en els països protestants del Nord i de l'Oest. Els populistes, pel contrari—i són políticament els més afins dels anteriors—, són els representants més caracteritzats de l'alta indústria i de la banca. No cal dir que els socialistes, pel seu caràcter exclusivament de classe, sempre han d'estar en front, econòmicament, dels altres sectors d'opinió.

Totes aquestes circumstàncies són les que han ocasionat el moment difícil pel qual ha travessat aquests dies l'economia del Reich i que ha estat la causa originària de la dissolució del Reichstag. La votació dels pressupostos, sense entrar en detalls, era impossible d'anar endavant pels entrebancs que continuament posaven, adés un partit, adés l'altre. Diverses vegades el canceller Brüning—pertanyent al Centre Catòlic—havia amenaçat de fer ús de les facultats que confereix l'article 48 de la Constitució de Weimar, per les quals el President de la República té el dret d'aprovar per Decret el pressupost del Reich. L'oposició no cessà, ni amb aquesta espasa de Damocles sospesa sobre el seu cap, la seva actitud obstruccionista. Davant d'això, Brüning no dubtà a portar a la sanció d'Hindenburg el decret. Signat aquest, el Reichstag, en sessió tumultuosa, acordà un vot de censura al Govern per 236 vots contra 221. Aleshores fou natural—i ningú no se n'estranyà—que el Govern fes tancar el Reichstag, en ús també de les atribucions que li confereix la llei fonamental de la nació. Respectuós, però, amb el mateix articulat de la Constitució, no vacillà a convocar noves eleccions generals per al 14 del pròxim mes de setembre, això és, dintre dels seixanta dies que mana la llei.

Per evitar la dissolució del Reichstag, conseqüència inevitable de l'escrutini desfavorable, Brüning cercà tots els mitjans. Apellà fins i tot a demanar l'ajut dels nacionalistes—als quals havia mirat de dividir en dos grups—per evitar el naufragi parlamentari. Els resultats dels *pour-parlers* foren desfavorables. Els nacionalistes, en la seva major part, ajuntaren el seu vot als socialistes, comunistes i racistes.

Es fa difícil de preveure quins partits sortiran millorats de la pròxima consulta electoral. Però hi ha la situació d'uns quants, l'esdevenidor dels quals en la vinent legislatura hom pot donar en línies generals.

Les diverses eleccions per les Dietes dels diversos Estats han senyalat un fort corrent d'opinió cap als candidats social-nacionalistes (racistes) en detriment dels nacionalistes. A més, aquests últims han presentat com s'escampava, aquests darrers temps, primer l'ala esquerra de Lambach, que reconeixia la república, i ara el grup moderat del Comitè Westarp—en la darrera votació ajuntà els seus vots als del Govern—que s'ha separat del partit, formant-ne un de nou amb el nom de "Partit Conservador", per no estar d'acord amb les directrius donades al nacionalisme pel líder actual Hugenberg.

Pel que respecta al Centre Catòlic, pel seu caràcter confessional, no és aventurat de preveure que no sofrirà variació apreciable. Els socialistes potser veuran créixer els seus efectius pel reflex natural de la disminució que ocasiona als altres partits l'usdefruit del Govern.

El sistema de la representació proporcional és la causa de la multiplicitat de partits. Canviar el sistema per l'altre de districtes uninominals, o bé per un sistema mixt, potser simplificaria extraordinàriament el joc de la política alemanya. Sort té la República alemanya, que la troballa d'homes eminents ha servit per superar els esculls de la Constitució. Els noms d'Ebert, Rateman, Stressemann, ja difunts, Wirt, Curtius, Marx, Brüning han estat una garantia.

La mateixa gestió presidencial del general Hindenburg és un model de fidelitat a la Constitució, tot i els averanys del món internacional, que s'entestava a veure—llavors de la seva elecció—perfilar-se sobre ell la silueta d'un nou Monck que restaurés la monarquia. El seu mateix gest de demanar a l'ex-Kaiser que el rellevés del seu jurament acredita el seu respecte de no vulnerar el que prestà en prendre possessió de la presidència.

EL XVI CONGRÉS DEL PARTIT COMUNISTA. Les directrius generals de la política soviètica es fixen periòdicament en les reunions del Congrés general del partit. Els delegats de les diverses regions de la immensa U. R. S. S. s'apleguen a Moscou, la capital, per exposar l'opinió dels seus representats. El govern del país en el qual impera l'anomenada "dictadura del proletariat" no recolza les seves bases en la majoria dels ciutadans, sinó exclusivament en la minoria afiliada al marxisme. Els altres no tenen ni veu ni vot. El governant, en assumir la responsabilitat dels seus actes, contrau implícitament el deure de supeditar-se al lema del

realitzador del bolxevisme, Lenin: "És moral tot el que és útil al comunisme".

Els elements directors del partit convoquen de tant en tant els Congressos, per repartir entre tots els afiliats la part corresponent que els pertoca de la responsabilitat dels seus actes. És a dir, cerquen de fer validar-se els seus actes dictatorials.

Quan el partit, dintre de l'exigüitat dels seus efectius, conservava la unitat ideològica—almenys aparentment—sota la direcció de Lenin, es reunia en Congrés dues i fins tres vegades a l'any. En canvi, desaparegut ell de l'escena, caiguda la nau del comunisme en les mans—fins aleshores inconegudes—de Stalin, no trigà gaire temps a desdibuixar-se diverses tendències en el si dels adherits: els stalinistes, l'oposició de dreta (acabidillada per Bujarin, Rikov i Tomsky) i l'oposició d'esquerra (en la qual militen els autors principals de la Revolució d'octubre, com Trotzky i Zinoviev). Per això, per defensar la seva política, Stalin es veu obligat a no reunir les Assemblees del partit sinó de tard en tard, quan té l'absoluta seguretat de fer triomfar les seves concepcions. Des del darrer Congrés han transcorregut dos anys i mig. En aquest lapsus de temps, el dictador soviètic, per afermar la seva hegemonia, ha emprat tota mena de procediments per anorrear els seus adversaris. Des de l'exili de Trotzky—el més caracteritzat, després de Lenin—, fins a coaccionar vergonyosament tots els comitès i sindicats del partit per fer nomenar delegats exclusivament als seus incondicionals. En aquest punt, els seus agents, encastellats en l'organisme misteriós que és la G. P. U., no han deixat de banda cap mitjà, per immoral que fos. Els empresonaments i les deportacions a Sibèria s'han succeït com en temps del tsarisme.

Tot i això, encara hi havia il·lusos—mai no en manquen—que es confiaven del fracàs de les directrius econòmiques de Stalin per creure que seria rellevat de les seves funcions. Els vots dels dos mil i escatx de delegats l'han confirmat en el seu càrrec. Això representa la seva omnipotència durant dos o tres anys més. La figura de Stalin és ben curiosa. Es mantingué sempre, mentre visqué Lenin, en un discret segon i tercer terme. A la seva posició actual no hi ha arribat ocupant el primer lloc del partit—la presidència—, sinó reservant-se la Secretaria General. Des d'allí les seves ordres, a manera de moderns úkases, s'escampen sense discussió pel territori de Rússia.

Lenin havia signat tàcitament, mitjançant la "N. E. P." (Nova Política Econòmica), la pau amb la immensa massa agrària. Això s'esdevenia en 1921. Aquesta mesura, que suprimia les confiscacions per força, la reobertura dels mercats i magatzems privats i altres mesures extremistes, salvà Rússia del perill que travessava aquells anys. Els seguidors de Lenin, els que havien viscut diàriament amb ell la realitat, volien continuar seguint les seves normes fixades en la "N. E. P.". Bujarin, Rikov i Tomsky (el president dels Sindicats) volien assegurar la continuïtat del programa de Lenin. En canvi, davant d'aquesta fórmula—que

Lenín no s'amagava de qualificar de transitòria—, es dreçà des del primer moment l'oposició d'esquerra. Volien el retorn a la primitiva ortodòxia marxista, a l'època en què qualsevol operació comercial era considerada com un delictes i com a tal punida. Fluctuant entre aquests dos corrents d'opinió tan diverses, Stalin aconseguí de fer predominar poc a poc el seu criteri. Primer s'alià amb l'ala dreta per donar la batalla a Trotzky i als seus seguidors. Aquest fou exonerat—tot i els seus innegables mèrits soviètics—de tots els seus càrrecs, empresonat i finalment allunyat del país. Els seus amics també foren privats de tots els seus càrrecs. Molts d'ells hagueren de passar les fronteres i els altres retornaren a les presons, conegudes ja de l'època tsarista. La victòria de Stalin es consolidà quan els més significats dels rebellats es retractaren de la seva actitud anti-stalinista, reconeixent públicament les doctrines de Stalin com les úniques que poden fer triomfar l'ideari comunista en tot el món. Radek Zinoviev i Kamemev entre altres seguiren aquest camí. Únicament Trotzky i Rakowsky preferiren l'exili a la retractació imposada.

Vençuda l'oposició d'esquerra, el dictador actual començà a pensar en la manera de desfer-se dels seus col·laboradors de la dreta—partidaris de fer noves transaccions—que l'havien ajudat a anorrear Trotzky i els seus amics. En poques paraules, li eren un destorb per a imposar la seva pròpia política. La pauta del seu pensament estatal es pot reduir fonamentalment a tres punts:

1er. La guerra a l'agricultura individual. Té el propòsit—posat en pràctica de dos anys ençà—d'obligar els pagesos a treballar en finques collectives, amb maquinària i bestiar de l'Estat.

2on. Destrucció del pagès ric. Per a aquesta finalitat són nombrosíssims els qui estan sotmesos a una mena de treballs forçats, lluny del seu poble d'origen.

3er. Supressió absoluta del comerç privat.

Com es pot veure, Stalin adopta—un cop triomfant—el programa de l'esquerra vençuda, i com a retop la lluita implacable amb l'ala dreta.

Per arrodonir el seu programa, Stalin presenta com a "panacea" el seu famós "Pla quinquenal". En aquest període de temps, la U. R. S. S., gràcies a les mesures preses, es transformarà en un país formidablement maquinitzat, que no tindrà necessitat per a res dels altres països capitalistes.

Actualment, encara no s'han vist les excel·lències del seu projecte. Els agricultors han respost a les seves mesures vexatòries amb una mena de vaga de braços caiguts, que ha reduït a límits inesperats la producció agrària soviètica.

Del passat Congrés hom esperava—donat el fracàs de la seva tàctica—un canvi en la direcció suprema del partit. Però a Rússia, com a tot arreu, els anys canvien la situació de les coses. Els qui durant l'època tsarista sofriren sense una queixa tota mena de persecucions, acostumats ara als avantatges del poder, abans claudiquen—amb les natu-

rals excepcions—que tornar a aquells temps tan atzarosos. Després de la retracció dels elements de l'ala esquerra, hom ha trobat natural que els Rikov, Tomsy, Bujarin i altres segueixin el mateix camí i implorin humilment perdó de la seva conducta a Stalín. Amb aquestes retractacions prèvies i la manera com s'ha procedit al nomenament de delegats—segons diem més amunt—, era indubtable que Stalín aconseguiria el vot de confiança per una immensa majoria, que li permetrà de continuar aplicant durant dos o tres anys més el seu famós “pla quinquenal”.

LA MARXA SOBRE HELSINGFORS.—Mussolini, en un dels seus famosos discursos, llançà als quatre vents l'espècie que el feixisme no era article d'exportació. En sentar aquesta afirmació tan categòrica, el cap de les camises negres s'oblidava que tots els governs del món, prescindint de la seva força interior, necessiten posar-se en contacte i fins mantenir una estreta aliança amb els altres governs. No se'ns retregui el cas de la V. R. S. S. Allí, si bé per les seves especials característiques, es trobà sistemàticament a part del règim de les altres nacions, cercà una altra força que contrabalancés aquesta manca de simpatia. Els seus nuclis de comunistes, seguidors de la III Internacional, i amb caps responsables—elegits no pel sufragi, sinó per les ordres directament emanades de Moscou—supliren aquesta falta de simpatia governamental. L'exemple mateix del succeït amb la caiguda de la Dictadura espanyola, comprova aquesta afirmació. De bell antuvi, la premsa italiana es mostrà hostil a la notícia. Després assentà la teoria que el poble no trigaria a rebel·lar-se contra el nou govern pel comiat que donaven al govern excepcional, o bé, altrament, seria imminent la caiguda en un règim comunista que desorganitzaria tota l'estructuració actual del país. Passaren els dies, i tot i les prediccions d'aquesta premsa, dòcil a les veus de comanament, no ha passat ni una cosa ni l'altra. Per aquesta raó, els periòdics italians cercaren un fet exterior que substituís de la memòria dels seus lectors el sorollós fracàs del seu règim similar a Espanya i del que l'havia precedit en un any a l'altre extrem de la Mediterrània, el del general Pangalos. La marxa sobre Helsingfors, realitzada pels nacionalistes finlandesos—considerablement augmentada—, els serví a meravella.

Per a comprendre l'abast de l'actual moviment nacionalista cal estudiar el desenrotllament de la jove república finlandesa, nascuda com tantes altres dels fets derivats de la Gran Guerra i de la revolució soviètica. Diverses vegades els patriotes d'aquesta nació, durant el tsarisme, havien sentit velleïtats nacionalistes, però l'organització políciaca d'aquell règim, havia impedit sempre la realització de qualsevol moviment.

El triomf de la revolució d'octubre els proporcionà l'oportunitat de posar en pràctica el que fins llavors es presentava molt allunyat. La pèrdua de la disciplina militar, l'anarquia en què momentàniament estava Rússia els facilità els mitjans. Calgué, però, un simulacre de guerra

civil per instaurar definitivament la situació actual. Els bolxevics s'a-poderaren momentàniament del poder. Naturalment que el govern de Moscou oferí el seu concurs per mantenir la seva supremacia. El seu ideal era fer de Finlàndia una de les tantes repúbliques soviètiques, hipotèticament autònomes. Sortosament per a la resurrecció de Finlàndia, la guerra civil entre les hordes roges i els exèrcits de Koltxak. Wrangel i Denikine, impediren la realització d'una guerra de conquesta. Gràcies a l'ajut d'un cos d'exèrcit alemany, a les ordres de Von der Goltz, el govern legítim, refugiat a Vassa, flanquejat per les milícies blanques del baró de Mannerheim, assolí derrotar completament els grups soviètics. La seva germana de raça, Suècia, també oferí el seu ajut en forma de voluntaris.

Consolidada l'actual situació, diverses vegades tingué necessitat el govern de posar els peus a rotllo als elements subversius. Finalment, després d'una forta campanya d'agitació, calgué declarar il·legal el partit comunista. Això s'esdevenia l'any 1324 i la seva minoria al parlament reunia 27 mandats. L'any següent es presentaren a la palestra, amb un nom amagat. Substituïren l'antic "partit comunista" pel de "partit dels obrers i dels petits agricultors". Obtingueren 17 actes de diputats, que passaren a 20 en 1927 i a 23 l'any darrer.

La creixença del comunisme, adoptà a Finlàndia les mateixes característiques que als altres països. L'atur forçós—conseqüència de la depressió comercial i la racionalització industrial—hàbilment explotat pels capdavaners dependents de Moscou, és la causa originària de la desviació de les masses cap a les doctrines soviètiques. D'aquesta circumstància s'aprofiten per promoure contínuament vagues i moviments sediciosos i, ensems, accentuar la seva àrea d'expansió en els cercles obreristes. De fet, els seus efectius corresponen al deu per cent de la població. Tenen la majoria de les seves masses a les zones industrials del Nord, on durant els mesos de l'hivern es paralitza tota activitat. L'estat precari de les finances de Finlàndia, afeblides per la guerra civil i el ròssec de la Gran Guerra fan impossible qualsevol socors als sense feina.

L'actual moviment nacionalista arrenca des del novembre de 1923. En aquesta data els comunistes organitzaren un aplec a Lappo, població agrària que sempre s'ha distingit per la seva fe i el seu amor al règim actual. El seu disseny era ben evident: provocar als elements anomenats conservadors en la seva mateixa ciutadella. Els comunistes, en la diada senyalada es presentaren en l'esmentada població, coberts de condecoracions soviètiques, sota l'emblema de la falç i el martell i rodejats de pancartes hostils als sentiments de la majoria dels ciutadans. La seva presència revoltà l'esperit dels habitants de Lappo. Recordaren la lluita menada deu anys enrera per la independència pàtria... Poc després, la col·lisió era general a tota la ciutat. Diversos fets sagnants es produïren, i no contents els de Lappo, es traslladaren a la veïna ciutat de Vassa, on destruïren la impremta del periòdic comunista.

D'allí sortí la idea de crear una organització nacional, únicament i exclusivament per combatre el comunisme. Es conferí el comanament a un ric propietari de Lappo, anomenat Kosola. Als seus seguidors se'ls donà el nom de "lappisti" per la vila on foren creats. Fins ara són 50.000 ó 60.000 els adscrits als grups de Kosola. Al costat seu, però, sense confondre's—com han dit diversos periòdics d'ací—, figuren les "guàrdies cíviques" del baró de Mannerheim (una espècie de sometent), successores de les antigues blanques. La majoria dels membres d'una d'elles estan també inscrits en les rengleres dels altres.

Llavors de la constitució dels "lappisti", el govern agrari de M. Kallio sotmeté al Parlament—pressionat per la nova força—una esmena al Codi Penal que li hauria permès de tancar totes les impremtes i suspendre totes les publicacions comunistes. L'actitud de les oposicions parlamentàries féu fracassar el projecte del cap del govern.

Aleshores començà la imitació dels mitjans feixistes que desnaturalitzaren el moviment. Diversos comunistes notoris foren segrestats per grups de "lappisti" o traslladats a la frontera russa. El mateix diputat Salo fou raptat en ple tribunal on estava en exercici de les seves funcions d'advocat. El govern Kallio, impotent per a fer respectar el principi d'autoritat, presentà la dimissió.

El president de la República conferí a Svinhuvud—ídol del poble per la seva part material en la guerra de la independència—l'encàrrec de formar govern. El seu primer acte fou de solidaritzar-se amb els homes del "Lappo Lipji", afirmant, però, que el comunisme seria combatut legalment, mitjançant la votació de mesures repressives pel Parlament.

Per tal de pressionar aquest organisme, Kosola ordenà una marxa sobre la capital—Helsingfors—per al dia 7 de juliol. Mentrestant, foren comesos nous actes ilegals, que enàrdiren extraordinàriament els ànims d'una i altra facció. Dos diputats comunistes foren segrestats en ple edifici del Parlament, mentre estaven reunits amb la Comissió de Legislació. Igualment, un redactor d'un periòdic radical, per l'enorme delictes d'haver censurat el moviment del Lappo, fou segrestat i obligat a signar un document pel qual es comprometia a no escriure més en el mateix periòdic. La policia trobà els dos diputats en la casa de Kosola, on se'ls havia transportat en penyora. El ministre de l'Interior, per tal de salvar-los de les ires dels "lappisti", ordenà la detenció de tots els diputats bolxevitzants.

Finalment, en la data senyalada del 7 del mes passat s'efectuà la concentració sobre la capital. Deu mil ciutadans procedents de tots els extrems del país, es traslladaren amb tota mena de vehicles a Helsingfors. El president de la República, Relander, el president del Consell, Svinhuvud, i el general Mannerheim presenciaren la desfilada. El mateix dia, realitzada ja la demostració de força, se'n tornaren tranquil·lament a les respectives poblacions.

Com es veu, la pèrdua de la primitiva puresa de principis dels "lapisti" aboca a Finlàndia a la possibilitat d'una dictadura d'estil feixista. De no arribar a aquest cas, és innegable que hi ha el propòsit de fer-se atorgar una forta restricció de les llibertats reconegudes pel Codi fonamental, concedint plens poders al govern per emprendre una seriosa repressió anticomunista.

És innegable, però, que la passivitat de Svinhuvud davant les agressions impunides d'aquests dies, demostra la poca força moral de l'actual ministeri enfront l'organització antisoviètica.—LÓPEZ OLIVELLA.

LES ELECCIONS LEGISLATIVES CANADENQUES.—Uruguai a l'Amèrica del Sud, com el Domini anglès del Canadà a l'Amèrica del Nord, representen la més reeixida realització de la democràcia al Nou Món. Les dues estan igualment apartades de les paròdies de guerra civil, perquè periòdicament travessen les altres repúbliques americanes.

El mes passat s'han celebrat eleccions legislatives al Canadà. El Parlament que ara ha acabat el seu mandat havia estat elegit en 1926. Els 244 llocs estaven repartits entre les diverses fraccions de la següent manera:

110 liberals, 89 conservadors, 12 progressistes, 11 agraris, 9 radicals, 3 socialistes i 2 independents. Tot i que en escriure aquestes ratlles falta conèixer els resultats d'uns quants districtes el triomf dels conservadors no pot ésser més complet. Els seus 89 diputats es converteixen en 138, el que representa un guany de 49 llocs. En canvi els liberals veuen disminuir les seves actes en nombre de 34, quedant reduït el grup a la xifra de 85. Els 12 progressistes es canvien per 2, ensems que els 9 radicals passen a 4. Els agraris—segurament per ésser un partit exclusivament de classe—només reculen un lloc.

Les causes de la desfeta liberal no hi ha que cercar-les en les conseqüències de la seva etapa governamental. Tot el contrari. La seva administració des del 1921 que ocupaven el govern es caracteritza pel seu encert. El seu líder Mackenzie King ha reeixit en els quatre anys que ha ocupat la presidència del Consell a mantenir l'equilibri del pressupost i, ensems, a reduir el deute del país. Ha sabut complir—cas que es dona molt rarament—totes les prometençes fetes en període electoral. Sota la seva pròpia representació el país ha acudit a totes les Conferències internacionals. El seu nom ha adquirit un prestigi—ben merescut—a Londres i Ginebra.

La depressió econòmica perquè travessa el món sencer, ha estat la veritable causa d'aquest canvi tan complet de les respectives posicions parlamentàries. L'atur forçós, conseqüència de l'anterior, ha provocat l'enfonsada dels liberals a diverses regions on fins ara es consideraven com inexpugnables. La crisi de la venda del blat—tot i l'organització en sindicats dels productors—ha contribuït en una gran proporció als presents resultats.

Les noves tarifes ianquis—en atacar en la seva arrel més pregonia l'economia canadenca—precipitaren la consulta electoral. El Canadà, país

eminentment agrícola, no podia per menys de ressentir-se'n de la clausura del seu principal mercat. Els liberals, seguidors incondicionals del lliurecanvi, es negaven a adoptar represàlies. Unicament sostenien que els mateixos particulars—per iniciativa pròpia—haurien de reservar un tracte favorable a les nacions que empren tarifes baixes. Però que l'Estat no podia negar la seva doctrina, barrant les fronteres als productes ianquis. L'opinió reclama mesures més enèrgiques. El govern liberal en minoria davant el bloc compacte de tots els altres partits no li restà a Mackenzie King cap més solució que dissoldre la Cambra dels Comuns d'Ottawa i avançar l'etapa electoral.

La derrota del partit liberal no és sols formídale quantitativament sinó també en qualitat. Cinc dels ministres del Gabinet dimissionari—entre els quals hi ha el de Finances, Mr. Duming, braç dret de Mackenzie King—s'han quedat sense acta.

És difícil de preveure, si el nou cap del Consell—segurament Mr. Bennett, líder dels conservadors—assolirà remeiar l'actual crisi econòmica. Si adopta les solucions que preconitzaven durant la campanya electoral, no es farà esperar una exagerada política proteccionista. La seva tesi queda simplificada a defensar el mercat nacional de tota competència estrangera. Les tarifes que sota aquesta atmosfera s'aprovin, constituïran una dura resposta a les dels E. E. U. U. Més d'una indústria de la veïna república se'n ressentirà.

De retop també en sortirà perjudicada l'organització estatal dintre el qual estan integrats. Els conservadors, entre altres coses, no deixaren de fer càrrecs als liberals per les seves concessions als interessos generals de l'Imperi Britànic, en detriment dels peculiars del Canadà. La qual cosa, en termes concrets, vol dir que no els trobaran gens disposats a seguir les directrius d'un sector dels conservadors de la metròpoli—Lord Rothermere i Lord Beaverbrook—que prediquen el lliurecanvi imperial. La vinent Conferència Britànica que es reunirà a la capital anglesa el mes de setembre, presenciàrà l'actitud resolutament hostil del Govern canadenc a una major solidaritat entre els diversos Dominions.

—LÓPEZ OLIVELLA.